

1935 OKTÓBER — DECEMBER

B'NAI B'RITH SZEMLÉ

„SALOM“-JUBILEUMI SZÁM

Ebben az évben ünnepli tiz éves fennállását a cluji Salom-páholy. Tervebe vettük, hogy e fontos és az összes erdélyi BB.-páholyok életére kiható dátumot méltó keretek között ünnepeljük meg, de a végén is a páholy vezetősége úgy döntött, hogy a jubileumot — az adott viszonyokra való tekintettel — nem rendezi meg. E helyett utasította a Szemle szerkesztőbizottságát, hogy ünnepi számot adjon ki, amely teljes részletességgel ismerteti a Salom-páholy és az innen kiindult egész erdélyi BB-mozgalom eredményekben gazdag tizesztenedjét. E díszes szám elkészült: kaliedoszkópszerűen mutatja be a páholyélet minden mozanatát, nemcsak a Salom páholyban, de a többi testvérpáholyokban is. Fogadják a testvérek szeretettel ez emlékfüzetet.

Egy szám ára 20 lej

TARTALOM

Br. Grosspräs. Senator Dr. J. Niemirower: Schalom. — Dr. Fischer József MK-alelnök tv.: A MK szervezeti fejlődésének iránya. — Dr. Kertész Jenő exelnök tv.: Betölthetik-e hivatásukat MK nélkül az erdélyi BB-páholyok? — Dr. Weiss Sándor elnök tv., Cluj: Páholyfeladatok egykor és most. — Dr. Fried József tv., Oradea: A páholy által külső tiszt-s gekre állított tv-ek munkájának jelentősége. — *A testvérpáholyok üdvözlő iratai a „Salom“ jubileumára.* Br. Mentor Dr. Ernest Deutsch, Brasov: Zur Vorgeschichte der Logengründungen in Transsylvanien und im Banat. — Dr. Engelberg Dezső főtitkár tv., Targu-Mures: Testvéri üzenet a jubiláló Salom-páholynak. — Br. Präs. Karl Sperling, Timisoara: Jubileumsgedanken. — Dr. Molnár Vilmos elnök tv., Oradea: Az erd. „Salom“ jubileumára. — Br. Expr. Dr. Paul Markovits, Oradea: Der Mutter „Schalom“ — die Tochter „Jezirah“. — Dr. Kacz Izsó tv., Sätmar: A „Salom“ páholy jubileumára. — *A tiz éves Salom-páholy.* Ligeti Ernő tv.: A Salom-páholy halottjai. — Br. Ernest Ligeti: Die 10-jährige Schalom-Loge. — *Die Transsylvanische BB-Logen.* Ahava—Brasov, — Avoda—Targu-Mures. — Emuna—Timisoara. — Jezirah—Oradea. — Or—Arad. — Unita—Sätmar. — *Az erdélyi MK és a Salom páholy által patronizált intézmények:* Dr. Schreiber Istvánné nv., Cluj: Növérsszervezeti beszámoló. — Dr. Sebestyén József exelnök tv., Cluj: A cluji Zsidó Kórházegyeület intézményei. — Dr. W. N., Cluj: Die Siebenbürgisch-Jüdische Waisenfürsorge und Lehrlingsheime. — Br. Präs. Karl Sperling, Timisoara: Die jüdische Gärtnerei und landwirtschaftliche Farm „Hercules“ Timisoara. — Szirmai István, Cluj: A Diáksegélyző ötödik esztendeje. — Dr. Vars Zoltán tv., Cluj: A Goldmark Filharmóniai Társaság. — Dr. Elek Miklós tv., Cluj: A Zsidó Ápoló és Gondozó Nővérek „Ezter“-rendje. — Br. Dr. Lavoslav Sik, Zagreb: Die jugoslavische Grossloge der BB und ihre Vorgeschichte. — I. Silone: Fantamara. — *Negyven éves a „Wien“-páholy.*

Kézirat gyanánt

B'NAI B'RITH SZEMLE

AZ ERDÉLYI PÁHOLYOK MUNKAKÖZÖSSÉGÉNEK HAVI KÖZLÖNYE
MONATSBLAETTER DER TRANSZSYLV. ARBEITSGEMEINSCHAFT I. O. B. B. IX.

S C H A L O M

Vom s. w. Br. Grosspräsidenten Senator Dr. I. Niemirawer

Der Name der ersten Bnei Brith-Loge Siebenbürgens ist ein Programm. Einerseits ist jetzt, in der kriegerischen Zeit, der Friedensgedanke das höchste Ideal; andererseits wird man sich im Monatse Tischni bewusst, dass im Judentume Schalom auch ein Name Gottes ist, das heisst, dass für Israel der Friede auch einen göttlichen Charakter hat. In diesem Aufsätze fassen wir das Wort Schalom in seiner Vielseitigkeit auf und sehen darin ein Programm für jedes einzelne Mitglied unseres Ordens, für jede Loge, für jeden Distrikt, wie für den Gesamtorden.

In jedem einzelnen Menschen kämpfen verschiedene Kräfte, toben mannigfache Neigungen und Leidenschaften, diskutieren verschiedenartige Richtungen, ins Bewusstsein eines jeden Menschen dringen allerlei Elemente aus dem Unbewussten. Wer ein Gleichgewicht in seinem Inneren herstellt, die Gegensätze nach Möglichkeit ausgleicht, Versöhnung und Frieden herbeiführt, hat einen Charakter geschmiedet, ist zur Persönlichkeit geworden. Die Hauptaufgabe jeder Loge ist nunmehr, jedem einzelnen Bruder Schalom in diesem Sinne zuzurufen und aus ihm einen Charakter zu machen.

Zwischen Mensch und Mensch, sogar zwischen Jude und Jude gähnt eine tiefe Kluft, da jedes Individuum seine Interessen hat und jede Individualität sein Wesen begrenzt und beschränkt. Die Loge ruft aber Schalom, verkündet den ethisch-sozialen Frieden zwischen Mensch und Mensch, der durch die Verwirklichung der Idee von Brüderlichkeit erzielt wird. Diesen Friedensgedanken trägt die Loge in die Gemeinde, in die Institutionen eines jeden Ortes, für Schalom, Vollkommenheit arbeitet die Arbeitsgemeinschaft einer Region, durch das Bestreben, die kulturellen und sozialen Einrichtungen im Geiste des Ordens zu vervollkommen.

Unser Distrikt, dem es vergönnt war, auch in Neurumänien, in Ardeal der Bnei Brith-Idee ein Heim zu schaffen, hörte den schöpferischen Befehl: „Schalom“, Ergänzung. Das Bestreben unseres Distriktes muss sein, sich zu ergänzen und seiner Aufgaben zu vollenden zum Wohle Rumäniens und Israels.

Schalom bedeutet auch Vollendung, Ganzheit und nur alle Distrikte vereinigt im Gesamtorden, alle Juden verbunden im Gefühle für Ge-

samtisrael, alle Menschen verbrüdert im Gedanken der Menschheit und Menschlichkeit, können zur Vollkommenheit, Vollendung, Gahrheit gelangen. Im festlichen Gefühle, alle Sorgen der Zeit zurückdrängend, alle Seufzer der Zeitgenossen überhörend, rufe ich im jüdischen Optimismus, messianische Hoffnungen pflegend, der Loge von Cluj, wie den Ordensbrüdern der ganzen Welt „Schalom“ zu.

A M. K. SZERVEZETI FEJLŐDÉSÉNEK IRÁNYA

Dr. FISCHER JÓZSEF MK elnök tv., Cluj

A Salom-páholy jubileumi esztendeje kétszeresen aktuálissá teszi a MK problémáinak felvetését.

Elsősorban: azok között az intézmények között, amelyekről e jubileumi kiadványban, mint a Salom-páholy alkotásairól megemlékezünk, méltán foglalhatja el az első helyet a MK, amely a közvetlenül, vagy közvetve a Salom-páholy által alapított valamennyi erdélyi BB-páholyt foglalja szűkebb egységbe a IX. disztrikt keretében és így mintegy betetőzése annak a szervező munkának, amelyet a Salom-páholy a BB-eszme terjesztése és a BB-munka megalapozása terén Erdélyben végzett.

Másodszor: maga a MK is a Salom-páholy jubileumi esztendejében Dr. Kertész Jenő elnök tv. kezdeményező és formáló öt éves elnöki tevékenykedése után fejlődésének új szakaszához érkezett el, ami szintén aktuálissá teszi az erdélyi zsidóság eme rendkívül nagyjelentőségű intézményének nemcsak méltatását, hanem hivatásának új értékelését is.

Az Amerikán kívüli disztriktek munkaközössége számos körülmény azonosságánál fogva természetes módon kínálkozhatott analógiának a IX. disztrikt kereteibe tartozó erdélyi páholyok számára. Aminthogy merőben eltérők voltak — és nagyrészt azok ma is — azok a szociális, politikai és kulturális adottságok, amely az amerikai és az Amerikán kívüli disztriktek feladatait és munkamódozusát determinálták, ugyanúgy már az alapítási években jelentkezett a régi királyságbeli és az erdélyi páholyok célkitűzéseinek és munkaviszonyainak különbözősége is.

Az azonos adottságokból fakadt problémáknak természetesen a megoldási formája is csak azonos lehetett. Így vetődött fel Erdélyben egy munkaközösség létesítésének a gondolata a disztrikten belül, akár csak az európai disztriktek munkaközössége létesítésének a gondolata a világrend keretein belül anélkül, hogy az egyik egyszerű kopirozása lett volna a másíknak.

Az elmúlt öt esztendő sorozatos igazolását adta a MK szükségességének és létjogosultságának. Disztrikt-viszonylatban a MK lojálisan és fegyelmezetten illeszkedett be annak kereteibe, sőt hozzájárult homogenitásával a disztrikt erkölcsi súlyának fokozásához. Erdélyi viszonylatban pedig sorra valósított meg oly feladatokat, amelyekre csakis egy

und
ge-
alle
mus,
lens-

integrális, a zsidóság minden árnyalatát felölelő, emelkedett szellemre és fegyelmezett végrehajtásra beállított szervezet vállalkozhatott.

Értékes aktivumnak kell elkönyvelnünk a MK-nek a pusztá létezését is, amely az erdélyi és bánáti BB-munka állandó szervülését, egységbefoglalását és hatóerejének állandó növekedését biztosítja. Ma, amikor minden képzeletet felülmúló mértékben van szükségünk a zsidó erők koncentrálására és tervszerű hasznosítására, olyan érték ez, hogy szinte elkerülhetetlenül vetődik fel bennünk a kérdés: vajjon maga a MK-et alkotó tv-i lánc előtt kidomborodott-e már eléggé a MK jelentősége?

Annál is inkább kérdezhetjük ezt, mert még mindig kevés jelét látjuk annak, hogy a MK organizmusa a jelentőségével párhuzamos arányban fejlődne. Még mindig nincs kellően tisztázva a szereposztás a MK és a páholyok között, még mindig nincs kellően hasznosítva sem a MK-ben, sem az egyes páholyokban összeműködésük kölcsönhatása. Objektív önkritikával meg kell állapítanunk, hogy ezen a téren mulasztások történtek, ami azt hozta magával, hogy a MK szerepe hovatovább elmosódott és aggályoskodások hangzanak el a MK tulfejlődése miatt. Itt is, ott is találkozunk törekvésekkel, amelyek a MK fogalmának definiálása és hatáskörének körülhatárolása címén vissza akarják fejleszteni a MK-et, figyelmen kívül hagyva a változott viszonyok követelményeit és az e téren egyebütt már szerzett tapasztalatokat.

Cluj
zi a
ju-
ink,
agy
olyt
be-
BB-
ett.
ben
te-
tén
in-
is.
ény
a
gy
lis,
án
an-
az
zö-
a
en
ir-
ta
sa
é-
és
e-
t-
ry

A MK szerepének és hivatásának helyes értelmezésénél a kiindulási pont csakis annak a megállapítása lehet, hogy a páholyok tulajdonképpen munkaterülete túlnő a lokális igények kielégítésén és egyetemes zsidó szempontok szerint, centripetális erőktől hajtva kell, hogy kifejtsék működésüket. A zsidóság mai széttagoltsága és atomizáltsága közepette ez a principium adja a legnagyobb értéket és a legemelkedettebb erkölcsi bázist a Rendnek. A megvalósításra váró átfogó eszmé-áramlatokat és népi feladatokat a zsidóság legkülönbözőbb rétegeinek mindennapi élete termeli természetesen ki és minden megvalósítás a lokális kretek közötti „kleinarbeit“ különböző fajtáival jár mindig együtt. Ha azonban nem torkollik akár a legapróbb végrehajtott munka is a döntő és irányító népi szükségleteknek, ha kell, mesterségesen is szabályozott medrébe, akkor el fog apadni a tartalma, mielőtt termékenyítő hatása lehetett volna. Erdély és Bánát területe sokkal kisebb és az itt élő zsidóság sorsa és jövője sokkal összefonottabb, semhogy indokolt volna az egyes páholyok önállóságának a minél jobban összekovácsolt közös munka és a tervszerű, egységes irányítás rovására történő kihangsúlyozása.

Oly időket élünk, amikor — még ha nem is hozna magával egy természetes szervülést a fejlődés belső törvényszerűsége — az erők összefogásának és együttes frontradobásának egyre határozottabb és céltudatosabb formáira van szükségünk. Ennek a biztosítása nem történhetik incidentalis és fakultatív módon. Autoritással bíró, a helyi viszonylatokon tulemelkedő és átfogó szempontok jegyében működő szervek van ehhez szükség, amely kezdeményezzen, összehangoljon, mozgósítson és az összetevő elemek bizalmára támaszkodva vezessen és intézkedjék is,

amikor erre kerül sor.

Am helytelen volna, ha azt hinnők, hogy mindezt csupán az adott viszonyok kategórikus imperativusza mondatja velünk, ellentétbe hozván bennünket Rendünk szellemével, tradícióival és törvényeivel.

Az európai disztriktek munkaközösségének analógiáját már említettük. Az erről mondottakhoz hozzá kell még fűznünk, hogy kezdetben ez a szerv sem volt más, mint az európai disztriktek vezetőférfiainak fesztelen testvéri találkozó-kerete, amelyben a Rend felszinen levő és az európai disztrikteket közösen érdeklő problémáiról folytattak eszmecseréket és alakítottak ki elhatározásokat. A német disztrikt 1928 januári közlönye így ír az európai MK-ról: „Nach Prag — Wien — nunmehr: Berlin. Im Jahre 1925 kamen die Vertreter der nichtamerikanischen Distrikte in Prag zusammen, traten sich persönlich näher, sprachen sich aus. In Wien wiederholte sich das Gleiche — 1926. Diese Zusammenkünfte hatten die Form einer Arbeitsgemeinschaft der europäischen Distrikte angenommen. Auch in Berlin wurde diese lose Form nicht geändert: weder Paragraphen, nach Statuten sollten, das persönliche Moment, das durch das Zusammensein geschaffen wurde, beengen.“

A fejlődésnek mekkora útját tette meg ez a testület, amelynek tagjai között jóval lazább a kapcsolat, mint pl. Erdély és Bánát páholyai között, az 1935. szeptember 19-i prágai konferenciáig, amelynek napirendjén az európai MK-nek a Rend alkotmányos szerveként való elismertetése és autonóm működési szabályzatának megalkotása a tárgyalási anyag egyik legfontosabb részét képezték! És milyen kár, hogy csak most érkezett el ehhez a fejlődési fázishoz az európai MK, amikor a szabályozott és szisztematikus együttműködésre és egy magasabb posztról való irányításra, mint a gyakorlati munkában megedett és megfelelő formát öltött tényezőre volna már szükség! Ez a hiányérzet évek óta él az erdélyi páholyokban és ugyyszólván alig mult el közgyűlés, hogy kifejezésre ne jutott volna. Csak örvendenünk lehet tehát annak, ha az európai MK végre tényleg olyan formát ölt és olyan tartalmat kezd nyerni, amely a fejlődés jeleit mutatja.

Felvetődhetik a kérdés, helyes-e az európai MK-t példaképpen felhasználni a mi sokkal szűkebb viszonylatainkban és különösen helyes-e ezt tenni akkor, amikor páholy és nagypáholy között mégis csak más a viszony, mint nagypáholy és executive között. Páholy és nagypáholy közötti relációban is vannak azonban ezen a téren igen értékes tapasztalatok a Rend életében, amelyeket nemcsak, hogy figyelembe vehetünk, hanem kár is volna hasznosítás nélkül hagynunk. A német disztrikt területén részint Logenverband, részint Arbeitsgemeinschaft elnevezéssel számos páholyközi alakulat működik évtizedek óta.

Ezekre vonatkozólag a disztrikt ma is érvényben levő általános törvényei a következőket tartalmazzák: „§. 10. Die Loge sollen (!) sich zu Logenverbänden vereinigen. Aufgabe der Logenverbände ist: 1. Besprechung und Beschlussfassung über gemeinsame örtliche Angelegenheiten. 2. Beschlussfassung über Grosslogenangelegenheiten.“ A berlini nagypáholy által a logenverbandok részére kibocsájtott model-szabályzat, amely több-kevesebb módosítással került az egyes logenverbandok-

nál alkalmazásra, a következőket tartalmazza ezek céljairól: „a) *Besprechung und Beschlussfassung über gemeinsame Angelegenheiten, sowie Förderung kultureller und sozialer Bestrebungen.* b) *Stellungnahme zu Grosslogenangelegenheiten, soweit dies in den Gesetzen der Grossloge vorgesehen ist.* c) *Gemeinsame Vertretung der Verbandslogen.* d) *Innere Fühlungnahme der Verbandslogen untereinander.*“

Látjuk tehát, mennyire igazolja a másutt kialakult gyakorlat az 1933. december 24—25-i közgyűlésünk következő határozatát, amely számos e kérdéssel kapcsolatosan felvetődött aggály eloszlatására alkalmas kell, hogy legyen: „A MK viszonya a Nagypáholyhoz alkotmány-szerű és testvéries kell, hogy legyen. Az erdélyi BB-páholyok nem akarnak külön disztriktet alkotni, de szükségesnek tartják, hogy a MK egységét alkotó BB-páholyok képviselőket kapjanak a Sanhedrinben oly módon, hogy a MK mindenkori elnöke hivatalból első nagyaelnöke legyen a Sanhedrinnek.“

Tisztára a nagy páhollyal való kapcsolatunk kellő ki nem építettségén, helyesebben: működésünknek túlságosan regionális keretek közé való korlátozásán mult, hogy ez az elhatározásunk nem került eddig kivételre. Az az éppen munkában levő nagyhorderejű feladat azonban, amellyel márc. 3-i MKE-nk kezdeményezésére foglalkozik a Sanhedrin, azt mutatja, hogy a Sanhedrinrel való szerves együttműködésünknek technikailag is az a legmegfelelőbb módja, ha a MK-nek, mint egységes alakulatnak is megvan a képviselője a Sanhedrinben, ami természetesen semmiben sem akadályozza, hogy — akárcsak a német disztriktben — az egyes páholyok külön-külön is képviselve legyenek a nagypáholy vezetőségében.

A MK nem távolítja el tehát egymástól a Nagypáholyt és a páholyokat, hanem ellenkezőleg, közelebb hozza azokat egymáshoz, ha aktivitásának a disztrikt egészébe való beillesztésére törekszik, amire meggyőződésünk szerint szükség is van.

Legyen szabad még a kérdés alaposabb megvilágítása kedvéért a nemrégien elhunyt *Maximilian Stein* tv-nek, a német disztrikt volt nagyaelnökének a logenverbandokról az egyik disztrikt-közgyűlésen elmondott beszédéből a következőket idéznünk:

„*Es kann keinem Zweifel unterliegen, Logenbesuche und Logenverbände bilden einen markanten Ausschnitt des Logenlebens. Ursprünglich war die Stimmung der Grossloge den Logenverbänden nicht sonderlich günstig, sie befürchtete partikularistische Bestrebungen, die die Einheit des Distriktes bedrohen könnten. Erfreulicherweise hat sich diese Befürchtung nicht als stichhältig erwiesen, und es erscheint daher an der Zeit, dass die Grossloge den Verbänden gegenüber nachhaltiger und bestimmter Stellung nimmt. Für das bisherige, etwas oberflächliche Verhältnis zwischen beiden ist es ja charakteristisch, dass sowohl der vorige, wie der jetzige Bericht des hochw. Grosspräsidenten den Logenverbänden nur 5 oder 6 Zeilen widmet. Diese bisher geltende Auffassung steht in keinem Verhältnis zu der Wichtigkeit, die ich den Verbänden beizumessen geneigt bin. Logentage und Logenverbände scheinen berufen, wenn sie zu der richtigen Tätigkeit hingeleitet werden, die*

Grossloge dezentralisierend wesentlich zu entlasten.... Die Verbände sollen den Interessen der Logen dienen,, und dazu sollte die Grossloge ihre Autorität mit in die Wagschale werfen. Es genügt nicht, dass sich die Grossloge darauf beschränkt, die Logentage und Logenverbände quasi zu dulden und deren interessante, wertvolle und in jedem Falle höchst, anregende Verhandlungen ad referendum zu nehmen, sondern sie müsste aktiver auf den Tagungen erscheinen, um mit den Verbänden zu arbeiten. Die Blicke der kleinen Logen sind oft hilfeschend nach der Grossloge gerichtet. Die Grossloge kann aber von ihrem Sitz aus lokalen Logenschmerzen nicht gut nachgehen, sie kann dies aber weit besser mittels der Logenverbände.. Alles im Leben und in der Geschichte untersteht dem Gesetze der Entwicklung. Auch in unserer Ordensorganisation wird jenseits vom Ewigkeitsgehalt unserer Prinzipien manches mit der Zeit zu reformieren sein.“

Nagyon is aktuálisnak látszott ezeknek a régen elhangzott szavaknak éppen a mi körünkben való felelevenítése és kívánatos volna, hogy a már kitermelt tapasztalatokat, amelyekre egy-egy kérdés kapcsán magunk is rábukkantunk, ne kelljen hosszas kibérlétezzésekkel és külön utak járásával ujonnan megszerezniünk, hanem alkalmazzuk azokat úgy, ahogy a parancsoló idő és a mi reális viszonyaink megkívánják.

A MK új periódusának megnyitó évében okvetlenül időszzerű egy ilyen átértékelés, amelynek azzal az erkölcsi haszonnal kell járnia, hogy állapítsuk meg konstruktív kritikával a fogyatékoságokat és szedjük össze erőnket a pótlásra és a továbbépítésre. Ugy a MK-nek, mint a disztriktnek előtérben levő közgyűlései alkalmat fognak adni arra, hogy a haladás irányában tegyünk további lépéseket.

A Salom-páholy pedig, amelynek műhelyében izzott és kovácsolódtott először a MK gondolata, elégtétellel fogja elkönyvelhetni, ha jubileumi esztendeje az erdélyi testvéri lánc még szorosabb összeforrásának jegyében zárul.

BETÖLTHETIK-E HIVATÁSUKAT MK NÉLKÜL AZ ERDÉLYI PÁHOLYOK ?

Írta: Dr. KERTÉSZ JENŐ tv., a MK és a Salom-páholy exelnöke, Cluj

A Szemle limneci száma, amely egyetemességében, eddigi munkájának, mai adottságainak és fejlődési irányzatának szerves egészében kívánja az erdélyi BB-életet visszatükröztetni, nem nélkülözheti a címben megformulázott kérdés felvetését. S tennünk kell ezt oly formában, hogy kivételesen se kerülje el a közfigyelmet és valósággal kiprovokálja a félreérthetetlen megválaszolást.

Amikor profán területen vet fel valaki akár a szellemi életben, akár közügyekkel kapcsolatosan hasonló határozott és szinte sorsdöntő kérdéseket, a szubjektivitás gyanújának teszi rögtön ki magát. Minálunk a szubjektivitásnak, vagy személyeskedésnek pusztá megemlítése is idegen a célkitűzéseinktől, munkatechnikáinktól és egész beállítottságunktól. Hiszen nálunk a

személyek munkába állítása kivétel nélkül csak súlyos és elismerés nélküli áldozást jelent. Mégis a jóhiszeműekben is feltölulhat a kérdés, vajjon nem Lear király keserü hangja-e az, amely öt évi elnöklés után a MK problémához az alábbiakban hozzászól?

E jóhiszeműeknek és az ügy iránt szeretettel viseltetöeknek mondjuk: Minél távolabb állunk a közvetlen vezetéstől, annál élesebben alakul ki számunkra az egységes áttekintés és annál inkább tudunk szélesebb távlatokra beállítva szemébe nézni a kérdéseknek anélkül, hogy a közeli sugaraktól engednők zavartatni a látásunkat.

Nem vindikáljuk tehát magunknak a háholykérdés ismeretének monopóliumát. De az ötéves tételöds, kísérletezés és tapasztalatok és főleg a kezdeményezéstől a megvalósításig annyi sokszor végig kálváriázott fázisok és ezeknek egy távlati pontból való együttes áttekintése rójják kötelességszerüen reánk azt a feladatot, hogy megmondjuk, mit látunk: mit és hogyan kellene továbbcsinálni.

Az alapvetö kérdés: miért kell egyáltalában BB-Rend, mily hivatás az, amelynek betöltésére fogadalommal vállalkozunk, mire az alkotmányos munkaformák és a végrehajtás fegyelmezése? Vajjon csupán a szentegyletekkel, nögyletekkel, hitközségekkel, helyi iskolaszékekkel való konkurralásért kell mindaz? Azért-e, hogy beleszöljünk ezek jól-rosszul intézett vezetésébe anélkül, hogy lokális horizontjukon tulermelkednénk?

Csak egészen magasrendü, átfogó, a mindennapit és partikulárisat messze tulszárnyaló, valósággal sorsunkat irányító munka lehet az, amely a Rend létjogosultságát megadja, értelmet ad a hivatás fogalommal való valótlalásának és feljogosít a testvér szó illetékes használatára. Az ily munka és ily hivatás természetesen nem mozoghat légüres térben, nem jelenthet elvont általánosságokban való feloldódást, hanem a gyakorlati élet talajában kell gyökereznie. Így jutunk a felvetett kérdés további konkrétizálásához: mi a páholyok hivatása Erdélyben, milyen szerep hárul reájuk az itteni zsidóság helyzetében?

Az erdélyi zsidóságról az első pillantásra megállapíthatjuk, hogy nincs integráló szerve, minden intézményére a diasporát jellemző partikularizmus ütötte rá a bélyegét. Nincs egyetlen szervezetünk sem, amely csak meg is kísérelte volna az integráló munkát és amelynek erre való hivatottságát elismernék. Ezt a kivételes szellemi és erkölcsi eröt igénylő szerepet a páholyoknak kell betölteniök. A páholysszellem lényegéből folyik ez a hivatás, amely minden igazi zsidó értéknek és energiának magasabb szinten való összehangolását jelenti. Partikularizmus és páholyélet egymásnak ellentmondó fogalmak. Ahol tehát páholyok működnek, ott előbb-utóbb integráló munkának kell felváltania a centrifugális tendenciákat.

Kétségtelen, hogy lokális keretekben nem volna megoldható ez a feladat. Maguk a páholyok is az integrálódás törvényének kell tehát, hogy alávetssék magukat, mert munkájuk csak így torkolthatik magasabbrendü egységbe. Lehet-e egy ily törekvésnek a páholyautonómia és szuverénítés elvét elhagyva szegozni? Aki ezt tenné, rosszul értelmezné az alkotmány szellemét. Az autonómia vonatkozhatik a belső munkatechnika, a végrehajtási mód szabad megválasztására, de nem jelenthet erkölcsi felmentést közös feladatok elöl való kitérés eseteire.

Ily nézőpontból tekintve a páholyok hivatását, legelső és legnagyobb fontosságú feladatul egy szerves erdélyi zsidó közélet kialakítása adódik a számára, amelyet központi agynak, központi kéznek, központi elhatárolásnak kell irányítania. Hiszen még egyházi életünk is tipusa a nem-egységesnek. Ea

még ha minden egyes elkülönülő szektának volna is országos szervezete, akkor sem volnának képesek az össz.zsidóság általános érdekeit felölő átfogó munkára. Politikai szervezetünk sincs, amely a zsidóság legszélesebb rétegeire támaszkodhatnék. Már pedig mégsem maradhatunk ebek harminecadjára, amikor centrumában élünk egy speciálisan viruló pergő-tűznek!

A hét páholyból kell kiindulnia a zsidó közélet szervező munkájának. Tartalmat pedig a MK által megállapított egyetemes érdeklő feladatok kell, hogy adjanak az így kialakuló közéletnek.

E feladatok között a legelső vonalban az ifjúság kérdése kell, hogy álljon. Egységes szervezetre van szükség, amely készítse el szociografiai felvételünket, hogy lássuk, hol és mit kell csinálnunk. Meg kell rajzolnunk a legközelebbi évek programját, meg kell oldanunk a szakképzés, a pályaválasztás és a munkaszerzés problémáit. A MK ebben az elgondolásban hozta meg a Zs. I. I. Sz. (Zsidó Ifjúsági Intézmények Szövetsége) létesítésére vonatkozó június 10-iki timisoarai határozatát. De lássunk is ám a végrehajtáshoz!

Ez természetesen csak egy szektora mindannak, amit csinálnunk kell, mert nemcsak az ifjúság, vagyis a jövő nemzedék problémája vár megoldásra, hanem gondolnunk kell a ma feladataira is. Alaposan átgondolt szociálpolitikát kell csinálnunk, amely ölelje fel összes karitativ és szociális tennivalóinkat. Ehhez elsőrangú szervezetség és hatalmas anyagi megalapozottság szükséges. Ebben az irányban is történt kezdeményezés a timisoarai MK-ülésem a galut-alap szükségességének elvi elismerésével, a realizálásához azonban még nem jutottunk el. Sorainkból kell a szervező erőket munkába állítanunk és komoly anyagi áldozatokkal nekünk kell példát statuálnunk arra is, hogy mily méretben kell bekapcsolódni a zsidó társadalom szélesebb rétegeinek. Egységes keretet kell alkotnunk szociális és karitativ intézményeink számára, hogy tervszerű leheessen ezen a téren kifejtendő munkánk is. Fel nem becsülhető az a teljesítmény, amellyel pl. közegészségügyi intézményeink dicsekedhetnek, de nem összehangolt a működésük és nincsenek precízen beillesztve a kialakítandó szociális strukturánkba.

További hatalmas munkaterületet oszt ki reánk a zsidó sors immár világ-méretben való azonossága, amely észszerű feladattá teszi a világ minden részében élő zsidóság jogi és gazdasági helyzetének állandó tanulmányozását és a tanulságok azonnali gyakorlati hasznosítását.

Mindezt nem képesek külön-külön megcsinálni a páholyok. Oly feladat ez valamennyi, hogy csak akkor lehet kilátás eredményre, ha egységesen fogunk a munkához. Nem lehet viszont szerves egységbe tömöríteni az erőket, ha a páholyok lokális szempontoktól vezetetik magukat elsődlegesen és csak maradvék-energiáikat adják a Rend ideológiájából folyó eme átfogó célok megvalósításához.

Adva van tehát a MK létjogosultsága, lelki elkötelezettségünk imperatívusza, az erdélyi BB-munka színvonala. Ami a MK életében eddig volt, nevezzük el a kísérletezések, kezdeményezések korszakának, vegyük revizió alá és alkítsuk ki a MK működésének oly formáját, amely alkalmassá tenné a fenti feladatok tényleges elvégzésére.

Ez legyen a saldoja a MK-et megszervező Salom páholy tíz éves jubileumának, amely tehát ugródeszkát adna a közeljövőnek és megnyugtató lelki ismereteket adna azoknak, akik érdemesek akarnak lenni a Ben Brith névre és szerepre.

PÁHOLYFELADATOK EGYKOR ÉS MOST

Irta: Dr. WEISS SANDOR tv., a „Salomé”-páholy elnöke. Cluj

Tömegmozgalmak részére népszerű jelszavak, jelmondatok szükségesek, amelyek az egész mozgalom célkitűzését erőteljesen érzékeltetik. Hillel tanaitát kérdezték, fejezze ki egy mondatban a biblia alapeszméjét. Szeresd felabarátodat, mint tenmagadat — felelte a bölcs. Ez a biblia vezérmotivuma. (Más lapra tartozik azután, hogy freudi alapon B. Shaw kimutatja, hogy ez nem jó a jelebarát részére, mert az ember önmagához való szeretete sok más elemet is tartalmaz. De hol volt akkor a lélekelemzés!) A gazdasági élet tudományos, rendszeres vizsgálódás alá kerülvén Bautham az állam idevonatkozó célkitűzéseit szintén egy mondatba sűrítette: minél több ember minél nagyobb boldogsága. Az újabbkori államvezetők fasiszta és nemzeti szocialista része ezzel a mondattal fejezi ki a maga célkitűzéseit: minél több párttag minél nagyobb nemzeti dicsősége. Itt egészen másodrendű az egyénnek és magának az államnak gazdasági léte és ehhez képest a szociális jelszavak háttérbe szorulnak és helyükbe a sovinizmus és militarizmus lépnek, mint amely tendenciák a nemzeti dicsőség szolgálatában állanak.

Ha a magunk célkitűzései számára jelmondatot keresünk, azt mondhatnók: minél több páholysszellemet minél több intézményünkbe. Az ilyen sűrített mondat tartalmát körülbelül az alábbiak szerint oldhatjuk azután fel.

Páholysszellem és a zsidó intézmények a mondat alanyai és ezek összeközösködtetése, egymásba olvasztása volna a cél. Van-e már élben és elhivatottan ilyen szellem magunkban és közöttünk és mely intézményekről lehet szó?

A páholysszellem, mint egyeseknek és közületeknek lelki diszpozíciója, koronként változik. A zsidó páholyok alakulásakor ez a szellem a jellem bizonyos tisztaságát és kulturálisan színezett jótékonyosságát jelentette. Ma a zsidó közélet, a zsidó egyén és intézmények egy mozgó harc középpontjában vannak és a páholysszellem nem vonatkozhatik csak társadalmi széplelkűségre, de az intenzív társadalmi önvédelemre is ki kell terjeszkednie. A védekezés is harc, nemcsak a támadás. A páholysszellemnek ki kell terjeszkednie, be kell fognia a zsidó társadalmi élet mindazon rétegeit, amelyek határai a politika demarkációs vonalán innen vannak. Feltételezi tehát elsősorban a zsidó élet minél részletesebben informált ismeretét és végsősorban a felülemelkedést az egyes rézsztetek (egyének, intézmények, helyzetek) felett úgy, hogy ezek versengő érdekei között és felett a minél tisztultabb, tehát elfogulatlanabb zsidó közérdek szolgálatára legyen ránevelve. A valamire, mint az önző természettel ellentétesre való ránevelés szokás és fegyelem kérdése. Az egyén és az intézmények természetes ön-

zése, hogy a kérdést így szegzik a Rendnek: Mit kapunk tőle? Ez az első eltolódás a kezdeti jótékonyági alapról, amelyen a Rend állott. A zsidó egyén, a zsidó intézmény ma mind segítségre szorul és a Rendtől is a maga számára várja ezt. Ettől azután már rövid az ut az egyén és az intézmények érdekeinek megismerése és figyelembevételére alapján: az érdekek összeegyeztetésére. A Rendnek ma segítenie kell a zsidó egyént, segítenie kell a zsidó intézményt és az érdekek harmónikus, tárgyilagos szintézisében kell megtalálnia korszerű és igazi feladatát.

Az érdekek objektív egyeztetése és a magasabbrendű páholy-szellemnek megfelelő kielégítése távolról sem könnyű feladat. Az egyesnek is a maga magánérdekével, az intézmények vezetőinek is a maguk intézményadta érdekeivel rá kell eszmélniök végre arra, hogy úgy az egyesek, mint az intézmények egymásra vannak utalva és ennek a kollektív egymásrautaltságnak irányítója, fejelemzője és parancsoló szerve a Rend kell, hogy legyen. Az erre való reáeszméltetés, a páholyok szellemének ilyen kialakítása beszédekben és tettekben a mindenkori vezetők elsőrendű célja kell, hogy legyen. Szóval és tettel buzdítani kell, aki sorainkból a segítő értelemben vett egymásrautaltság átérzésében cselekszik, szóval és tettel fejelemzeni kell, aki a túlzásba, vagy egészen az elzárkózásig viszi önzéseit, vagy gyakran rögeszmés individualizmusát. Korunk a tömegmozgalmak, tömegrealitások kora. Valóságos erőtényezővé lenni egy nagy nép is csak egységesen tudhat ma, tehát minden erejének összefogásával és felhasználásával. Itt az ideje, hogy a mindenáron való vezérkedés helyett ébredjünk végre rá erre mi is és Rendünk tradicionális nemességében bizva alázatosan rendeljük alá mindnyájan magunkat ennek a szellemnek, ennek a fejelemnek.

A páholyok napi munkájához tartozik ennek a szellemnek, ennek a fejelemnek a mielőbbi kialakítása.

Az intézmények életébe ez a szellem a fejelemen kívül a tárgyilagosság legmesszebbmenő gyakorlása révén szívódhatik bele. Mindenki átélte már ellentétes érdekek ütközését, mindenki tudhatja tehát, mennyire Rend-szerűen kulturált és fejelemzett gondolkodás kell a tárgyilagos cselekvéshez. Pedig a valóságos erkölcsi bátorságot csak az ilyen cselekvés adja meg és végeredményben az érdekelt felek megnyugvását is, ha egy-egy intézkedés nem is kedvük és igényük szerint éri őket a Rend részéről.

Azzal kezdtük, hogy minél több intézménybe óhajtanók az egymásrautaltság segítő és fejelemzett szellemét bevinni. Felsorolásuk helyett, hogy mely intézményekre gondolunk, szándékosan általánosságban tartott cikkünk keretében még két megjegyzésünk lesz. Az egyik szól azokhoz, akik ma népünk sorsának fonálát tartják a kezükben. Gondolkozzanak ők is az egymásrautaltság, fejelem, a korszerű célkitűzések és a népi erők realitásai felett. Gondolkozzanak és cselekedjenek is. Vagy hagyjanak másokat cselekedni. Mert a helyek elülése és bepókhálósítása nemcsak a

*Rend örökkévaló szelleme szerint tilos, de kárhozatos a legpro-
fánabb felelősségérzet alapján is.*

*A másik megjegyzésem önmagunk szerény figyelmeztetése.
Ha az intézményeinkbe, egész közéletünkbe minél több Rendi szel-
lemet akarunk belevinni, ezt elsősorban a magunk házatáján vé-
gezzük el. Fejlesszük, csiszoljuk, egyszóval neveljük elsősorban
magunkat a valódi közérdekszolgálatra, mert csak így lehetünk a
jónak az a korszerű értelemben vett forrása, ahonnan segítséget,
bátorítást egyén is, intézmény is bizón merit majd, mert nem
fél attól, hogy mérget visz onnan magával.*

A PÁHOLY ÁLTAL KÜLSŐ TISZTSÉGEKRE ÁLLITOTT TV-K MUNKÁJÁNAK JELENTŐSÉGE

Irta: Dr. FRIED JÓZSEF tv., Oradea

Gyakran megtörténik, hogy önkéntelenül is felvetődik ben-
nünk munkálkodásunk értelmének és célszerűségének kérdése. Va-
lamennyien, amikor alapos meggondolás és megfontolás után el-
határoztuk, hogy Rendünk tagjai legyünk, amikor örömmel vál-
laltuk azt a feladatot, hogy egy zárt szervezetben belül a zsidóság-
ért dolgozzunk, tulajdonképpen az vezetett bennünket, hogy min-
den külvilági ambíció nélkül embertársaink és főképp a zsidó tö-
megek életlehetőségét javítsuk, zárt együttműködésben terveket és
eszméket vitassunk meg — nem tisztán a szellemi harc és elmele-
sítés céljából — hanem, hogy ezen eszméket minél előbb az életbe
kivigyük, azokat a tömegek mélyébe gyökereztessük és hogy ter-
veink, elgondolásaink a külső életben minél hamarabb s minél tar-
tosabb formában testet öltsenek.

Páholyaink alapeszméje az volt, az ma és csak az lehet a jövő-
ben is, hogy minden munkánk, befolyásunk az emberiség és a zsi-
dóság javára, előhaladására szolgáljon. Mivel az emberi jogok
megcsonkítása és megfosztása a legélesebben és a legfenyegetőbb
mértékben a zsidóságot érte és mivel az általános emberi jogok és
életlehetőségek javításáért való harc más irányzatú páholyok egye-
dül működés köre, a Bné Brith Rend működésének előterébe a zsi-
dó tömegek jogainak megvédése, életviszonyainak javítása és egész-
segebb alapokra való fektetése került.

Munkáinknak, összejöveteleinknek, működésünknek csak ak-
kor lehet célja, Rendünknek csak akkor lehet helye a zsidó életben,
ha sikerül eszméinket a zsidó élet minél szélesebb rétegeibe, mint
magától értetődő dolgokat belegyökereztetni és ha elgondolásaink,
terveink nem állanak meg a munkák ünnepélyes hangulatában,
irott betűkben és jegyzőkönyvi határozatokban, hanem ha sike-

rül azokat a zsidó életben, esetleg az elgondolástól kissé eltérő formában is, de lényegileg megvalósítani.

Ellenkező esetben schönggeistoskodó idealisták vagyunk, akik csak azt hiszik, hogy tesznek valamit a zsidóságért, míg a zsidóság maga a sokféle zsidó egyesülés egyik exotikumának fogja tekinteni a BB-Rendet, melyről nem a megbecsülés és tisztelet hangján, hanem a legjobb esetben szelíd gunnyal fog beszélni.

Amilyen fontosak tehát ősi tradicionális formák között betartott munkáink, tiszta szívvvel végzett működésünk, épp oly fontos, vagy talán még fontosabb, hogy munkáinkkal a zsidó élet mindenirányu megmozdulásában befolyásunkat megvethessük és elgondolásunkat érvényesítsük. Ezen legfontosabb munka végrhajtásával, elgondolásainknak az életbe való átvitelével azon testvéreink vannak megbizva, akiket a páholy külső tisztségekre állított. Melyek ezen intézmények, ahol a tv-ek ugyszólván órát állanak? Ezek legelőször a patronált intézmények, mint az Árvagondozó, Diáksegélyező és a „Teala“-kórház támogató egyesület, ahol célunk az, hogy a vezetés és irányítás teljesen a kezünkben legyen, másrészt pedig az orthodox és neolog hitközségek, és egyéb orthodox és neológ intézmények, amelyeknek B. B. szellemben való munkájára minden igyekezetünkkel hatni kell.

A külső tisztségekre kijelölt testvérekre jut az a feladat, hogy terveinket és elgondolásainkat a külső életbe közvetítsék. Az egész páholy munkájában ők a legfontosabb faktorok, ők viselik a legnehezebb feladatot és az ő munkájukon áll vagy bukik munkánk egész értelme. *Amint a motor gigantikus helyzeti energiáját az átvívó szíj alakítja át minden irányu gyakorlati munkára és transmissziós szíj nélkül a motor csak lármás, haszontalan gép, épp úgy a páholy is csak üres célú és tartalma szervezet, ha a külső tisztségekre kijelölt testvérek nem állanak feladatuk teljes magaslatán.*

A különböző, az ügyrend által előirt bizottságokon kívül pár év előtt Dr. Markovits Ignác mentor tv. ajánlatára egy újabb bizottság létesítését határoztuk el, ez a patronált intézmények és külső posztokra állított testvérek bizottsága. E bizottság a legfontosabb és leglényegesebb bizottságaink egyike, amelynek működésén fordul meg munkánk minden értelme.

Hogy ezen bizottság által minden irányu posztra állított tv-k munkájának, feladatainak és kötelességeinek jelentőségéről most beszélek, annak az a célja, hogy egyrészt az illető tv-k előtt kétszeresen, sőt tizszeresen aláhuzzam munkájuk jelentőségét és a nagy felelősséget, mely működésük által reájuk, valamint Rendünkre hárul, továbbá, hogy reá mutassak az ezen bizottság működésében itt-ott mutatkozó defektusokra és hogy megbeszéljük azokat a módosztatokat, amelyekkel külső tisztségekre állított testvéreink munkáját eredményesebbé, hasznosabbá és az eddiginél nagyobb átütőerejűvé tehetjük.

Valamennyien emberek vagyunk, valamennyiünknek napi gondjaink, elfoglaltságaink vannak, amelyek közepette bizony na-

gyon gyakran elfeledkezünk ünnepélyesen tett fogadalmunkról, a páholyban kiosztott feladatainkról és kötelességeinkről, még akkor is, ha súlyos jelentőségű külső posztokra vagyunk állítva.

Egészen természetes, hogy a sikertelenségeknek sok külső okuk van és nem lehet ezeket tisztán a tv-k vállaira hárítani. Tény azonban az, hogy ha nagy feladatokra gondolnának, ezt újra és újra számon tartanák, mégis több eredményt tudnának elérni.

Teendők vannak e téren. Hogy ezen külső tisztségekre állított tv-k munkája egyrészt minél eredményesebb legyen, másrészt pedig, hogy működésük a páhollyal állandó kontaktusban álljon és onnan további ösztönzést kapjanak, már a patronizált intézmények bizottsága felállításánál el lett határozva, hogy ezen tv-k szabályos időközönként külön munka keretében működésükről, az elért eredményekről referáljanak és további irányelveket szerezzenek. Sajnos, ez egyáltalán nem történt és nem történik meg. Pedig egységes fellépés tudna eredményt mutatni. Az eredménytelenségnek soha nem szabad, hogy belső páholybeli okai legyenek.

Fontosnak tartanám a cél elérése érdekében, hogy minden intézmény részéről a páholy számára egy referens legyen kijelölve. A patronizált intézményekbe és a külső tisztségekre állított testvérek a régi páholyhatározat értelmében egy legközelebbi munkán referáljanak működésükről és ugyanitt beszéljék meg munkásságuk további irányelveit.

Szükséges, hogy a tv-k a különböző intézmények ülésein való részvétel előtt összejőjenek, a javaslatokkal kapcsolatos egységes álláspontjukat előzetesen megbeszéljék és egységesen lépjenek fel minden alkalommal. Előre nem látott, előre meg nem vitatott problémák felmerülésénél, melyekkel szemben álláspont nem alakulhatott ki, a testvérek álláspontja az irányító, vezető tv. után igazodjék. Tv-k, akik egyedül vagy csak igen kis számban vannak intézményeknél, az elnök tv-rel beszéljék meg elfoglalandó álláspontjukat. A cél az legyen, hogy minél szélesebb és nagyobb befolyást nyerjünk a zsidó közélet vezetésébe.

Páholyunkban számos gondolat, javaslat vetődött fel, dolgok határozottak el, amelyeknek megvalósítása mind e külső posztokra állított testvérek kötelességérzetétől és helyes módon, helyes időben végzett munkájától függ.

A két hitközségnek, orthodoxnak és neológoknak egymáshoz való közelítése, általános zsidó ügyekben egységes állásfoglalásra bírása, — annak a gondolatnak realizálása, hogy az erdélyi zsidóság főképpen adminisztratív ügyekben egységes képviselőt kapjon, illetve egységes Országos Irodát tartson fenn, míg tisztán vallási ügyek részére ezen Iroda csupán külön szekciókkal működne, — mind olyan gondolat, amelyek realizálására ezen testvéreknek minden erőikkel törekedniök kellene.

Rengeteg nagy feladat és munka van a külső posztokra állított tv-k vállain. Ha feladatukat BB-szellemben értelmezik, úgy ki mondhatatlan teher ez, viszont nobile officium csupán, ha munká-

juk sulyát és felelősségét át nem érzik.

A zsidóság jótékony intézményei orthodox és neológ intézményekre vannak széttagolva. Ugyanazon hitközség is többfajta, lényegében ugyanazon célu intézményt tart fenn. Milyen nagy dolog volna minden charitativ és szociális intézmény egyesítése! Mennyi kiadás és költség takarítódnék meg, amelyből újabb intézményeket lehetne létesíteni!

Az ilyen külső posztokra állított testvéreknek a legtökeletesebben kellene a részükre kijelölt intézményeket tanulmányozni abból a szempontból, hogy miképpen szolgálhatnának ezek minél hathatósabban igazi szociális és kulturális célokat.

Megfelelő közhangulat előkészítésével és az erők átcsoportosításával, amit az ilyen posztra kijelölt testvéreknek kellene elvégezniök, konstruktív zsidó szellemet lehetne bevinni oly intézményekbe is, amelyek eddig csupán negativumot jelentő erői voltak a zsidóknak.

Az iskolaszéknek igazi zsidó szellemben való munkája annyiszor lett óhajtvá, annyiszor lett ennek szüksége hangoztatva, hogy most már az ilyen posztra kijelölt tv-eknek kellene az iniciatívát a kérdés megoldására a kezükbe ragadni.

Páholyunkban hangzott el legelőször az az óhaj, hogy különböző zsidó intézmények, mint az Árvagondozó, Tanoncotthon, farmok, iskolaszék, kórház, stb. fenntartása nem egyéni tagdíjakból, vagy jótékonykodással, hanem a hitközségek útján bevezetendő u. n. szociális adó által történjék. E gondolat megvalósítása is egyike a külső posztokra állított tv-k feladatának.

A hitközségeknek népközségekké való átalakítása, a meglévő iskolákba a zsidó szellem bevezetése, az egyes hitközségeknél uralkodó egyoldalú rabbinikus szellemnek háttérbe szorítása, hogy az igazi zsidó érdekekért való munka kerüljön felszínre és még sok-sok más feladat lennének azon célkitűzések, amelyek megvalósítására a külső posztokra állított tv-eknek törekedniök kellene.

Kötelességük lenne e téren az iniciativa megragadása, önálló javaslatok benyújtásával, ami sohasem általuk, hanem a BB-Rendhez nem tartozó, de a tv-k által igazi zsidó munka végzésére meggyőződött kívülállók útján történék. Óvatos, diplomatikus s főképpen tapintatos kell, hogy legyen az eljárás, különösen hitközségi ügyekben.

Munkájuknak sohasem abban kell állani csupán, hogy valamely javaslat mellett vagy ellen szavazzanak. Minden téren nekik kellene új javaslatokkal, eszmékkal előlépni és ezen eszméknek minél nagyobb számu hívet szerezni a páholyon kívül állók körében.

Természetes, hogy e feladatok gigantikus munkát rónak az az ilyen külső posztra állított tv-ekre és természetes az is, hogy eme nagy problémák realizálását egyedül nem végezhetik el, de a munka megindítása általuk kell, hogy történjék.

A külső posztra állított tv-k, hogy úgy mondjam, a zsidó élet kellős közepébe vannak állítva és így kötelességük is kettős. Egyik

feladatuk a BB-gondolat minden megnyilatkozását állomáshelyükön valóra váltani, másik kötelességük pedig, hogy a páholyt állandóan ismertessék azon új teendőkkel, amelyek realizálásáért a Rendnek dolgoznia kellene.

Nagy munka, nehéz munka ez, de igazi férfinak, a közért önzetlenül dolgozni akaró páholytagnak való működésterület.

Dr. Weiss Sándor cluji elnök tv. Szemlénk egyik pár hónap előtti számában cikket irt. Ő éppen abban látja munkánk lényegét, hogy elegendő erőnk és elhatározásunk legyen a zsidó közélet irányításába beleszólni. Ha ez nem sikerül, úgy munkánk vajmi keveset ér.

Valamennyi külső tisztségre állított testvérnek éreznie kell a felelősséget a rendi célkitűzésekkel szemben, éreznie kell, hogy személyileg is felelős és így szolidaris is mindazzal, amit elhatározunk és cselekszünk. Tudniuk kell, hogy ők viselik a legnehezebb munkát és érezniök kell, hogy rajtuk keresztül nyilvánul meg a tv-ek akarata a külvilággal szemben.

A zsidó élet eseményeit nem szabad, hogy csak saját szemüvegükön keresztül nézzék. Éppen ezen tv-eknek kötelességük, hogy minden történést, minden mozgalmat Rendünk magasabb szemszögéből nézzenek, ha átmenetileg ellenkezik is saját egyéni elvükkel és érdekükkel, személyileg kell, hogy nem önmagukat, hanem Rendük eszményeit és akaratát képviseljék és akkor munkájuk eredményes lesz, nemcsak a napi események legjobban megoldott feladata szempontjából, hanem azon magasabb, átfogócélu eszmék szempontjából is, amiért Rendünk küzd és amelynek munkájában ők a legjobb akarat és szándék mellett dolgozni, de főképen *eredményt* elérni óhajtanak.

A TESTVÉRPÁHOLYOK ÜDVÖZLŐ IRATAI A „SALOM“ JUBILEUMÁRA

Zur Vorgeschichte der Logengründungen in Transsylvanien und im Banat

Br. Dr. ERNEST DEUTSCH, Mentor der w. „Ahawa“, Braşov

Im Sommer 1920 habe ich nach langer Zeit wieder die Freude erlebt, meinem hochverehrten engeren Landsmann, dem sel. Oberrabbiner von Bucuresti, Br. Dr. Moriz Beck, im Bad Buzias zu begegnen. Es waren innigst vertraute Stunden die ich in seiner Gesellschaft verbrachte, alte Erinnerungen wurden wieder lebendig, aber auch für die Besprechung ernster Zeitfragen war uns Musse gönnt. Ein oft berührtes Thema, auf welches Br. Dr. Beck

immer wieder zurückkam, war: Wie könnte man die Ordensidee, den B. B.-Gedanken, in den neu angegliederten Landesteilen, besonders im Banat — wo ich damals wirkte — verbreiten? Die Verhältnisse für eine derartige Arbeit waren noch garnicht günstig. Verhandlungen die ich kurz nachher mit einigen prominenten Juden, so unter anderem mit dem Präsidenten der Kultusgemeinde in Timisoara, Dr. Adolf Vértes, gepflogen habe, blieben erfolglos.

Zwei Jahre später führte mich ein glücklicher Zufall mit meinem alten Studienkollegen und Jugendfreunde, Dr. Abraham Beck, dem Sohne des oben erwähnten Oberrabbiner Dr. Beck zusammen und wir kamen auf die vom „alten Beck“ angeregte Frage zu sprechen. Da mir Ziele und Zwecke des Ordens B. B. noch von meiner Studentenzeit her gut bekannt waren, habe ich mich wieder bereit erklärt, mich in den Dienst der Sache zu stellen und nach einiger Zeit erhielt ich von Br. Dr. Abr. Beck einen längeren, undatierten, am 7. August 1922 in Bucuresti aufgegebenen Brief, in welchem er mir unter anderem folgendes schrieb:

„....Ich mache im Auftrage der Grossloge des Ordens „Bnai Berith“ (I. O. B. B.) eine Reise durch Ardeal, evtl. Cluj, Oradea, Arad, Timisoara um den Gedanken unseres Ordens zu verbreiten und die Vorrichtungen zu treffen, behufs Gründung der ersten Logen in Ardeal. Glaubst Du, dass es sich verlohnen würde auch nach Caransebes und Lugoj zu kommen? Könntest Du dort einen gewissen Erfolg vergewissern oder verschaffen? Genau, könnte ich dort mindestens zehn biedere, bewusste, höherstehende — sowohl wass die Morál als was den Intellekt betrifft — Juden finden, die für den Gedanken der Wohltätigkeit, Einheit und Brüderlichkeit im Judentum Sinn haben?

Es wäre für Dich ein schönes Tätigkeitsfeld, damit zu befasen, damit, wenn ich hinkomme, ein vorgearbeitetes Terrain vorfinde. Sprich davon auch mit deinem w. Schwiegerpapa, dem ich mich höfl. empfehle.

Ich erwarte von ihm und von Dir noch ein Mehreres. Könntest Du mir eine Liste von hervorragenden Persönlichkeiten in Ardeal in den genannten Städten sobald als möglich senden, Juden, die sich über relig. und polit. Zwistigkeiten hinwegsetzen können und einen solchen gemeinsamen Boden der Einigkeit und Brüderlichkeit gerne aufsuchen wollten. Da meine Reise von hier (Moinesti), wo ich in Logen und zionistisch arbeite schon am 18. Aug. spätestens 21. August nach Târgu-Muresului abgeht, bitte ich Dich, mir ausführlich und präcis, sobald als möglich darüber zu schreiben. Ich würde mich freuen, wenn ich Dich dann auch als Logenbruder werde ansprechen können....“

Nach Erhalt dieses (damals streng vertraulich behandelten) Briefes, setzte ich mich mit meinem Schiegervater, Herrn Oberrabbiner Dr. Emanuel Lenke in Lugoj, in Verbindung und habe in meiner Gemeinde, in Caransebes, mit dem vor einigen Jahren

verstorbenen, damaligen Gemeindepräsidenten Dr. Ernest Roth, mit dem mich intime Freundschaft verband, Fühlung genommen. Dr. Roth, ein edler Mensch und begeisterter Jude, begrüßte die Gründung einer B. B. Loge mit wärmster Sympathie, doch erklärte er mit offen, dass er bei dieser Gründung nicht mitarbeiten könne, da er einem anderen humanitär-kulturellen Weltverbände angehöre. In Caransebes konnte ich damals keine Freunde dem Ordensgedanken werben, da die meisten in Betracht kommenden Persönlichkeiten, gleich Dr. Roth, anderweitig gebunden waren.

Den oben auszugsweise mitgeteilten Brief des Br. Dr. A. Beck schickte ich unverzüglich meinem Schwiegervater ein, der mir nach einigen Tagen folgende Antwort erteilte: „Anbei retourniere ich Dir den Brief von Dr. Beck. In der Sache habe mit Dr. Berdach (damals Präsident der Lugojer Kultusgemeinde) Rücksprache genommen, er ist nicht abgeneigt der Sache näher zu treten und hier eine B. B. Loge zu gründen, doch bittet er Dich Herrn Beck zu schreiben, er möge ein Statuten-Exemplar über die B. B. einsenden und uns zugleich mitteilen, welche Opfer von den Mitgliedern beim Eintritt abverlangt werden, damit uns dies zur Richtschnur dienen kann. Da Dr. Beck jetzt schon in Bucuresti sein dürfte, schreibe ihm nach Bucuresti möglichst bald in dieser Angelegenheit, denn es ist nicht gut solche Dinge auf eine Lange Bank zu schieben.“

Ich hatte unterdessen Gelegenheit auch mit Herrn Dr. Berdach persönlich zu verhandeln, doch äusserte er mit dieselben Bedenken gegen eine persönliche Mitarbeit wie meine Freunde in Caransebes. Durch diese in Lugoj und Caransebes. gepflogenen Verhandlungen, welche die grösste Umsicht erforderten, verzögerte sich meine Antwort an Dr. Beck einige Zeit und auf mein Schreiben (von welchem ich leider keine Abschrift habe, vielleicht aber noch im Besitze Dr. Becks vorzufinden ist) erhielt ich folgende, vom 21. Sept. 1922 datierte Antwort:

„Endlich einige Zeilen von Dir. Habe lange darauf gewartet und endlich die Hoffnung aufgegeben etwas zur Zeit zu bekommen. War in Ardeal acht Tage, in Târgu-Mures und Cluj tüchtig gearbeitet. In letzterer Stadt ist die Loge bereits ganz gezimmert worden, während meines Dortseins, natürlich bedurfte es noch der eigenen Werbearbeit. Ich blieb in Cluj stehen, weil ich mir erstens sagte, zuerst Eines fest machen und dann erst weiter wirken. Ferner musste Cluj gesichert werden, weil ich mählich erfuhr, dass man von Cluj die Richtung, den Anstoss erwartet. Durch Cluj wird es anderswo leichter gehen. Deinem Wunsche gemäss liess Dir und deinem w. Schwiegerpapa, den ich auch in Papas Namen bestens grüsse, durch die Grossloge die Verfassung (Constitutia) in rum. Sprache zukommen. Die Besorgung einer Übersetzung hätte die Sache arg verspätet. Ich erwarte Deinen versprochenen Brief, um Dir dann bestimmte Anleitungen zu geben über das Be-

sprochene..."

Der verewigte Br. Grossecretär Bucov schickte mir auch mit einem herzlichen, vom 20. Sept. 1922 datierten Begleitschreiben die „Constitutiunea si Legea“ ein und habe meine Werbearbeit wieder aufgenommen. Ich verhandelte persönlich in Caransebes, Lugoj und Timisoara, aber zu einem Resultate konnte es leider nicht kommen. Auch die Bemühungen meines Schwiegervaters blieben damals erfolglos. Prominente jüdische Personen, auf die wir bestimmt rechneten, verhielten sich unseren Bestrebungen gegenüber ablehnend, manchmal verständnislos, wenn nicht gar gehässig und so konnte der erste Anlauf zur Verbreitung der Ordensidee und des Logengedankens nicht gelingen.

Es erfüllt mich mit Freude und Genugteung, dass unser I. Orden drei Jahre nach meinen Bemühungen in Ardeal festen Fuss fassen konnte und dass die w. „Emunah“ in Timisoara, die jüngste Loge in der transsylvanisch-banater Bruderkette, bereits Brüder aus Lugoj und Caransebes zu ihren Mitgliedern zählt. Was damals durch unausweichliche Hindernisse vereitelt wurde, ist eben durch den Einfluss der geänderten Zeitverhältnisse bis zur Reife gediehen.

Möge die w. „Schalom“, die ihr zenjähriges Jubiläum feiert, diese Festgabe eines bescheidenen Wegbereiters unterer Ordensidee als geziemende Würdigung und Anerkennung jener hohen Verdienste entgegennehmen, welche ihr, der Mutterloge der transsylvanischen B. B. Vereinigungen, voll und ganz gebührt.

Testvéri üzenet a jubiláló „Salom“ páholynak

Irta: Dr. ENGELBERG DEZSŐ tv., az „Avoda“-páholy főtájkára, Târgu-Mures

A târgu-muresi „Avoda“ páholy a zsidó sziv áradó melegével köszönti a cluji „Salom“ testvérpáholyt, annak vezetőségét és minden tagját abból az alkalomból, hogy alapításának és munkásságának tizéves jubileumát ünnepli.

Tiz esztendő! Valóban kevés idő ahhoz, hogy annak nyomán lukrativ célok nélkül működő szervezet felbecsülhetetlen szolgálatokról, utólréhetetlen eredményekről, maradandó alkotásokról adhasson számot. A tárgyilagosságnak meg kell elégednie azzal, ha megállapíthatja, hogy a decennáris jubileumát ünneplő testület működésének ideje alatt teljesítette kötelességét.

De a jubileum nyomán feltörő áhitat nem is alkalmas ezekre a reáliákra. Ez a szivet-lelket gyönyörködtető jubileum az ünneplésé és nem inkasszó-napja az érdemeknek.

Tévedés ne essék. Minden rezerváció nélkül sietünk megállapítani, hogy a jubileáló testvérpáholy volt Erdélyben az első, amely nehéz és felelős munkára, konok és kemény harcra vállalkozott. A „Salom“ működésének első percétől utmutatója volt és maradt mindvégig a B. B. eszméi-

nek. Intézményeire, amiket alkotott, büszkén és nagy megnyugvással tekint az erdélyi páholyok egész közössége. Vezetőinek megannyi bölcs elhatározása követendő példája az igaz B. B.-szolgálatnak.

Am maradjon csak ez az ünnepi perc a jubileumi örömké: hogy Erdély első és ezidőszerint legnagyobb páholya annyi viharban és üldöztetésben, nyomoru sorsunkban és zsidó életünk keserves frontküzdelmeiben is életrekelte és tíz esztendőn át teljesíthette nagyszerű elhivatását.

Nem a magunkat-ünneplés hangja ez és nem mákonyos igevetés. Az elfogulatlan szemlélő láthatja, hogy a transzilvániai B. B. szellem az ünneplő „Salom“ nélkül nem juthatott volna tul annak inaugurálásán. Pusztán ez a tény is meleg ünneppé kell, hogy avassa mindannyiunkban a „Salom“ páholy fennállásának tízéves jubileumát.

Üzenjük nagy szeretettel a jubiláló testvérpáholyak:

Folytassa nemes, termő és teremő munkáját megállás nélkül, szünetlenül tovább. Maradjon szent őrhelyén az erdélyi zsidóság kiválasztottjainak világitó fáklyája. Teljesítse kötelességét egy szebb, jobb és boldogabb jövő kiépítésében. Dolgozzék népünk sorsának jobbrafordulásáért és örködjék az egész emberiség békés együttműködése fölött.

Es üzenjük áradó szeretettel az ünneplő páholy minden tagjának:

Segítsék, támogassák áldozatos munkájukkal, önzetlen közreműködésükkel az anyapáholyt magasztos célkitűzéseinek elérésében.

„Salom“, — béke uralkodjék közöttük, a páholy falain belül épügy, mnt magányos életükben, szeretet egymás iránt. Béke és szeretet: ez a két, mindent átfogó, mindent kiegyenlítő B. B. érzés vezesse őket minden emberi és testvéri tevékenységükben. Mert minden páholy csak úgy tudja mérhetetlenül súlyos erkölcsi értékeit konzerválni, kötelességeit csak akkor tudja maradéktalanul teljesíteni, ha tagjait a béke és szeretet örökké elszakíthatatlan kötelékei fűzik egymáshoz, kötik össze erős, örök időkre maradandó testvéri lánczá.

Salom uvöráchá! — Béle legyen közöttetek és akkor bizonyos, hogy áldás lesz munkátokon is.

Ezt üzenjük nektek a *jótekonyság, testvériség és egyetértés* jegyében.

Jubileumsgedanken

Br. Präs. KARL SPERLING, Timisoara

Der erste Gedanke, welcher mich bei der freudigen Jubiläumssfeier unserer w. Schwesterloge „Schalom“ beschäftigt, gilt dem 50 jähr. Jubiläum der s. w. Grossloge unserer Brüder in Deutschland. In der letzten Folge der Zeitschrift der deutschen Grossloge las ich verschiedene Erinnerungen an 5 Jahrz, ihres Wirkens in Deutschland Man gibt v. verschiedenen Gesichtspunkten ein Bild der Bestrebungen, der Leistungen und der Verdienste, welche die Arbeit eines halben Jahrhunderts kenntlich machen. Und ich wende diese Erkenntnisse auf unser Jubiläum an, auf das zehnjährige Jubiläum unserer Seniorloge in Transylvanien.

Nicht durch einen Zufall, sondern in selbstverständlicher Weise waren diese ersten zehn Jahre dem gleichen Zwecke gewidmet, wie

die ersten zehn Jahre der deutschen Logen: der Werbung für die Idee, der Sammlung der Kräfte und der Verankerung und Befestigung der Organisation. Die treibende Kraft dieser organisatorischen Arbeit war der erste deutsche Grosspräsident. In der gleichen Arbeit war bei uns in Transylvanien die würdige „Schalom“ unser begeisterter, begabter, opferfreudiger und zielbewusster Führer. Der Temperamentunterschied zwischen deutschen u. hierländischen Brüdern, der verschiedene Sinn für Organisation, für die Anreihung der Kräfte brachte es mit sich, dass zehn Jahre Arbeit bei uns noch nicht genügten, die erstandenen Reihen so zu festigen, dass sie für eine grosszügige Aufbauarbeit geeignet sein sollen.

Wir brauchen noch eine Anzahl von Jahren und es bedarf noch der weisen, wohldurchdachten Führung unserer jubilierenden Schwesterloge, um die Bruderkette in Transylvanien zu jener freizügigen Arbeit zusammenzuschweissen, welche allein geeignet ist für die Zukunft unserer Jugend organisches zu schaffen. Gewiss wallt es von Begeisterung in allen Logen des Landesteiles, wenn Schalom immer wieder zum Opfern und zum Schaffen für die Berufsumschichtung unserer jüdischen Jugend anspricht. Aber nicht die Begeisterung allein macht es aus. Unsere Reihen müssen sich fester schliessen in Vertrauen, Ausdauer und Zuversicht um in diesen harten Zeiten die richtigen Ziele und die richtigen Methoden zu erkennen und sie selbstlos, ohne Eitelkeit, nur das Ganze vor Augen haltend, zu verwirklichen. Wir alle müssen diesen freudigen Anlass des Jubiliums benützen Rückblick und Umschau zu halten über das, was geleistet wurde u. über das, was im Begriffe ist, gaten zu werden. Vielleicht werden wir unsere Arbeitsweise ändern, vielleicht unsere Ziele zunächst begrenzen müssen, um in den Reihen unserer Logen einen einheitlicheren Willen, eine willigere Bereitschaft zur solidarischen Arbeit zu schaffen. Vielleicht wird es nötig sein, manchen grossartigen Plan geistig länger, gründlicher vorzubereiten, bevor wir an die Brüder die Anforderung stellen, Opfer zu bringen u. Arbeit zu leisten. Wir brauchen gewiss nicht auf nichts zu verzichten, was grosszügig ist u. höhererscheint, aber wir werden wahrscheinlich einen anderen Weg beschreiten müssen, um stufenweise das zu überwinden, woran wir scheitern, wenn es sich uns plötzlich in den Weg stellt. Es wäre gewiss schön und unseres Ordens würdig, grossartige Anstrengungen durchzusetzen und dem Sturm der jüdischen Schicksalsgestaltung mit grossen Schritten entgegenzueilen. Wenn wir aber sehen, dass nicht nur unsere jüdische Gemeinschaft, sondern selbst unsere Reihen noch nicht reif genug sind, die Ziele zu erschauen, so müssen wir uns damit bescheiden, sie zuerst sehen zu lehren.

Wir müssen unverzagt Schritt für Schritt jenen Weg zurücklegen, dessen Zweck und Ende auf einmal zu erschauen, nicht gleicherweise von jedermann gewünscht werden kann. Solche Arbeit ist mühsamer u. härter für den Erdenker grosser Ideen. Aber er muss bei ihnen ausharren, in dem Bewusstsein des ewigen Bestandes unseres jüdischen Volkes.

In inniger Anhänglichkeit und bewundernder Anerkennung für den hohen geistlichen Horizont ihrer Leiter in den zehn Jahren ihres Bestandes, wünsche ich der würdigen „Schalom“ im Namen ihrer Jüngsten, sie möge uns näherbringen den ersehnten und für unser Judentum so tief-ernst bedeutungsvollen Zielen.

Az érd. Salom jubileumára

Irta: Dr. MOLNAR VILMOS tv., a Jecira páholy elnöke, Oradea

A nagy történelmi változásoknak alávetett zsidóság, melyet éppen a nagy történelmi változások szoktak helyzetének keserű valóságára ébreszteni, az impériumváltozás első éveiben nem látta még tisztán a történelem-
adta helyes utat. Még bódultan a csodálkozástól, meg a méltatlankodástól, eluralka a fájdalmas hihetlenségtől kísért keserüségtől, részben tájékozatlanul, reakciónak dobta magát egyes mozgalmakra, részben pedig megbénultan hagyta magát érvényesülni a *laisser-passer* elvét.

Országrészünk zsidóságának örök hálája illeti ama férfiakat, kik a lehetetlen helyzetet felismerve összeállottak, hogy reávezzessék a sokféle tagolt zsidóságot az egyedül lehetséges helyes utra: hogy realisnak vegyék az adott helyzetet és loyális polgárai legyenek új hazájuknak, hogy felébredjék a sokakban immár teljesen kialakult zsidó ideológiát, az önbecsülésnek sok-sok szellemi munkából megalapozott egyedül elképzelhető igazi bázisát, hogy reábredjenek népi kötelességeikre, kenyérkeresőjükkel, intellektuéljeikkal és gyermekeikkel szemben. A Salom páholy alapítói gyökeret tudtak fejleszteni eszméiknek, egész Erdély területén megtalálva az eszmék terjesztésére és fejlesztésére arra érdemeseket.

A Salom páholy odaadó munkája következtében alakult ki az a nagyszerű munka, mely szerte Erdély területén az egyedüli önzetlen, csak a népért való egységet jelenti és melynek nincsenek szeparatiztikus külön céljai, lévén mindig minden célkitűzése az összeség javára. Ez az összeségért folyó állandó munkálkodás a közös célokért, meg a közös ideálokért, a vállvetett közös munkában összeszokott, egymást tisztelő s szerető férfiak olyan csoportjait teremtette meg, mely csoportok erkölcsi ereje egy-egy akció keresztülvitelénél szinte felbecsülhetetlen erőt képvisel. Lelkileg ezek a csoportok termelték ki az össz-zsidóságért való kötelességszerű dolgozás önzetlen férfi és női típusát.

A Salom páholy testvérei és segítőársai sokat megvalósítottak a kitűzött ideákból és nem szüntek meg őrhelyükön állva örökön figyelni a bekövetkezendőket. Mint a világító torony őre, messziről meglátják ők is, ami közeledik és figyelmeztetnek a veszélyre és egyben messzire világító fénycsóvaként irányt mutatnak törekvéseinknek.

Tíz éves munkájának ez ünnepélyes fordulóján tisztelettel, elismeréssel és meleg szeretettel hajlunk meg, mi a harmadik gyermek a Jecirah páholy, érdemes alapító páholyunk előtt, szívből óhajtván és remélve, hogy az elkövetkező nehéz időkben is őt követve, az igaz és helyes utat fogjuk járni.

Der Mutter „Schalom“—die Tochter „Jezirah“

Br. Expräsident Dr. PAUL MARKOVITS, Oradea

Das Jubiläum der Loge Schalom ist nicht bloß die interne Angelegenheit einer einzigen Loge, sondern eigentlich ein Festtag unseres ganzen Ordens: bedeutet doch die Gründung der Loge Schalom vor 10 Jahren den Beginn der Ordensarbeit in ganz Siebenbürgen.

In erster Reihe feiern natürlich mit der Schalom ihre Tochterlogen, d. i. alle anderen siebenbürgischen Logen. Heute also, als die Loge Schalom bei dem ersten wichtigen Grenzstein ihres Weges zurückblickt, kann sie die Bedeutung dieses Weges am besten ermassen, wenn sie das ganze Gebiet der Ordensarbeit im westlichen Landessteile Rumäniens überblickt. In Allen, was hier geschaffen wurde, gebührt der Loge Schalom auch dann ein bedeutender Teil, wenn auch die Initiative nicht gerade von ihr ausgegangen ist, da die Logen Siebenbürgens der Schalom nicht nur ihre Geburt, sondern auch seither eine wertvolle, wegweisende Unterstützung verdanken.

Eine grosse Freude ist es an einem solchen Feste „die Bilanz“ aufzustellen, alle Gebiete des jüdischen Volkslebens in Transsylvanien zu überblicken, auf welchen unsere Logen in diesen zehn Jahren schaffen gewollt und hie und da — auch unter den heutigen schweren Verhältnissen — auch gekonnt haben. Zu dieser Bilanz möchte hiemit auch die Jezirah 1—2 „Aktiven“ aufbringen.

*

Die Ordensarbeit wird vielleicht dann am meisten charakteristisch, wenn darin das fast bis zur volkswirtschaftlichen Bedeutung sich erhebende völkische Element mit dem Charitativen eng verknüpft ist. Gerade darum wollen wir in diesem kurzen Referat zwei solche unsere Arbeiten in einigen Worten schildern: unsere Frühstücksaktion für arme Schulkinder u. den Hilfsverein für das jüdische Spital „Teala“. Beide sind nämlich einesteils Mittel einer dem Ordensgeist entsprechenden unpersönlichen Institutionwohlthätigkeit, andererseits aber (die Frühstücksaktion fördert die bessere körperliche Entwicklung infolge Armut unterernährter, verkümmert Kinder, die Teala hilft manchen armen Kranken das grösste Reichtum: die Gesundheit wiederzugewinnen, beide wirken also über „corpus sanum“ und dadurch „mens sana“ an der Sanierung des jüdischmenschlichen Schicksals segensreich mit) steigert sich ihre Bedeutung ins Volkswirtschaftliche.

Es gibt kein Elend herzergreifender, als das Hungern und Frieren der Kinder. Ausserdem aber ist die Hüterin der Zukunft eines jeden Volkes seine Jugend und was für eine Zukunft kann ein Volk haben, wenn seine Kinder durch Hunger und Krankheit verkümmern? Aus diesem Gedanken entstand vor fünf Jahren unsere Frühstücksaktion. Es wurden alle bedürftigen Schüler einer vorstädtischen staatlichen Volksschule ohne Religionsunterschied (cca. 50—60% Juden) mit Frühstück bewirtet. Das Frühstück besteht aus einem Glas warmer Milch und 120—150 gm. Brot. Die Aktion arbeitet unter dem Namen der jüd. Waisenfürsorge und führt seit dem frühen Tode unseres ersten Br. Präsidenten den folgenden Namen: „Dr. Béla Lévai Frühstücksaktion der siebenbürg. jüd. Waisenfürsorge“. In den letzten 2—3 Jahren haben wir noch ein zweites Frühstückslokal neben einer anderen Vorstadtschule

eröffnet und die Aktion wurde auch auf die „Chederkinder“ ausgebreitet, es wurden weiters die barfüssigen Kinder mit Schuhen, ja sogar die sehr bedürftigen, mit zahlreichen Kindern gesegneten (?) jüdischen Familien in der grössten Kälte nach Möglichkeit mit Brennholz versehen.

Die Kosten der Aktion wurden am Anfange grösstenteils von der Loge gedeckt, es ist aber bald gelungen das jüdische, im letzten Winter sogar teilweise auch das nichtjüdische Publikum in die Aktion miteinzuziehen. Im frühen, noch finsternen Wintermorgen eilen aus allen Stadtteilen cca. 400—500 frierende Kinder in unsere Frühstückslokale, um dort die wohltuende warme Milch zu geniessen. Sie werden dort mit Liebe empfangen: jeden Morgen wird von den Logenbrüdern und Schwestern Inspektionsdienst gehalten, und auch eine Lehrerin pflegt bei der Frühstücksverteilung anwesend zu sein.

Es ist wahrhaftig erschütternd anzusehen, wie diese ausgehungerten kleinen Volksschulkinder, die vielleicht seit dem Mittage des vorigen Tages nicht zu essen bekommen haben, ihr ersehntes Frühstück, — welches in solchen Fällen natürlich entsprechend reichlicher ausgemessen wird —, mit ihren mitgeführten, noch kleineren, 2—3—4 Jahre alten Brüderchen oder Schwesterchen teilen.

Die Aktion beansprucht ausser der erhaltenen Spenden in natura (Brot von den Bäckern usw.) jährlich cca. 100—120.000 Lei. Diese Summe wurde bis jetzt selbst in so einer armen Stadt, wie die unsere ist, verhältnismässig leicht aufgebracht eben, weil das Elend der Kinder die meisten Herzen am ehesten bewegt. Es gab sogar unter unseren Spendern ein Herr, der die edlen Freuden einer solchen humanitären Arbeit einmal gekostet, sich im letzten Winter von uns geschieden, „selbstständig“ machte und auf eigene Rechnung ein neues drittes Frühstückslokal eröffnet hat.

Der Gedanke dieser Frühstücksaktion wurde in den letzten Jahren auch in anderen Städten übernommen, wir selbst hoffen, dass wir diese Aktion immer grösser und ausgebreiteter gestalten können werden.

Unsere andere Arbeit über welche wir noch kurz referieren möchten, ist die Gründung des Vereines Teala.

„Armut ist die höchste Plage“, sagt der Dichter, Krankheit ist eine noch grössere, wenn aber die Beiden sich verbinden, wird die Plage schon kaum erträglich. Und doch kann das Leiden noch kompliziert werden, wenn nämlich der mit diesen beiden Plagen gestrafte Mensch ein Jude ist. Der arme jüdische Kranke, besonders der Ostjude, wendet sich aus vielen Gründen — Mangel an ritueller Kost, Unkenntnis der Sprache, aber auch schon aus Schüchternheit — nur ungern an die nichtjüdischen Spitäler. Das Erkenntnis dieser Tatsache gründete überall in der Welt die jüdischen Spitäler und wahrscheinlich wurde auch die Chevra Kadischa in Oradea von diesem Gedanken geleitet, — als sie aus

dem kleinen in 1780 gebauten „Hekdes“ in 1856 das jüdische Spital errichtet hat. Dieses Spital entwickelte sich selbstverständlich im Laufe der Zeit immer mehr und konnte in den Jahrzehnten vor dem Kriege durch die Hilfe des jüd. Publikums des in grossen Zügen vorwärtskommenden jüdischen Zentrums seinem edlen Zweck ausgezeichnet entsprechen.

Die wirtschaftliche Krise nach dem Kriege hatte auch hier ihre schadhafte Folgen. Während einerseits das die Chevra Kadischa, bzw. das Spital erhaltende Publikum kaum mehr dieselben grossen materiellen Opfer bringen konnte, wie vor dem Kriege, hat sich andererseits die Zahlungsfähigkeit der im Spital behandelten Kranken sehr stark vermindert. Es fanden sich zwar hie und da edelgesinnte Spender, die mit Stiftungen dem Spital zur Hilfe kamen resp. dessen Entwicklung förderten (hier ist vor allem der aus unserer Stadt nach Amerika gezogene Herskovits Albert und sein Sohn Max zu erwähnen, die mit zirka Lei 1,800.000. zur Eröffnung der dem Spital angegliederten Geburtsanstalt beigetragen haben), doch wurde die Lage von Jahr zu Jahr schwerer, obwohl die Chevra Kadischa ständig immer grössere Lasten auf sich genommen hat.

Es ist dies leicht zu verstehen, wenn wir bedenken, dass das Spital, welches über zirka 100 Betten verfügt — und von den ärmsten Klassen der jüdischen Bevölkerung im westlichen und nördlichen Landteile, besonders in Maramures überflutet wird — ständig ungefähr 40—50% derzeit z. B. 52% seiner Kranken unentgeltlich behandelt. (Die Selbstkosten eines Krankentages betragen ca 70—80 Lei, kostet doch allein das ausländische Nathmaterial — catgut — einer Operation durchschnittlich 300—500 lei.)

Mit Rücksicht auf die Wichtigkeit der jüd. Spitäler und auf die materielle Lage derselben, hat die Arbeitsgemeinschaft der siebenbürgischen BB-Logen schon bei ihrer Konstituierung, resp. schon im Laufe der Vorbereitungsarbeiten die Gründung eines Landesspitalvereines als einen wichtigen Punkt ihres Programmes bezeichnet. In derselben Zeit, vor 6 Jahren, war die Lage des jüdischen Spitals in Oradea schon derart kritisch, dass unsere Loge die Gründung eines lokalen Hilfsvereines für das hiesige Spital — Teala — für sehr dringend fand.

Die Zahl der Vereinsmitglieder variiert zwischen 800—1000 und obwohl infolge der grossen wirtschaftlichen Krisis die Mitgliedsbeiträge immer schwerer einlaufen, konnte trotzdem dieser Verein mit ca 300.000 Lei jährlich das Spital unterstützen.

Das Spital, welches sich trotz der miserablen wirtschaftlichen Verhältnissen sehr schön entwickelt und ganz modern eingerichtet ist, hat auch heute noch mit vielen materiellen Schwierigkeiten zu kämpfen. Wir glauben und hoffen, dass wenn der Arbeitsgemeinschaft das gesammte Judentum Siebenbürgens in einem gemeinsamen Spitalverien zu vereinigen glücken wird, dieser grosse Verein den jüdischen Spitälern eine ausgiebigere, vielleicht sogar ausreichende

rende Hilfe bieten können wird.

Wir wissen wohl, dass diese unsere Arbeiten — wie es, bei unseren im Verhältnis zur Not nur allzu bescheidenen Kräften auch nicht anders zu erwarten ist, — kaum etwas mehr bedeuten, als ein Tropfen ins Meer.

Jetzt aber als auch wir mit froher Freude und aufrichtiger Liebe am Jubiläumsfeste unserer Mutterloge mitfeiern, können wir nicht anders tun, als das kleine Mädchen, welches zum Geburtstag ihre erste — noch primitive — Handarbeit der Mutter entgegenbringt.

Ausserhalb der innigen Liebe und tausend Glückwünschen, welche aus unserem Herzen zur Schalom strömen, sei uns erlaubt diese bescheidenen Blumen in den Jubiläumskranz der 10 jährigen Schalom einzuflechten.

A Salom páholy jubileumára

Irta: Dr. KACZ IZSÓ tv., Sätmar

Ha a cluji Salom páholy megalakulására, s ennek a többi erdélyi páholyra, s azokon keresztül a zsidó közéletre gyakorolt hatására gondolok, nem kerülhetem el, hogy rá ne gondoljak a világ keletkezésére vonatkozó különböző hipotézisek egyikére, a Kant-Laplace elméletre. Ezen elmélet szerint volt egy gomolygó, tüzes ősanyag, amely sustorgó magakörüli forgásában állagának egy-egy részét kilökte magából, ezek a lángoló forró csóvák kilököttségükben tovább is magukban hordták a saját tengelyük körüli forgás, az örökös mozgásbanlét további ösztönét, önálló napokká, világközpontokká váltak, amelyek szintén kibocsátottak magukból bolygókat, hogy azok a nap vonzókörén, rendszerén belül az örökös forgással mellett a napot szabályos, kényszerű pályán körül fogják, egyuttal azonban szintén kibocsátván az ő sateleseiket, holdjaikat. Ez a kozmikus jelenség ismétlődött meg az erdélyi Bné Brith páholyok alakulásánál és működésénél.

A világháború zivatarát felváltó zsidó reménytelenségben az erdélyi zsidóság jobbjai a ködös homályban tévelyegtek, nem tudva, merrefelé tapogatóznak. mindenfelől a meg nem értés, még több: az indokolatlan, hazug ürügyeket kereső rosszindulat mozsarai bömböltek felénk s okádták gonosz ráfogásaik mérges lágóját — minket okolva a régi idők, a kapitalizmus, imperialiszmus vétkéiért, éppugy, mint a feltörekvő, vagy feltörekedni akaró új világ vajudási kinjaiért is. Egy pár lelkes zsidó Clujról észrevette a reménytelenség éjszakájában messziről pislogó szövétnékét az Óromániában félévszázad óta működő Bné Brith páholyoknak. Ott működtek edzett lelkű óromániai testvéreink s a mostohaságban, a sehova sem tartozás — heimatlosigkeit — megalázó, keserves helyzetében is fenntartották a zsidó testvériség zászlaját, óvták, támogatták, élesztették a jobb zsidó jövőben való sok megpróbáltatásnak kitett hitet. Ezekhez fordultak a lelkes cluji keresők, náluk kértek bebocsátást, az ő munkájukból kértek részt.

Nem ismertük őket. Más volt az életformánk, a jogrendszerünk, mások voltak az általános emberi ideálokkal szemben viseltetett állásfoglalásaink, reményeink. Elfogultságunkban különbnek tartottuk magunkat. A cluji keresők ismertettek meg minket velük. Beláttuk, hogy nekik hasonlóhatatlanul sulyosabb körülmények között kellett megállniuk a heiyüket. Míg nekünk az emancipáció minden érvényesülési akadályt félretolt az utunkból, addig nekik az állampolgári jogok hiánya, a társadalmi lenézettség, semmibevétel, olyan handicapet jelentett mindjárt a megindulásuknál, hogy ezt csak fokozott igyekezettel, a tudásnak, a lelki nemesítésnek olyan hatalmasan felpotenciázott méreteivel lehetett ellensúlyozni, amelynek még a gyűlölet, a lenézés vaskorlátait is át kellett törnie. Érvényesültek, tekintélyt szereztek, nélkülözhetetlenné váltak a gyűlölteket, a lenézetteket.

Ezeket ismerték meg a cluji keresők, s hazajöttek Erdélybe és felhívták figyelmünket nekünk, erdélyi letörteknek, hogy nem szabad csüggedni, nem szabad elejteni a bizalmat, mert ime élnek, reménykednek és zsidó munkában tevékenykednek testvérek és tevékenykedtek olyan időben és körülmények közt, amikor a vágyaik legteteje volt elérni a politikai és társadalmi helyzetnek legalább azt a fokát, amelyben mi már elnyomottaknak, megaláztatottnak éreztük magunkat.

Megtörtént tehát az óromániai páholyokból az első kirajzás. Az első gomoly cluji Salom páholy néven szabadult ki a világűrbe s lett új nappá, az erdélyi zsidó kozmos új, önálló naprendszerü centrumává. Megkezdte önálló körforgását az új égitest, izzott, sustorgott, hevített, világított, érlelt. Főleg pedig újabb lángcsóvákat bocsátott ki. Az első lángcsóva Brassóban szállt le, Ahava páholy a neve. A második Satu-Maren gyult fel. Unitas páholy lett ebből a csóvából. Első tiz keresőnk a Salom páholyba járt az ige megismerésére.

A Salom páholyban fogant meg az erdélyi páholyok Munkaközössége, amely aztán az Unitas páholy felavatási ünnepén lett valósággá. Ez a Munkaközösség, a Salom páholy által életrehiva, azóta évről-évre, ülésről-ülésre nyer jelentőségében. Felesleges felsorolnunk azt a sok intézményt, azt a teméntelen nemes gondolatot, amelyet a Munkaközösség érlelt, valósított, vagy a megvalósuláshoz közelebb vitt. Nekünk testvéreknek hiúságunk lett ez a két betű, az M. K., s ennek szülőanyja a Salom páholy.

Kórház, Diáksegélyző, Iskolaegyesület, tankönyvakció: megannyi fénylő pontocskák a rideg éjszakában, a Salom-páholy fáradhatatlan ültetvényeseinek produktumai, mindegyikük egy-egy nagy feladatot teljesít, mint a pirosposztag unokák a nagyapa asztala körül — kisszilé zészim szoviv lösilchonecho — olajfa ültetvények módjára vesznek részt a Salom-páholy ünnepén, s várják a Salom páholy példaadása nyomán az erdélyi zsidóság felbuzdulását, támogatását.

S ha most, a Salom páholy tiz évi működése után körülnéz az üdvözlésére összesereglett testvérpáholyok között, kiolvashatja szemünkből a testvéri hálát, a bizakodást, a biztatást: Csak tovább előre, a köteleesség teljesítés útján. bechol levavcho, bechol nafsecho, uvchol meodecho — teljes szivünkkel, teljes lelkünkkel és minden tehetségünkkel melletted vagyunk.

A Salom páholy halottjai

LIGETI ERNŐ tv. Cluj

Jubiláris számunkat nem engedhetnők szárnyaira mindaddig, amíg néhány kegyeletes szóval meg nem emlékezünk a Salom-páholy halottairól. Az elmúlt tiz esztendőben a gyász sűrűn szántott végig sorainkban. Aki páholyunk helyiségeibe lép, meghatódottan nézhet fel a falakra, amelyeket az elhunytak fényképnagyításai borítanak be.

Halottaink sorát Molnár Jakab tv. kezdi meg. Egyike a legnagyobb gyászoknak, a mely érte nemcsak a Salomot, hanem az egész páholy szervezetet, közvetve Erdély zsidóságát. Molnár Jakab volt páholyunk alapító elnöke. Molnár volt a Tarbut iskola elnöke is, s a zsidó nemzeti szövetségnek is „hős” korában egyik elnöke. Amikor éretlen vandálizmus szét szórta szentélyeinket, néhány társával együtt az ő tevékenysége hozta létre a „restaurálási alapot”. Hihetetlen áldozatkészség volt benne minden jó zsidó ügyért. Meleg, őszinte barátsággal közelgett mindenkihez, a szeretetteljes együttműködésnek ő adott követendő példát a páholyban. Künn az életben magas pozíciót töltött be. Kiváló gazdasági szervező volt és az ő ötlete volt Cluj villanyvilágításának, az aghiresi erőközpont utján való ellátása. Ha pillantásunk a páholy menorájára esik, ne felejtjük el, ezt is ő ajándékozta nekünk! Emlékeknek fénye azonban tulvilágítja emezt is.

Dr. Lőrinczi Sándorban a tudomány vesztette el emberét. Fiatal testvérünk egyike volt a legjobb felkészültségű bőrgyógyásznak. Végtelen jó szíve volt, tetőtől talpig ember. Ha nem lett volna annyira az, ma is a sorainkban lenne. Amikor meghalt, akkor láttuk csak, mit vesztettünk benne. Halála után még inkább nyilvánvaló volt, hogy mily méltóan vett részt kötelességünkben.

Dr. Schönberger Mandse látszólagosan szerény közéleti vezetője volt a zsidó ügynek, de a beavatottak tudták, hogy a zsidó nemzeti mozgalom egyik legkövetkezetesebb uttörője volt. Városunkban ügyvédkedett, hosszas szenvedés után fiatalon hunyt el.

Dr. Biró Géza megtestesítője volt a zsidó szociális gondolatnak. Senki sem ment el üres kézzel a portájáról. Oly családnak volt a tagja, amely messze híres jótékonyágáról, áldozatkészségéről. Biró Géza rokonszenves egyénisége, bármilyen későn is érkezett körünkbe, azok előtt, akik megismerték, mindig emlékezetes marad. Biró Géza gyógy-szerész volt, e pályán igen nagy tekintélynek örvendett kartársai között.

Dr. Kohányi Menyhért tanár ember volt. Kevés olyan értékes, nagyműveltségű testvérünk volt, mint ő. Egyike a Tarbut első tanárainak, később igazgatója. Amikor a Tarbut megszűnt, a cluji unitárius kollégiumban lett a francia nyelv tanára. Kiváló hebraista, nagyszerűen forgatta a tollat is. Kohányi tv.ünkre minden intellektuális ügyben számítani, szilárd, férfias egyéniségére minden akciónknál, akár páholyon belül, akár általános közéleti munkában, építeni lehetett.

Deutsch Ferenc mérnök, építési vállalkozó volt, a városban számos épület őrzi felkészültségének nagyrányu voltát. A csendben, megfontoltan dolgozó tv.-ek közé tartozott, jótékony ember volt, mindenki szerette.

Dr. Rosenberger Mórban is egy magas kulturájú intellektuelt veszítettünk el. Dr. Rosenberger híres volt szerénységéről, együtt érzett velünk, nemcsak, mint orvos, aki hivatása folytán emberbarát, de mint a zsidó sors részese is, a zsidósággal. A páholyban jól érezte magát és bár csak legtrikább esetben szólalt fel, ügyeinket állandóan figyelemmel kísérte.

Fischer Lipót fakereskedő, a cionista mozgalomban szerzett magának elévülhetetlen érdemeket. Rendkívüli nagy agilitás volt benne, fáradhatatlan munkaerő. Már akkor is igen pozitív zsidó munkát végzett, mielőtt sorainkba került.

Dr. Wertheim Mór halála egyike volt a páholyt ért legérzékenyebb veszteségeknek. Virtuálisan benne élt a lehetőség, hogy ő lesz majd az ifju nemzedék vezére s példaképe. Puritán egyénisége, nagy tudása lehetőséget tett, hogy még a régi rezsimben az állami tisztviselői karban magas rangot töltsön be. Fájdalom, meggalmas élete sok hányatottság felé sodorta, sok csalódás után tragikusan hunyt el.

Weisz Kálmán a páholy kimagasló jötevői közé tartozott. Őt is mindenki csak szeretni tudta. Ő hozzá is mindenki bekapoghatott, nyitott ajtót talált. Emlékét a timiscdrai farmonál létesített alapítvány őrzi.

Wohlheimer Vilmos páholyunknak időrendben utolsó halottja, egy nagy magánvállalatnak volt a vezetője. Szerénység, puritánság, korrektség jellemezte ezt a férfit, aki egyaránt tudott élni családjáért és magyárgabb értelemben vett családjáért, a zsidóságért.

Vajha e kiváló férfiak emléke még inkább gyökeret verne a mi lelkiünkben és rajtuk keresztül még világosabban látnók az utat, amelyet a számunkra oly nehéz időben követnünk kell.

Die 10. jährige Schalom-Loge

Br. ERNEST LIGETI, Cluj

Über die Bedeutung der Schalom-Loge im Leben des rumänischen Distriktes und der ganzen transsylvanischen Judenheit erfährt der Leser Ausführlicheres in den übrigen Teilen dieses Sonderheftes. Das einzige Ziel dieser Ausführungen ist, einen Spiegel der zeitlichen Aufeinanderfolge jener Tätigkeit zu geben, in deren Linie die Arbeit der Loge bis heute fortschreitet. Oft besagt die einfache Aufzählung der Tatsachen mehr, als der dazugehörige Kommentar und wir glauben, das es auf diese Weise verständlich sein wird, weshalb die Schalom-Loge zur Mutterloge der transsylvanischen und Banater Logen wurde und weshalb ihr auch weiterhin eine anregende Rolle zufällt.

Die Geburt der Loge

Das Gefühl, dass die Gründung von BB-Logen eine Notwendigkeit geworden ist, schlug nach dem Regimwechsel immer tiefere Wurzel in der öffentlichen Meinung der transsylvanischen Judenheit. Wir sahen, dass der BB-Orden die Besten der Regater Judenschaft vereinigte und wir erkannten, wie wichtig es ist, unter den veränderten Verhältnissen die Verbindung mit jenen Männern des jüdischen öffentlichen

Lebens herzustellen, mit welchen wir unter dieselbe Staatsoberhoheit und in dieselbe Schicksalsgemeinschaft gelangt sind.

Zur Gründungsgeschichte der Schalom-Loge gehört auch, dass im Jahre 1922 Br. Dr. Beck nach Cluj kam, um tastende Versuche zur Gründung einer Loge zu machen. Sein Plan misslang. Innere Kämpfe zerstückelten Cluj's Judenschaft und eben dieser Umstand sollte ausschlaggebend wirken. Wirksame Arbeit kann nur dann geleistet werden wenn die Einheit hergestellt ist.

Diese tastende Arbeit dauerte an die zwei Jahre, bis im Jahre 1924 die Sache so weit gediehen ist, dass man mit der Aufstellung der Baugerüste beginnen durfte. Noch fehlte der Kern, um welchen sich die transsylvanische Loge herauskristallisieren konnte. Endlich gelang es diesen Kern in dem dahingegangenen Br. Jakob Molnár zu finden, welcher mit anderen 10 Männern in die Bucuresti-er Loge eingeführt wurde, und vom s. w. Br. Grosspräsidenten den Auftrag erhielt, mit diesen 10 Männern die Gründung der clujer Loge in Angriff zu nehmen.

Der 19. April 1925 war der Tag, an dem das Wort Schalom, welches im jüdischen religiösen Leben so oft vorkommt, einen neuen Begriff erhielt. Die neue Loge nannte sich „Friede“, symbolisch andeutend, dass sie vor allem die Friedensstiftung unter den Männern des jüdischen öffentlichen Lebens, welche parteilich oder weltanschaulich einander gegenüberstehen, anstrebt, und das sie später, den heiligen Forderungen der Humanität gehorchend, dieses Losungswort des Friedens in immer weiteren Kreisen des Judentums verkünden will.

Bescheiden war der Ort, an dem die ersten zehn Brüder an die Arbeit traten, aber schon damals lebte die Vision einer grossen und umfangreichen Arbeit für das Gemeinwohl in ihrem Bewusstsein.

Die 10 Männer welche die Schalom-Loge gründeten, waren die folgende: Mark Antal, Izsa Farkas, Moses Jacobi, Desider Gyárfás, Dr. Desider Hirsch, Dr. Max Klein, Jakob Molnár, Dr. Josef Spitzer, Moritz Róza, Ludwig Simon, Dr. Alexander Weiss jun. u. Zoltán Székely. In jener Installierungssitzung, zu der der s. w. Br. Grossspr. Dr. Niemirower unsere Stadt zum erstenmale besuchte, wurden 32 neue Mitglieder eingeführt und der erste Beamtenrat folgend gewählt: Präsident: Jakob Molnár; Vizepräsidenten: Lajos Simon, Dr. Max Klein; Prot. Sekretär: Dr. Farkas Tauber; Marschall: Dr. Alexander Weiss jun.; Schatzmeister: Moses Jacobi, Finanzsekretär Desider Gyárfás; Guardian: Tiberius Markus.

Die Arbeit beginnt

Im ersten Jahre ihrer Tätigkeit vermochte die Loge ihr grossangelegtes Programm nicht zu verwirklichen. Die Organisationsarbeit war noch nicht abgeschlossen, man lebte noch in der Periode der Pionirarbeit.

Im zweiten Jahre wurde ein neuer Beamtenrat gewählt. Zum Präsidenten wurde Br. Jakob Molnár wiedergewählt, als Vizepräsidenten traten die BBr. Dr. Eugen Kertész und Izso Diamant an seine Seite. Diese Namen bieten Gewähr genug dafür, dass die Loge für die sich gesetzten Ziele und für die Verwirklichung ihrer Ideale mit Erfolg

kämpfen wird.

Im Jahre 1926 setzte die Arbeit mit voller Intensität ein. Das hervorragendste Ereignis dieses Jahres ist die Beziehung neuer Räumlichkeiten.

An den Einweihungsfeierlichkeiten nahmen auch Delegierte der Bukarester Logen teil. Die BBr. Jakob Molnár, Moritz Rózsa, Tiberius Markus hielten Ansprachen und das darauffolgende Bankett war eine Gelegenheit zur Verinnerlichung der brüderlichen Beziehungen.

Die Pläne, welche uns später so oft beschäftigten, tauchten schon in diesen ersten Jahren der Arbeit auf. Der Gedanke des Baues eines jüdischen Spitals wurde aufgeworfen, es keimte die Idee eines jüdischen Studentenhilfsvereins, das Kulturkomitee legte den Grund zur Bibliothek und die BBr. Izso Diamant, Ernst Ligeti, Mark Antal, Dr. Nikolaus Elekes hielten in der Loge eine Reihe wertvoller Vorträge. In diesem Jahre breitet die Loge ihre Flügel auch über die Kleinkreditbank aus und zu Ende des Jahres führt sie einige verdienstvolle jüdische Männer aus Brasov ein. Diese legten den Grund der später installierten Ahava-Loge.

Das Jahr 1927 war ein Jahr angestrebter Logenarbeit, verbracht in der Vorbereitung der Spitalsgründung und in der Organisation der Schwesterlogen, in welcher Arbeit besonders Br. Mark Antal sich grosse Verdienste erwarb. In der Person des Br. Emil Devecseri erhielt die Loge einen neuen Präsidenten, welcher seine Aufgabe zwei Jahre hindurch mustergültig erfüllte. Am Ende dieses Jahres konnten sich endlich unsere Delegierten nach Brasov begeben, um an der Gründung der Ahava-Loge und an der Installierung ihres Beamtenrates teilzunehmen.

In diesem Jahre setzte auch eine aktivere Teilnahme der Schwestern an der Logenarbeit ein. Wir beschlossen, einmahl in Monat uns an der weissen Tafel zu versammeln und auch unsere Familien mitzubringen.

Das hervorragende Ereignis des Jahres war die Spinozafeier, in deren Rahmen drei wertvolle Vorträge gehalten wurden. Im März desselben Jahres haben wir die Sterbekasse der Loge gegründet. Bei jedem Todesfall musste jeder Bruder das dreifache seines Monatsbeitrages zu Gunsten dieses Fonds leisten.

Eine Reihe von Vorträgen und Diskussionen füllten das Jahr. In der zweiten Hälfte des Jahres nahmen die Vorbereitungsarbeiten zur Gründung der Satumare-er und Oradea-er Loge schon konkretere Formen an.

Im Jahre 1928 haben wir mit Bedauern feststellen müssen, dass die Komiteearbeiten erschlaffen, ja die Arbeiten einiger Ausschüsse ganz aufhörten. Der Besuch der geschlossenen Sitzungen entsprach nicht den Anforderungen. Wer aber an den Sitzungen teilnahm, der konnte beruhigt merken, dass die Aufbauarbeit unentwegt weiter vor sich geht, dass das Niveau der Vorträge ein immer höheres ist, die erörterten Themen den brennenden Fragen der Geognart immer näher sind. Zu Ende des Jahres verbesserte sich auch die finanzielle Lage der Loge. Die schwersten Lasten konnten abgewälzt werden.

In diesem Jahre hielt die Loge 28 geschlossene und 14 offene Sitzungen. In einer Trauersitzung feierten wir das Andenken der verstorbenen Brüder. Wir nahmen an der Einweihungsfeier der Târgu-Mureser Avoda-Loge teil, deren letzte Brüdergruppe die Schalom-Loge in die Bruderkette eingeführt hat. Im gleichen Jahre haben wir in zwei Gruppen die Gründer der Oradeaer Loge eingeführt. Auch unsere Loge vermehrte sich in diesem Jahre um 15 Mitglieder und am Ende des Jahres zählten wir 105 Brüder.

*Die Bildung der Arbeitsgemeinschaft der siebenbürgischen Logen.
Die Entstehung des Schalom-Klubs.*

Das Jahr 1929 war wieder ein Jahr intensiver Arbeit. In diesem Jahre war Br. Wilhelm Heves Präsident der Loge. Ihm gelang es die finanzielle Verwaltung der Loge durch Schuldenkonversion zu vereinfachen. Auch die Organisierung der siebenbürgischen Logen wurde mit Erfolg fortgesetzt. In diesem Jahre entstand in Oradea unter der Leitung des Br. Expr. Dr. Kertész die Arbeitsgemeinschaft der siebenbürgischen Logen, deren Bedeutung an anderer Stelle gewürdigt wird. Es konnte in diesem Jahre neben der Loge auch ein Klub unter Dach gebracht werden, dessen Ziel die engere Zusammenarbeit mit Nichtbrüdern und dadurch die Belebung des öffentlichen Lebens der Gesamtjudenheit war. Um unsere kulturellen Bedürfnisse zu befriedigen setzten wir eine Bücheraktion ein, bei welcher Gelegenheit uns die BBr. Izsó Diamant, Julius Klein und Mark Antal wertvolle Bücher geschenkt haben.

In unseren offenen Sitzungen wurden mehrere Vorträge gehalten, auf die die ganze Judenheit der Stadt aufmerksam wurde. Im ganzen nahmen wir 23 geschlossene, 14 offene und ein programmlose Zusammenkunft ab. Durch die Wiedereinstellung mehrerer Brüder in die Arbeit, konnten wir an den Arbeiten der Waisenfürsorge, des Lehrlingsheimes und der Kleinkreditbank intensiver teilnehmen. Dennoch gipfelt die Arbeit dieses Jahres in der Schöpfung des jüdischen Spitals. In der kollektiven Arbeit der Loge reifte die Idee, und die Stiftung des weil. David Sebesetyén schuf die reale Basis. Als Folge der Aktion der BBr. Expr. Dr. Josef Sebestyén und Wilhelm Heves steuerten die Logenmitglieder mit einer Million Lei zum Aufbau bzw. zur Ausstattung des Spitals bei. In diesem Jahre haben wir auch ein Inhaltsreiches Bulletin herausgegeben.

Im Zeichen fruchtbarer Arbeit.

Im Jahre 1930 bestand das Präsidium aus den folgenden Brüdern. Präsident: Dr. Josef Sebestyén; Vizepräsidenten: Izsó Diamant, Dr. Hillel Kohn, und Julius Klein, Prot. Sekretär: Dr. Alexander Ligeti. Es wurden 26 ordentliche eine ausserordentliche, 14 offene und zwei Fest Sitzungen abgehalten. Als Gäste haben Expr. der Lage der Juden in Palästina, Avigdor Hameiri über die Rolle der Lage der Juden in Palästina, und der hervorragende jüdische Schriftsteller, aus Palästina Avigdor Hameiri, über die Rolle des Judentums in der Kunst und in der Literatur wertvolle Vorträge gehalten. Die Vorträge aus Cluj waren im allgemeinen dieselbe welche in jedem Jahre

ihren Anteil an der Kulturarbeit der Loge leisten. Die offenen Sitzungen der Loge wurden nunmehr auch durch Konzerte und Deklamierungen belebt. Der Tätigkeitsbericht über dieses Jahr bezeichnet 4 Aktionen die unter der Leitung der Loge standen: die Spitals-, die Waisenfürsorge-, die Studentenhilfeaktion, u. die Hilfsaktion für die Feuerbeschädigten u. Notleidenden aus Borsa.

Die „Schalom“-Loge nahm auch einen bedeutenden Teil der mit der Gründung der durch sie initiierten AG. verbundenen Arbeit auf sich, wie dies auch das in diesem Jahre hebarusgegebene Bulletin, welches hauptsächlich den Fragen der AG. gewidmet war, beweist. Die AG. selbst hat in diesem Jahre unter dem Präsidium des Br. Dr. Eugen Kertész mit der Hilfe und Zusammenarbeit der Mitgliedlogen die Siebenbürgisch-Jüdische Studentenhilfe als Landteilorganisation ins Leben gerufen.

Die Konsolidierung des Logenrahmens

Im Jahre 1931 war ein ansehnlicher Teil der Logenarbeit unter dem Präsidium des Br. Expr. W. Heves noch immer der Konsolidierung des Logenrahmens, d. h. der Festigung der Bande, welche die Brüder miteinander und mit der Loge verknüpfen, und der Sicherung disziplinierter Pflichterfüllung, gewidmet. In diesem Jahre suchten wir die praktische Form einer Selbsthilfeaktion in ihrem edelsten Sinne zu finden. Dies bezweckte die Schaffung eines Fonds der Schnellhilfe innerhalb der Loge, die Festigung des brüderlichen Zusammenschlusses durch Herausgabe eines Branchenverzeichnisses, die Anwendung von Schiedsgerichten u. s. w. Selbstverständlich handelte es sich hier nicht darum, dass wir die Loge in einen Selbsthilfsverein verwandeln sollen, sondern wir erachteten es für unsere Aufgabe dafür zu sorgen, dass unsere Kräfte fortwährend in Evidenz gehalten und unsere Leistungsfähigkeit durch die Unterstützung der in Not geratenen Brüder gesteigert werden soll.

Ausser der inneren Arbeit hat die Schalom-Loge in diesem Jahre durch einige delegierte Brüder auch eine intensive soziale Arbeit geleistet. Im ersten Halbjahre brachte die Loge für den Studentenhilfsverein 120.000 Lei auf.

Die letzten Jahre

Im Jahre 1932 entfaltete die Loge wieder unter dem Präsidium des Br. Expr. Wilhelm Heves ihre Tätigkeit. Als Einleitung zu einer energischen erzieherischen Arbeit hat Br. Präs. der AG. Dr. E. Kertész unter dem Titel „Was schulden wir heute dem Orden und was können wir von ihm verlangen?“ einen anregenden Vortrag gehalten, welcher eine Reihe wertvoller Diskussionen hervorrief an denen mehrere Brüder teilnahmen. Die Vorträge wurden auch den anderen transsylvanischen Logen mitgeteilt, wo die Frage ebenso eindringlich erörtert wurde. So steuerte die Schalom-Loge zur Dynamisierung des ganzen BB-Lebens in Transsylvanien bei. Doch darin war die erzieherische Arbeit nicht erschöpft, auch viele andere Vorträge dienten der grossen Sache der inneren Erziehung. Wertvolle Kulturarbeit wurde auch durch die Vor-

tragsreihe des Winters 1931—32 entfaltet, in deren Rahmen 14 äusserst wertvolle Vorträge abgehalten wurden. Die Einnahmen dieser öffentlichen Vorträge wurden teilweise für Honorare teilweise für Bibliothekszwecke verwendet.

Ausser der inneren Wohlfahrtstätigkeit fand die Loge die Gelegenheit, mit ihren bescheidenen Mitteln auch allgemeine soziale Aufgaben zu fördern, so konnte sie die Volksküche und die Bezedueer Gergemeinde unterstützen.

Es wurden 24 geschlossene Sitzungen abgehalten. Der Besuch ist im Verhältniss zum vorigen Jahre gewachsen.

Versuche zur Sistematisierung der Logenarbeit

So gelangten wir an die Schwelle des Jahres 1933. In diesem Jahre stellte die Loge einen neuen Präsidenten in der Person des Br. AG. Pr. Dr. Eugen Kertész an ihre Spitze, der sein Amt auch im Jahre 1934 bekleidete.

Um die Komiteearbeit zu sistematisieren, wurde ein Arbeitskalender ausgearbeitet, in dem der Arbeitsplatz eines jeden Bruders bezeichnet war. Das erhoffte Ergebnis blieb dennoch aus. Der kollektive Geist hat die Brüder noch nicht so sehr durchdrungen, dass sie fühlen sollten: unsere Zeit verlangt von uns eine so harte Arbeit, als würde jeder eine von uns in der ersten Frontlinie kämpfen. Es musste mit einem anderen System Versuch gemacht werden. Zunächst war die Qualifizierung der Brüder nach Graden geplant was aber nicht zur Ausführung gelang. Endlich wurden einige durch ihre Verdienste ausgezeichnete Brüder, damit beauftragt, die ihnen nahestehenden Brüdergruppen zu moralischer und materieller Pflichterfüllung gegenüber der Loge zu bewegen. Das Ergebnis der zähen Erziehungsarbeit, beweist die folgende Statistik:

Jahr	Anwesend	Abwesend mit Entschuldigung	Abwesend ohne Entschuldigung
1931	34%	13%	53%
1932	37%	10%	53%
1933	58%	30%	12%
1934	54%	28%	18%

Ähnliche Ergebnisse wies auch die Einkassierung der Aussenstende und der Mitgliedsbeiträge auf.

Die bedeutenden Ereignisse des Jahres sind: Aus der edlen Gabe des Herrn Eugen Weisz hat die Loge zum Gedächtniss des Br. Koloman Weisz eine Stiftung von 100.000 Lei bei der timisoaraer landwirtschaftlichen Farm gemacht. Wir haben eine Schulbücheraktion durchgeführt, unterstützten junge jüdische Talente, die Notleidenden aus Maramures, die durch die Schwesternvereinigung eingeleitete Milchaktion u. s. w.

Da gelangen wir dazu, über die bahnbrechende Schaffung der Schwesternvereinigung zu berichten. Um die Schaffung dieser Organisation bemühten sich viele Brüder, die eigentliche Organisationsarbeit

haben aber die Brüder Mark Antal, Izso Diamant, und Dr. Zoltan Vass geleistet u. das Ergebnis dieser Arbeit war ein sehr wertvoller Kraufztuwachs der Schalom-loge. Die Schwesternvereinigung, über deren Tätigkeit wir an anderer Stelle ausführlicher berichten, wählte die Schw. Dr. Serene Neufeld zu ihrer ersten Präsidentin. Unter ihrer Leitung hat die Organisation auch während ihrer bisherigen kurzen Tätigkeit mit vielen wertvollen Leistungen ihre Schaffungskraft bewiesen.

Das Jubiläumsjahr

Im Jahre 1935 übernahm Br. Dr. Alexander Weiss das Präsidium. Es wäre zu früh schon jetzt den Bilanz seiner Amtstätigkeit zu machen, denn viele begonnene Arbeiten sind noch im Gange und erst in der nächsten Zukunft wird ihre Frucht reifen. Nur einiges wollen wir herausgreifen und aufzählen: Die Anregung der AG. Präsidialsitzung vom 3 März, welche berufen ist einen neuen Abschnitt im öffentlichen Leben der ganzen rumänischen Judenheit einzuleiten; die Gründung der „Ester“ Krankenschwesterorganisation, die Ordnung der finanziellen Lage der Loge, die Schaffung eines neuen Kulturfonds, die Festigung der Verbindung mit den patronisierten Institutionen, und endlich die Massnahmen zur Verinnerlichung des Logenlebens. Nach Ablauf des noch andauernden Jahres und nach Beendigung der begonnen Arbeiten werden wir Gelegenheit finden auch über unsere heurige Leistungen ausführlicher zu berichten.

Im Laufe von 10 Jahren sind manche aus unserer Gemeinschaft ausgetreten und leider mehren sich auf unseren Wänden die Bilder jener, die der Tod uns entrissen hat. Mehrere zogen von unserer Stadt weg, einige sogar vom Lande. Wir haben im Laufe dieser zehn Jahren manchmal verzagt. Aber jeder neue Gedanke, jede neue Sitzung, jede neue richtig angefasste Aufgabe brachte uns einander näher, festigte unsere Solidarität, vertiefte die Hingabe an die Ideen des Ordens und steigerte die Opferwilligkeit.

Wir glauben, dass die ausserordentlich schwierigen Verhältnisse, welche unsere Arbeit begleiten, unsere brüderliche Zusammengehörigkeit stählen und unsere Leistungsfähigkeit vervielfachen werden, auf dass wir einer glücklicheren Zukunft entgegensehen mögen.

DIE TRANSYLVANISCHEN BB-LOGEN

Ahava — Braşov

Die w. „Ahava“-Braşov, die erste Tochterloge der w. „Schalom“, wurde am 30. Jänner 1927 vom Br. Grosspräsidenten Dr. J. Niemirower installiert und bildet sozusagen die Brücke zwischen dem Altreich und Transsylvanien. Sie bietet geradezu ein Spiegelbild der hierländischen Judenheit, denn sie vereinigt in sich, wie keine Loge im Lande, alle Schattierungen der Juden Grossrumäniens. Es liegt auf der Hand, dass eine aus Brüdern der verschiedensten Kulturkreise und Sprachgebiete zusammengesetzte Vereinigung mehr Hemmnisse in ihrer Entwicklung bezwingen muss als eine homogene Körperschaft.

Nichtsdestoweniger hat die w. Ahawa in den acht Jahren ihres Bestandes die Ideale unseres 1. Ordens stets vor Augen haltend ihre Pflicht treu erfüllt. An allen verantwortungsvollen Stellen der beiden Kultusgemeinden, in den leitenden Stellungen der hierortigen jüdisch-kulturellen und sozialen Vereinigungen halten unsere Brüder treue Wacht. Ebenso beteiligt sich die Loge an allen Arbeiten der Arbeitsgemeinschaft der transsylvanischen BB-Logen.

Grosse Bedeutung kommt der Gründung des jüdischen Kasinos zu, welches zu einem Sammel- und Treffpunkt der brasover jüdischen Gesellschaft geworden ist und in dessen Räumen die meisten jüdischen Vereine ihre Veranstaltungen abhalten.

In Anbetracht des stätigen Fortschreitens der wirtschaftlichen Krise, unter welcher natürlich auch die Brüder leiden oder vielleicht in der Zukunft noch ernster hergenommen werden könnten, hat sich der Br. Präs. Dr. H. Feiner bestimmt gesehen, in der Loge selbst die grösste Sparsamkeit walten zu lassen und alle erübrigten Gelder in einem Fond zu sammeln, aus welchem in bestimmten Fällen Brüder darlehensweise Aushilfe erhalten sollen und wir können mit Befriedigung feststellen, dass es uns gelungen ist, diesen Fond zu schaffen, dessen Statuten festzulegen und ihm den für die Verhältnisse der Loge sicherlich ansehnlichen Betrag von über Lei 40.000 zuweisen zu können.

Der erste Präsident der Loge war Br. Arpad Szegő, Expräsidenten sind: weil. Br. Dr. Isidor Adler, Br. Izsó Sebesi, Br. Ionel Mihalovici. Derzeit führt Br. Dr. Hermann Feiner bereits das fünftmal den Hammer. Die Zahl der in Evidenz geführten Brüder beträgt 40. (Während der Redigierung des Sonderheftes hat die Wahl für 1936 in der w. Ahava-Loge stattgefunden und es wurde Br. Expr. I. Mihalovici zum Präsidenten gewählt.)

Awoda — Târgu-Mureş

Die w. „Awoda“ in Târgu-Mureş wurde am 20. Nov. 1928 installiert, nachdem ein Teil der Gründungsbrüder im Nov. des Vorjahres in Braşov durch die w. „Ahava“, der andere Teil im Frühjahr desselben Jahres

(1928) durch die w. „Schalom“ in Cluj eingeführt wurde. Die Loge begann ihre Tätigkeit mit einer Mitgliederzahl von 28 Brüdern, die das führende Element der tãrgumureser Judenheit representierten.

Gleich bei Beginn ihrer Tätigkeit wendete die Loge ihre Aufmerksamkeit der „Ger Zedek“-Gemeinde in Bezideu (Kom. Odorheiu) zu. Diese in ihrer Art einzige jüdische Gemeinde entstand im XVI. Jahrhundert unter dem Einflusse der Lehren von Péchy Simon, dessen Anhänger — dem Ursprunge nach „Székler-Ungarn“ — trotz aller Verfolgungen, denen sie damals seitens der Obrigkeiten ausgesetzt waren, den mosaischen Glauben annahmen. Während des magyarischen Regims wurden sie seitens der Budapester jüdischen Gemeinde materiell unterstützt, welche ihnen einen schönen Tempel und eine Schule erbaut hatte. Zu jener Zeit zählte die Gemeinde ca 70 Familien zu ihren Mitgliedern, Nach dem Imperiumwechsel wurde die Lage der „Ger Zedek“-Gemeinde — welche schon während der Kriegsjahre infolge mangelhafter Unterstützung in eine kritische Situation gelang — ganz kritisch. Der Tempel wurde baufällig und konnte nicht weiter benutzt werden das Schulgebäude, welches gleichzeitig auch als Wohnung des „Dajens“ diente, ist ebenfalls in kaum brauchbaren Zustand geraten. — Die Zahl der Gemeindemitglieder ist infolge Auswanderung auf nunmehr 30 Familien herabgesunken und auch diese waren zum grössten Teile verarmt und waren nicht mehr im stande sich einen „Dajen“, der gleichzeitig auch „Schochet“ und „Melamed“ ist, zu erhalten.

Unsere Loge hielt es für ihre Pflicht diesen zum Judentum sich so treu bekennenden „Gerim“ behilflich zu sein und gewährte ihnen eine systematische Unterstützung. Tempel und Schule wurden wieder hergestellt, der „Dajen“ hat eine zwar bescheidene, jedoch gesicherte Existenz und die Kinder bekommen einen jüdischen Unterricht.

Als zweite wichtige Aufgabe erachtete die „Awoda“-Loge bald nach ihrer Gründung einen jüdischen Wohltätigkeits- und Kulturverein in der Form eines Klubs zu errichten, welcher unter demselben Namen mit nahezu 300 Mitgliedern tätig ist und zum Zentrum des tãrgumureser Gesellschaftslebens geworden ist. Die Vortragsabende des „Awoda“-Clubs sind in Bezug auf Niveau und Besuchtheit wahre Kulturereignisse der Stadt.

Die Mitglieder der Loge stehen an der Spitze nahezu aller lokalen jüdischen Wohltätigkeits- und kulturellen Vereine und Aktionen und spielen eine führende Rolle in der Leitung der Kultusgemeinde und der zionistischen Organisation.

Aus Initiative der Loge und mit der materiellen Unterstützung der Brüder wird alljährlich während des Pessach-festes eine Volksküche errichtet.

Als Mitglied der Arbeitsgemeinschaft der transsylvanischen BB-Logen beteiligt sich die Loge an allen Aktionen, die auf sozialem und kulturellem Gebiet in diesem Landteil unternommen werden.

Die Loge zählt gegenwärtig 34 Brüder. Der Präsident ist seit der Gründung der Loge Br. Dr. Ludwig Löwenstein. Das Budget der Loge beträgt 130.000 lei.

Emunah — Timișoara

Die jüngste rumänische Loge hat während Ihrer dreijährigen Tätigkeit vor allem danach getrachtet, sich in den Geist des Ordens einzufühlen und in der Bruderkette, zusammen mit der AG (Arbeitsgemeinschaft) ihre Aufgaben zu verwirklichen.

Drei Jahre ist eine kurze Zeit im Leben einer Loge, selbst wenn während dieser Zeit sich die traurigste und bewegteste Epoche der jüdischen Neuzeit entwickelt. Zweifellos, die jetzige Atmosphäre ist geeignet, sämtliche jüdische Gemeinschaften zu einer intensiven Tätigkeit anzu-spornen. Auch die „Emunah“ trachtete ihre Pflicht in diesen schweren Zeiten zu erfüllen. Sie hat im letzten Jahre im Einvernehmen mit den Mitgliedslogen der AG. die erste siebenbürgische landwirtschaftliche Farm ins Leben gerufen. Die jüdischen Jünglinge, die da Aufnahme finden, geniessen während des Sommers praktische Unterweisung in allen Fächern der Garten- und Landwirtschaft. Im Winter aber werden ihnen von ausgezeichneten Professoren des Timisoaraer jüd. Lyceums und anderen Pädagogen über jüdische Geschichte, Palästina-Kunde, Matematik, Buchhaltung, Physik, Chemie, Bodenbesserung und Betriebslehre Vorträge gehalten, wie auch eine intensive Kenntniss in der hebr. Sprache beigebracht.

Schon bei der Gründung der Loge ist uns der Gedanke der Errichtung einer Farm, vorgeschwebt. Zu diesem Zwecke wurde die Schulvereinaktion begonnen, deren Entfaltung zu einer Landesaktion, ein wichtiger Programmpunkt der AG., bisher leider verhindert blieb. Infolgedessen konnte die Frage örtlich gelöst werden. Der Schulverein ist auch dazu bestimmt, zu den Regiekosten der Farm beizutragen. Durch die Übernahme der Friedhofsverwaltung in der nächsten Saison wird die Möglichkeit geschaffen den Zöglingen der Farm auch in dieser Richtung ein Arbeitsfeld zu erschliessen. Die entstehenden Einkünfte werden zur Erhaltung und Entwicklung der Farm dienen. Denselben Zweck verfolgt die Herausgabe des jüdischen Jahrbuches und hoffentlich wird auch dieser Versuch zur materiellen Festigung der Farm beitragen.

Zusammenfassend ist ersichtlich, dass der Grossteil der Tätigkeit der *Emunah*-Loge der beruflichen Umschichtung der jüdischen Jugend, der Schaffung neuer Arbeitsfelder gewidmet war.

Es wurde aber auch die philanthropische und kulturelle Arbeit nicht vernachlässigt. Die alljährliche Kinderbekleidungsaktion hatte einen schönen Erfolg, es wurde zur Schaffung u. Erhaltung des jüdischen Kindertagesheimes beigetragen, wo 60 Kinder Obdach und reichliche Nahrung finden. Es wurde im Rahmen einer auch für die Zukunft bedeutsamen Aktion für aus Deutschland nach Palästina flüchtende Juden wirksame materielle Hilfe geleistet. Die Loge hat auch an der Aktion der AG. für soziale Fürsorge entsprechend teilgenommen.

Als Kulturarbeit hielten die Brüder der Loge zahlreiche sehr interessante und gelungene Vorträge, fast immer jüdischen Inhaltes. In offener Sitzung hat der prächtige Vortrag der Schwester Lunka Reiter

über Palästina einen tiefen Eindruck gemacht. Der Präs. der AG. Br. Diamant hat ebenfalls mit seinen zwei hervorragenden Vorträgen entzückt und dasselbe gilt auch von dem mächtig ergreifenden Vortrag des Br. Dr. Ernst Marton.

Da die vor drei Jahren angenommenen Satzungen der Loge teilweise veraltet, teilweise auch als den Ordensvorschriften widersprechend gefunden wurden, hat die *Emunah*-Loge neue, durch die Grossloge bestätigten Satzungen angenommen. Diese bewirken, nebst genauester Anpassung an die Konstitution des Ordens, — bis aufs Aeusserste erweiterte Machtbefugnisse des Präsidenten, strenge brüderliche Disziplin, genaue Festsetzung der Wirkungskreise und durch all' dieses Möglichkeit einer weitgesteigerten Arbeitsfähigkeit der Loge.

Um den so wichtigen und dringenden brüderlichen Verkehr zwischen den Logen in die Wege zu leiten, hat die *Emunah*-Loge mit der Nachbarloge OR vereinbart, dass bei den Arbeiten der beiden Logen monatlich einmal der Delegierte der anderen Loge teilnehme. Die Verbreitung dieser Arbeitsmethode, würde viel dazu beitragen, dass auf dem Tätigkeitsgebiete der A. G. gleichgestimmte u. durch Einigung gesteigerte, wirksame Arbeit geleistet werde.

Auf die Pflege des brüderlichen Gefühls in der Loge selbst wurde grosses Gewicht gelegt. Die in den Räumlichkeiten der Loge abgehaltenen Seder-Abende, Purim-Zusammenkünfte, dann die monatlichen öffentlichen Sitzungen und die in den Sommerferien veranstalteten wöchentlichen Zusammenkünfte bezweckten alle hauptsächlich die Förderung des Gefühls der brüderlichen Zusammengehörigkeit. In diesem Sinne wurde auch die Schaffung eines brüderlichen Hilfsfonds beschlossen und steht jetzt in Durchführung.

Zum Schlusse sei die Veranstaltung der in Timisoara in diesem Jahre abgehaltenen Generalversammlung der A. G. und des Zentralwirtschaftsrates gewürdigt. Hiedurch wurde den Brüdern Gelegenheit geboten, alle Arbeitskomplexe mit welchen die Logen der A. G. sich beschäftigen, besser kennenzulernen und die Bestrebungen der w. Orient-Loge zur Förderung der Bruderhilfe zu schätzen.

Jezirah — Oradea

Nach dem Weltkriege wurden, unter anderen jüdischen selbstbewussten Bewegungen, auch die Bestrebungen zur Einführung des BB. Ordens in das Gebiet Transsylvaniens angeregt. Im Mai 1928 wurden die ersten vier Kandidaten aus Oradea in die clujer Bruderkette aufgenommen und von der Loge „Schalom“ mit den weiteren Gründungsarbeiten betraut. Sie verbreiteten in Oradea den Geist des Ordens und nach einigen Wochen gelang es ihnen den edlen Samen in so viele Seelen einzusäen, dass die feierliche Installierung der w. Jezirah am 9. Nov. 1928 stattfinden konnte.

Bis zur offiziellen Konstituierung kamen die Brüder wöchentlich

zusammen, um einerseits die brüderlichen Gefühle zu vertiefen, andererseits die Gründung der Loge zu verwirklichen. Bis zum Monat Oktober 1929 dauerten die Vorbereitungsarbeiten. Zu dieser Zeit richtete im Namen der Brüder aus Oradea der weil. Br. Expr. Dr. Adalbert Lévai an die s. w. Grossloge aus Bucuresti das Ansuchen, die Gründung einer Loge in Oradea zu gestatten und ihr den Freibrief auszuhändigen. Unterdessen wurde für ein entsprechendes Logenheim gesorgt und das Gesuch um die Anerkennung der juristischen Persönlichkeit beim Gerichtshof eingereicht. Die s. w. Grossloge erledigte unser Ansuchen günstig und die Installierung der Jezirah-Loge wurde für den 9. November 1928 festgesetzt. An der Festsitzung präsierte der hochw. Br. Grosspräsident Dr. Niemirower; es war zugegen beinahe das ganze Präsidium der s. w. Grossloge und mit wenigen Ausnahmen alle Logen Rumäniens.

Die Loge hatte damals 49 Mitglieder. Zum ersten Präsidenten wurde Br. Dr. Adalbert Lévai gewählt. Noch vor der offiziellen Installation bereiteten die Brüder die Gründung eines Vereins vor, dessen Zweck die Unterstützung des jüdischen Spitals war. Am 10. November 1929 wurde unter lebhafter Teilnahme des ganzen Judentums der „Verein Teala zur Unterstützung des jüdischen Spitals“ konstituiert. In der Leitung dieses Vereines ist den Logenbrüdern unter dem Präsidium unseres Br. Josef Borgida ein entscheidende Rolle zugeteilt worden; so dass die Funktionierung dieses Vereines im Geiste unseres Ordens gesichert war. Der Verein hat trotz den grausamen Verhältnissen, den an ihn gestellten Erwartungen entsprochen, indem er seit der Gründung jährlich mehrere hunderttausend Lei zur Verfügung stellt und auch für Instrumente, Apparate, Wäsche u. s. w. sorgt.

Der Gründungstag der Loge Jezirah ist nicht nur für die Brüder dieser Loge von grosser Bedeutung, sondern für alle Logen Siebenbürgens, denn an diesem Tage wurde ein sehr wichtiges Organ, die Arbeitsgemeinschaft, ins Leben gerufen. Hier und an diesem Tage wurde die AG. vom hochw. Br. Grosspräsidenten und ill. Sanhedrin anerkannt.

Gleich im ersten Jahre ihres Bestandes übte unsere Loge eine grosse Tätigkeit aus. Sie leitete die Sammlung zur Unterstützung der Borsauer Flüchtlinge; die Schwestern versorgten das jüdische Spital mit Wäsche und durch die Delegierung der Brüder in die Leitungen der beiden Kultusgemeinden, der jüd. Weisenfürsorge und der Kleinkreditbank konnte die Loge in deren Angelegenheiten im Geiste des Ordens wirken.

In diesem Jahre wurden die ersten Schritte zur Gründung der w. Or-Loge in Arad eingeleitet und auf Initiative des Br. Pr. Dr. Ad. Lévai die Aktion, Schulkinder mit Frühstück zu versehen, organisiert. Diese Aktion und die Versorgung armer jüdischer Kinder mit Schuhen wird von Jahr zu Jahr fortgesetzt. Die Loge veranstaltete noch Kulturvorträge an denen die Schwestern und die Angehörigen der Brüder teilnahmen.

Ende des Jahres 1930 war der Mitgliedsstand 62.

In den Jahren 1931 und 1932 stand die Loge unter der Leitung des Br. Präsidenten Dr. Paul Markovits. Das hervorragendste Ereignis des Jahres 1931 war die Gründung der w. Or-Loge in Arad, auf welche

Arbeit die Jezirah-Loge immer stolz sein kann. Die erste Gruppe der Brüder wurde am 14. Februar 1931 eingeführt und die feierliche Installation der Loge fand am 12. April 1931 statt. Die Loge arbeitete weiter an der begonnenen Kulturarbeit, ausserdem unterstützte sie die Mensa der Rechsthörer in Oradea und ermöglichte mit materieller Hilfe, dass mehrere Akademiker ihre Studien im Auslande forsetzen konnten.

Das Jahr 1932 brachte auch ein sehr trauriges Ereignis. Unser erster Pr. Br. Dr. Adalbert Lévai wurde nach langem Leiden vom Tode ereilt; sein Andenken verewigte die Loge in der Weise, dass sie der von ihm angeregten Aktion zur Versorgung armer Kinder mit Frühstück und dem nach seinem Tode in Salonta gegründeten Logenkreis seinen Namen gab. Dieser Kreis ist, infolge seiner musterhaften Tätigkeit, in jeder Hinsicht ein würdiger Träger der BB-Ideen.

Seit 1933 steht die Loge unter dem Präsidium des Br. Dr. Wilhelm Molnár und die Zahl der Mitglieder beträgt 82. In diesem Jahre wurde die hiesige Organisation des Siebenbürgisch Jüdischen Studenthilfsvereins ausgebaut, welche eine sehr intensive Arbeit entfaltet. Das Hauptprogramm dieser Periode war einerseits der Ausbau des Logenrayons, um überall den Geist unseres Ordens zu verpflanzen, andererseits die Aufrechterhaltung der schon ins Leben gerufenen Institutionen trotz der schweren wirtschaftlichen Krise zu sichern. Hier kamen uns besonders die Schwestern mit der Veranstaltung verschiedener Festlichkeiten zu Gunsten des Spitalvereins, Waisenfürsorge und Studentenhilfsvereins zu Hilfe.

In den letzten Jahren wendete die Loge ihre Aufmerksamkeit der Jugendfrage zu. Es wurden zur Erörterung dieses Themas Diskussionsabende veranstaltet die ebenso praktisch wie ideologisch einen grossen Erfolg hatten. Die jüdische Jugend wurde einerseits zur gewerblichen Umschichtung aufgefordert, andererseits versuchten wir durch Veranstaltung von hebräischen Kursen, Preisausschreiben für Arbeiten aus der jüdischen Geschichte und Literatur auf sie geistig einzuwirken. Unsere Loge machte diesbezüglich auch innerhalb der jüdischen Schulen bedeutende Schritte und ist bemüht auch in den Kultusgemeinden dem wirklich jüdischen Geist ein noch intensiveres Eindringen und einen noch grösseren Einfluss zu sichern. Unser Zweck ist die seelische Verfassung der Jugend in der Richtung einer echt jüdischen Ideologie umzugestalten und die Kraftquellen zu erschliessen, aus denen die jüd. Jugend sich für ihren Lebenskampf stählen möge.

Or — Arad

Die Or-Loge wurde anfangs 1931 gegründet. Im April 1931 wurde sie in offizieller Form installiert. Für ihre Tätigkeit ist es bezeichnend, dass im Laufe von 5 Jahren der Besuch der genau stattgefundenen Sitzungen immer 80—85% war. Die hervorragendsten Ergebnisse ih-

rer Tätigkeit sind folgende:

Sie organisierte und erhält seit 4 Jahren eine Milchaktion, durch welche 60—80 Schulkinder jeden Morgen ein Glas Milch und ein Stück Brot erhalten. Die Ausgaben betreffen 6000 Lei monatlich, deren eine Hälfte die Loge, die andere die über reichliche Reservemittel verfügende, örtliche Mädchenwaisenhausstiftung trägt.

Die Loge organisierte und erhält seit vier Jahren eine wirklich mustergültig eingerichtete Volksküche, in welcher cca 200 Personen, grösstenteils Kinder, ein reichliches und schmackhaftes Mittagmahl erhalten. Die Küche ist streng orth. kosher, so dass die auf die Einrichtung am meisten angewiesenen Kinder der orthodoxen Juden, das Gros der Kostnehmenden ausmacht. Der Bedarf der Küche ist cca 12000 Lei monatlich, und wird von den verschiedenen jüdischen Institutionen, darunter die Loge mit einem monatlichen Betrag von 2000 Lei figurirt, gedeckt.

Sie organisierte und führt nunmehr seit drei Jahren im Monat Dezember eine Elendmilderungsaktion durch, welche über 200.000 Lei ergibt und bei welcher den darauf angewiesenen jüdischen Familien Brennholz, Kleider, Lebensmittel, Schuhe und manchmal Bargeld verteilt wird.

Sie nahm in Angriff und führte mit Hilfe der anderen Mitgliedslogen der siebenbürgischen AG. eine Schulbücheraktion durch. Das Ergebnis war die Ausgabe eines rumänischen Lesebuches für die IV. Klasse der Volksschulen, damit wenigstens die Schulkinder der jüdischen Volksschulen nicht Schulbücher benutzen müssen, in welchen in schamlosester Weise das Selbstbewusstsein des jüdischen Menschen verletzt wird.

Sie organisierte und setzt bereits seit drei Jahren die Tätigkeit der OSE fort, durch welche die Schulkinder der jüd. Volksschulen am Anfange eines jeden Jahres ärztlich gründlich untersucht und die hygienischen Verhältnisse der Schulen und der Schulkinder während des ganzen Jahres, mittels regelmässiger Besuche beaufsichtigt werden.

Sie organisierte mustergültig den Studentenhilfsverein von Arad und Umgebung und schickt dem Clujer Studentenhilfsverein 100.000 Lei jährlich.

Sie nahm an dem in ganz Siebenbürgen durchgeführten Hilfswerk für die deutschen Emigranten teil und brachte auch für diesen Zweck eine beträchtliche Summe auf.

Zur Errichtung der Timisoara-er Farm hat sie mehr beigetragen als ihr, durch die Aufteilung unter den AG. Mitgliedslogen, auferlegt worden ist.

Während ihrer 5 jährigen Tätigkeit hat sie schwerwiegende charitative Arbeit, auf die hier nicht einzeln eingegangen werden kann, geleistet und an welcher sich die Brüder mit materieller Opferwilligkeit und Arbeitsfreude beteiligten.

Die Logenmitglieder nehmen aktiv und ausschlaggebend am Kultusgemeindeleben teil, dessen Tragweite keiner besonderen Betonung bedarf.

Die hier mangelhaft in einigen Punkten skizzierte Tätigkeit betrachtend können wir sagen, dass die Or-Loge erhobenen Hauptes in die Reihe der Brüder sich stellen kann.

Unitas — Satu-Mare

Die w. „Unitas“ in Satumare wurde, als die dritte Loge in Transsylvanien, im Jahre 1927 gegründet. Die Zahl der auf Initiative der w. „Schalom“ im Frühjahr 1927 in Cluj eingeführten ersten 10 satumareer Brüder wurde noch am Herbst desselben Jahres auf 20 erhöht und so wurde es schon am 17. Nov 1927. ermöglicht, die neue Loge zu installieren. Zum ersten Präsidenten wurde Br. Dr. Fekete Samuel gewählt, der die Loge in den schwierigsten Zeiten der erste zwei Jahre mit besonderer Opferwilligkeit, Takt und Sachverständnis leitete. Bald nach der feierlichen Eröffnung der Loge und noch bevor sie ihr eigenes Heim hätte, errieten sich im December 1927 die traurigen Studentenexzesse in Oradea und Cluj. Das Hilfskomitee tritt sofort zusammen und die unter den Brüdern veranstaltete Sammlung ergab eine nicht unbedeutende Summe für die Unterstützung der Opfer der antisemitischen Unruhen.

Das erste, aus zwei kleine Zimmer bestehende und sehr bescheiden eingerichtete Logenheim wurde erst am 17. März 1928 eröffnet. Bei dieser Gelegenheit wurden 4 neue Brüder eingeführt. Die Einweihungsrede des damaligen Mentors, des Br. Dr. Isidor Hunwald hat das erstmal die Frage eines Transsylvanischen Jüdischen Schulvereins aufgeworfen. Diese Rede ist als Kern der ganzen siebenbürgischen Schul- u. Unterrichtsreformbewegung aufzufassen. Bis zum Ende des ersten Jahres ist unsere Mitgliederzahl auf 30 gestiegen.

Das Jahr 1928 ist das Jahr der Konsolidierung und Verstärkung. Die Mitgliederzahl steigt auf 33. Die Loge bekommt ein neues, bequemeres und schmackhafter eingerichtetes Heim, es werden regelmässige Sitzungen mit wertvollem Programm abgehalten. In diesem Jahre wird das erstmal die Abhandlung des Br. Dr. I. Hunwald behufs Gründung eines „Jüdischen Landesschulvereines“ den Schwesterlogen vorgelegt. Schon von diesem Jahre an unterstützen wir die hiesige Waisenfürsorge und die jüdische Volksküche mit einem bedeutenden Monatsbeitrag und haben den bessarabischen hungernden Volksgenossen, den Notleidenden der palästinensichen Augustunruhen und für das „Adolf Stern Wäldchen“ beträchtliche Spenden gesandt.

Für das Jahr 1929 wurde Br. Dr. Isidor Hunwald zum Präsidenten gewählt. Jetzt begann die mit 8 neue Mitglieder verstärkte Loge ihre günstige Wirkung auf das ganze jüdische öffentliche Leben der ca. 15.000 jüdische Einwohner zählenden Stadt zu entfalten. Die in der offenen Loge abgehaltenen Vorträge gelten als ernste Leistungen auf jüdisch-kulturellem Gebiet und die Fäden aller öffentlich-jüdischen Aktionen laufen in der Loge zusammen. Am Sommer 1929 hielten wir einen Vortrag in Baia-Mare, diesmal im Interesse der Studentenunter-

stützung und die günstige Folge davon war, dass in Baia-Mare sich eine bis heute gutfunktionierende Ortsgruppe der Studentenhilfe bildete. In diesem Jahre begann die Loge sich intensiv mit der Angelegenheit des halbaufgebauten Satumareer jüdischen Spitals zu beschäftigen. Der Spitalsausschuss arbeitete unter der Leitung des Br. Alexander v. Mayer einen Plan zur Fertigstellung und Eröffnung des Spitals aus.

Im Jahre 1930 gelang uns als Folge der energischen Arbeit des Br. Dr. Samuel Fischer, des damaligen Mentors, die juridische Persönlichkeit zu erwerben. Es ereignete sich bald ein Fall, der die Kräfte der Loge ernstlich auf die Probe setzte. Im Sommer 1930 entstand im maramurescher jüdischen Dorfe Borsa ein Brand, welcher über achtzig jüdische Familien obdachlos und momentan brotlos machte. Sofort auf die Nachricht der Katastrophe, entsandten wir den Br. Dipl. Ing. Eugen Gal an Ort u. Stelle mit 50 q Maismehl u. 22.000 lej Bargeld um erste Hilfe zu leisten. Br. E. Gál begab sich später in Gesellschaft des Br. Präs. Dr. I. Hunwald noch einmal nach Borsa, bei welcher Gelegenheit sie das Hilfskomitee über die Lage informierten und Br. Gál erhielt vom Hilfskomitee den Auftrag, die Wiederaufbauarbeiten zu überwachen, welcher Aufgabe der genannte Br. auch musterhaft entsprach. Die Loge veranstaltete in der Stadt Satumare eine Sammlung für Borsa, welche einen Betrag von über 200.000 Lei resultierte. Die Borsaeer Angelegenheit beschäftigte unsere Loge nochmals im Herbst desselben Jahres, wo das Satumareer Gerichtshof als Verhandlungsort für das Kriminalprozess gegen die Brandstiftler bestimmt wurde. Es kostete uns viele Mühe die jüdische Stadtbevölkerung bei dieser Gelegenheit gegen die Hetzereien der antisemitischen Presse und gegen die zu erwartenden Exzesse entsprechend zu sichern. In diesem Jahre spendete die Loge für verschiedene wohltätige Zwecke über 50.000 Lei.

Im Jahre 1931 konnten wir unter dem Präsidium des Br. Dr. S. Fekete ein intensives, internes Logenleben führen. Durch die regelmässig abgehaltenen Sitzungen und nachfolgenden gesellschaftlichen Zusammenkünfte verstärkte sich der brüderliche Geist unter den Logenmitgliedern. Die Mitgliederzahl stieg in diesem Jahre auf 44.

Das Jahr 1932 war für unsere Loge ein kritisches Jahr. Wir hatten die Wirkung der Wirtschaftskrise überaus schmerzlich zu spüren. Unser Br. Alexander Weisz verübte infolge wirtschaftlicher Katastrophe Selbstmord. Das innere Logenleben wird aber trotz der schwierigen Verhältnisse sorgfältig gepflegt, so, dass wir auch in diesem schweren Jahre 4 neue Brüder aufnehmen konnten.

Im Jahre 1933 macht sich bereits eine kleine Besserung bemerkbar. Dieses Jahr wurde Br. Moritz Reiter jun. zum erstenmal zum Präsidenten gewählt. Unter seinem Regime inaugurierte die Loge mehrere, neue Institutionen: durch seine opferwillige und grosszügige Spende konnte die Gemilas Chessed Kassa ins Leben gerufen werden, ferner durch die aufopferungsvolle Arbeit des Br. Dr. Nik. Fischer der Goldmark-Musikverein und schliesslich durch das energische Mitwirken des Br. Expräsidenten Dr. Isidor Hunwald die Jugendgruppe der Loge. Alle drei Insti-

tutionen üben bis heute wichtige Rollen im Leben der satumareer Judenheit aus. Von diesem Jahre angefangen müssen wir zu oft deutsch-jüdische Flüchtlinge unterstützen. An der cehoslovakischen Grenze liegend ist Satu-Mare die este rumänische Stadt, die der Flüchtling in seinem Wandern nach Erez Israel passieren muss. So bilden wir hier den ersten Hilfsplatz für die oft wegen illegitimer Grenzüberschreitung arretierten, hungernden Überläufer. Es gelang uns in allen Fällen ein Erleichterung für die Aermsten zu verschaffen.

Am Ende dieses Jahres gelang es uns wieder ein würdigeres Lokal zu beziehen, wo wir bis heute verblieben. Wir unterstützen auch in diesem Jahre die lokale Wohltätigkeitsvereine, ausserdem spendeten wir dem Lord Rotschild-fonds (Keren Kayemeth) 10.000.— Lei, der jüd. Landwirtschaftlichen Farm in Timisoara 10.000 Lei und einen ständigen hebräischen Kurs subventionieren wir mit 6000 Lei. Für das Jahr 1935 wurde Br. Moritz Reiter wieder zum Präsidenten gewählt.

Die Loge hat heute 48 Mitglieder, die in allen jüdischen Institutionen der Stadt und der Umgebung führende Rollen bekleiden. So ist unsere Loge vertreten in der Führung beider Kultusgemeinden und Chevra Kadischan, in der städtischen Verwaltung u. in allen Wohltätigkeitsbeziehungsweise Kulturvereine. Eine Schwesternvereinigung besitzen wir zwar nicht, aber unsere Schwestern hegen lebhaftes Interesse für die Logenangelegenheiten und beteiligen sich intensiverweise an der sozialen und wohltätigen Arbeit der Isr. Volksküche, Joint und Wizo-Vereine. Unser Logenheim dient als Vereinslokal für den Goldmark-Musikverein und für die Gemilath Chessed Kassa. Die Administrationskosten beider Institutionen im Betrag von 16.000 Lei jährlich werden auch von der Loge getragen.

Wir stehen in enger, brüderlicher Verbindung sowohl mit der Grossloge in Bucuresti, wie auch mit der transsylvanischen Arbeitsgemeinschaft, wir entrichten regelmässig und pünktlich unsere Kontributionen und arbeiten ständig in der durch unsere konstitutionellen Behörden festgesetzten Richtung.

Einen starken Schwung erwarten wir in unserer Arbeit von der freudigen Tatsache, dass es uns gelungen ist durch die Opferwilligkeit der Brüder dieses Jahr ein eigenes Haus anzukaufen. In unserer Stadt u. Umgebung wohnen grosse jüdische Massen, deren kulturelle, sociale und wirtschaftliche Verhältnisse viel zu wünschen übrig lassen. Es sind leider noch sehr wenige da, die für unsere oft in der fernen Zukunft liegenden Ziele arbeiten und Opfer bringen wollen. Doch, gibt es unser auch wenige, so wollen wir trotzdem als Vorposten planmässig an die Erweiterung der Bruderkette und der moralischen und kulturellen Kräftigung unseres Volkes arbeiten um durch opfervolle BB-Arbeit den uns gebührenden Platz in der Gesellschaft der Völker zu erkämpfen.

AZ ERDÉLYI MK ÉS A SALOM-PÁHOLY ÁLTAL PATRONIZÁLT INTÉZMÉNYEK

Nővérszervezeti beszámoló

Irtta: Dr. SCHREIBER ISTVÁNÉ nv., a Salom Nővérszervezet főtitkára, Cluj

Most, hogy a Salom-páholy munkásságának második évtizedébe lép, felsorakoznak mindazok, akiknek a páholyügy szívügye, hogy gratuláljanak a multhoz és szerencsét kívánjanak a jövőhöz. A nővérszervezet is a gratulálók sorába áll, — őszintén sajnálom, hogy nálam alkalmasabb szószólója nem akadt.

Vannak szavak, melyek a használatban elkopnak és közhelynek hatnak akkor is, amikor igaz érzések kifejezésére használják azokat. Nem óhajtok ilyenekel zsonglörködni, — csak köszöntöm a Salom-páholyt ebben az ünnepi órában és eredményes, zavartalan, jó munkát kívánok a jövőre!

A cimben irt „bszámoló“ szót pedig ne tessék komolyan venni. Mindössze egy kis visszapillantást szeretnék tenni ennek az ifju szervezetnek rövid multjára.

Két évvel ezelőtt a Salom-páholy elhatározta, hogy a testvéri láncot egy láncsorall kibővíti, — és megkreálta a Salom-páholy nővérszervezetét. Az operáció érzéstelenítéssel hajtattott végre, — kilátásba helyezett munkaalmak és munkaterületek, valamint a nővérekben szunnyadó valódi, vagy vélt értékeknek gyakori felemlegetése szolgáltak narkotikumképpen s a narkózis hatása alatt a nővérek egy ideig észre sem vették, hogy összeségük nem szerves része a testvéri láncnak, csak egy ráaggatott zsu-zsu!

Amint a nővérszervezet megalakulása a megfelelő formaságok kíséretében befejezést nyert, a testvérek érdeklődése teljesen ellanyhult és a vacsorákon és különböző gyűjtési akciókon való részvételen kívül a páholyélet semminemű megnyilvánulásában nem óhajtották a nővérek jelenlétét. Utmutatást, munkaalkalmat vártunk és ehelyett kaptunk két havonként egyszer egy-egy együttes ülésre szóló meghívót.

Mindezeket nem azért irtam ide, hogy az ünnepi kórusba díszonáns hangot vigyek, inkább azért, hogy gratuláljak a testvéreknek a kitünő pedagógiai fogásnak is beillő magatartáshoz. Az események ugyanis őket igazolták.

Egészen rövid ideig vártunk tétlenül arra a munkára, melynek elvégzésére a testvérek szükségesnek látták bennünket megszervezni. Belátva, hogy senki sem fog bennünket járni tanítani, meginultunk magunktól. Anélkül, hogy a testvérektől segítséget, támogatást, vagy csak tanácsot is kaptunk volna, megindult a nővérmunka. Ezt a munkát öt fázisra osztanám fel.

I. A tátoválás korszaka, néhány hét csupán, mely idő alatt minden kedden pontosan összegyűltünk és egymástól kérdeztük, hogy: miért?

II. A tévedések korszaka. Amikor a nővérmunkát nyelvkurzusok és teaestélyek rendezésével tévesztettük össze.

III. A karitatív munka korszaka. Itt említem fel első konkrét eredményünket, az orthodox iskola ingyen-tej akciójának beindítását. Ebben az időszakban villan fel irántunk először érdeklődés a testvérek részéről, amennyiben első kis munkánkat kritikára méltatják. Lesújtó kritikára. A kritikus ugyanis figyelmen kívül hagyta, hogy a tejakció nem csak napi egy pohár tejet jelent egy kis elemista korgó gyomrocskájának, hanem széles körben támasztott fel érdeklődést az iskola iránt, mely ennek az érdeklődésnek gyümölcsét ma is élvezzi.

IV. A szociális munka korszaka. Itt kezdődik a nővérszervezet első nagyobb vonalú, kifelé-való szereplése. Második konkrét eredményünk: az „Eszter“ ápolónői rend életrehívása körüli munkálatok beszerzése. Az „Eszter“-rend házagpótló volta és kitűnő indulása igen fontos bizonyítékok a nővérszervezet munkáratermettsége mellett. Ebben az időszakban méltatnak bennünket a testvérek másodszor figyelemre és kapjuk az első elismerést.

V. A kétségek korszaka. Felmerül a kérdés: szükség van-e a nővérszervezetre? Szigorú kritizálása önmagunknak. Termény viták, melyeknek eredménye az egymás, önmagunk és a nővérszervezet jövője iránti bizalom megerősödése. Magunkra hagyva, vaktában botorkálva, szertelenül indultunk a munka első fázisának és mint öntudatos, fegyelmezett „self-made-sistersek“ kerültünk ki az ötödikből.

Kedves Salom-páholy! Hadd ajánljuk fel jubileumi ajándéku*l saját* kreációnkat: a nővérszervezetet, amelynek nevelése, — önnevelése — még mindig nincs befejezve, de amely biztató tempóban halad a tökéletesedés felé és amelynek minden egyes tagja a testvérekkel együtt óhajt dolgozni egy új, jobb zsidósáért.

A clujzi Zsidó Kórházegyesület intézményei

Irta: Dr. SEBESTYÉN JÓZSEF exelnök tv., a kórházegyesület elnöke

A Clujon, mint Erdély fővárosában és mint orvosgyógyászati székelyen létesítendő zsidó közegészségügyi intézmények kérdése a zsidó közvéleményt állandóan foglalkoztatta. Ez adott életet 1921-ben a clujzi zsidó kórházegyesületnek. Annak ellenére, hogy az egyesület országos jellegű akciót akart csinálni, vezetőségét csupán helybeliekből választotta meg. Ez a körülmény már előre determinálta az akció mérsékelt sikerét, mert a vezetőség tagjai minden egyéni kvalitásaik ellenére sem oldhatták meg azt az — mint most látjuk — óriási feladatot, hogy egy országos jellegű, egész Erdély szükségletét képező intézményt kizárólag clujzi adományokból megvalósíthassanak. Ehhez Erdély össz-zsidóságának oly összefogása volt szükséges, amely felekezeti-politikai kérdésektől mentesen foglalkozhatott az össz-zsidóságot érdeklő kérdések megoldásával s éppen azért, mert pártok fölött áll, számíthatott az összes zsidó árnyalatok hozzájárulására.

Ilyen testület volt hivatva a zsidó közegészségügyi kérdések megtárgyalására, előkészítésére és megteremtésére is. Az egyesület, amely keretintézmény jellegével bírt, mert egyaránt felölelte a kórház, az ambulatórium, az anyavédő, az orvosi továbbképzés, az orvosnövendékek tanulási alkalmát, a betegápolónőképzés stb. problémáit, székhelyéül csak Cluj jöhetett számításba, ami szükségszerű következménye volt annak, hogy Erdélyben csak Clujon van orvosi fakultás. Orszzerű intézmény, amelynél a betegápolás mindenestre első, de nem kizárólagos cél, hanem hivatva van a klinikát is pótolni — amelynek szükségét az események egyre jobban igazolták is, — természetesen csak Clujon létesülhetett.

Az egyesület mindenekelőtt a működéséhez nélkülözhetetlenül szükséges jogi személyiséget szerezte meg. Az ügy hatalmas impulzust nyert szülőim aranylakodalmi, a város szívében fekvő, egy holdas részben beépített telekadományával. Az adomány nemcsak önmagában, hanem példájával is termékenyítőleg hatott az eszmére és így 1927 október elején megalakult az átszervezett kórházegyesület, mely engem állított élére és a vezetőség tagjait városunk és országrészünk legtekintélyesebb férfiai közül választotta meg. Ezekkel a lelkes és hozzáértő férfiakkal indult meg a Salom páholy állandó támogatásától kísérve a kampány, melynek látható eredményeit mindannyian élvezzük, de nagy küzdelmeiről csak a beavatottak tudnak.

A munka legelső része, az ügy népszerűsítése volt. Ennél a Salom páholy számos tagja, valamint a zsidó, sőt a kisebbségi sajtó is megfizethetetlen önzetlen szolgálatokat tettek. Ezután indult meg a taggyűjtés, az alapítványok, adományok szerzése. Egymásután jelentkeztek vagyonszámba testvéreink nagyobb készpénz és tárgyi adományaikkal és január elején megindult a vidéki akció is. Ennek látható eredménye az, hogy a kórházegyesületnek ma 11 kerületben és 18 csoportban Erdély legnagyobb részét sikerült megnyerni a kórház ügyének. Ehhez hozzáfűzhetem, hogy ugy helyben, mint vidéken a zsidóság minden vallási és politikai árnyalata, az összes zsidó hivatalos és nem hivatalos tényezők zárt sorokban állottak és állanak ügyünk mellett, mi a legjobb bizonyítéka annak, hogy működésünkben mindig sikerült kikerülnünk minden olyan cselekedetet, amely azt a hitet ébreszthette volna bárkiben is, hogy a kórház valamely érdekcsoporté. Nem, mindenki tudja, hogy mi az összszidóságé vagyunk, az összszidóságért dolgozunk és ennek megfelelően méltatják is működésünket országszerte.

Az új egyesület legjobb propagandája mégis a véghezvittekre való utalás volt. Ezért már ujjaalakulásunk után alig öt hónapra (1928 május 20) megnyitottuk a minden beteg számára berendezett ambulatóriumunkat, amely rohamosan növekvő betegforgalmat mutat fel. Hét év alatt összesen 31.496 ambulans beteget kezeltünk és mivel a legtöbb beteg több osztályon is részesült kezelésben, a kezelt egyének száma legalább 10.000-rel több, a kezelések száma pedig többszázezerre rug. Az ambulans betegeknek kb. 35 százaléka vidéki és 40 százalékon felül van a másvallású betegek száma, bizonyítékaül a zsidó orvosok jó hírnevének és az intézményünkben uralkodó szellemnek.

Az egyesület működésének további etappja a fekvő betegek számára való kórház létesítése volt, amelyet — ugyanugy, mint az am

bulatoriumot — a Sebestyén Dávid által adományozott épületrész át-
alakításával és részben emelet-reáruhuzásával valósítottunk meg és már
1929 november hóban megnyitottuk. Ez a kórház csak a legsürgősebb
szükségnek felelt meg és ezért csak 28 ágygal, sebészeti, szülészeti-nőgyó-
gyászat és szemészeti osztályokkal rendelkezett, de ellátva a legmo-
dernebb műtőhelyiséggel és röntgenkészülékkel. A kis kórház jó hirne-
ve és nagy igénybevétele sürgősen szükségessé tették annak kibőví-
tését minden betegszakmára, sokkal több férőhellyel. Ez meg is történt.
Jóllehet az egyesület a szükséges igen jelentékeny anyagiakkal csak
kis részben rendelkezett, 1931 szeptemberében már megnyílhatott az
új, modern kórház 90 ágygal, kibővítve bel- és gyermekgyógyászattal
és Erdély legmodernebb laboratóriumával. Emellett működési teret
nyújtott a vendégszakmáknak is, mint fül-orr-gége-, ideg-, bőrgyógyá-
szat és fogászat, felszerelése pedig electrocardiographiával, anyagcse-
revizsgálóval, diatermiával és kvarccal bővült. Így ma a kórház min-
denféle beteget kezelhet, hevenyfertőző és zárt-intézeti ápolást igénylő
betegeken kívül. Az intézet rohamos fejlődését a következő számok bi-
zonyítják: Az első évben (14 hónap alatt) mindössze 630 fekvő beteg
volt, 1934-ben 1545, míg ezévben már szeptember végén 1351 és csak
a kórház összes ágyainak *állandó* igénybevétele folytán nem mutatkoz-
hatik még nagyobb növekedés. Összes beteglétszám 1928 nov. 10—1935
október 1. között 6741. A fekvő betegek 40 százaléka vidéki, az ország
legtávolabb eső részeiből (1934-ben pld. Bucovina 17, a Regát 11, Hu-
nedoara vármegye 57 beteggel volt képviselve) és állandóan 30 száza-
lékon felül van a másvallású betegek száma, akik a legmagasabb társa-
dalmi osztályokból is bizalommal keresik fel kórházunkat. A kórház
laboratóriuma 1931 szeptembertől kezdve 1935 okt. 1-ig 18.809 esetben
eszközölt vizsgálatot, míg a röntgenosztály ez év június 1-ig 9420 ke-
zelést, illetve átvizsgálást végzett. A betegeknek átlag 70 százaléka
harmadik osztályu, tehát minimális, önköltségen alóli ápolási díjakat
fizető és nagyrészt teljesen ingyenes gyógykezelésben részesülő. A fenti
hetven százaléknak kb. 50 százaléka még a minimális ápolási díjakat és
igen nagy összegre rugó gyógyszer-kötszerek és tárgyi vizsgálatok költ-
ségeit sem téríti meg. Az így támadt kiadások szerény becslés sze-
rint is eddig 5.500.000 lejt tesznek ki, amelyhez még hozzájárul az in-
gyenes gyógykezelések és műtétéknél elengedett orvosi díjak számsze-
rűleg meg sem állapítható összege. Egészen természetes, hogy a III-ik
osztályu minimális-dijas és ingyenes betegek között a keresztények is
tekintélyes számban szerepelnek.

A kórházegyesület aránylag rövid idő alatt több zsidó ápolónőt,
műtősnőt, laboránsnőt képezett ki és most a novemberben megnyíló
Eszter-rend létesítése által, nagy anyagi áldozatok árán rendszeressé
teszi a tudományos alapokra helyezett betegápolónői kiképzést.

Az orvosi továbbképzés terén végzett munkássága: számos tudó-
mányos felolvasás, a város ugyszólván valamennyi zsidó orvosának
munkahely biztosítása, ugyancsak munkahely és tanulási alkalom
nyújtása egyes betegosztályokban, a röntgenintézetben és laboratórium-
ban a jelentkező vidéki orvosok számára, végzett orvosok és utolsó év-

folyamban levő orvosnövendékek alkalmazása nagyobb számban, hogy az illetők elméleti tanulmányaik mellé a gyakorlatot is elsajátíthassák; az intézet orvosai által ez évben rendszeresített nyári tanfolyamok orvosstanhallgatók részére, akik közül többen az intézetben élelmezést is kaptak, orvosi könyvtár, laboratóriumi és preperatumgyűjtemények, stb., amelyek azonban még csak kezdetét teszik a rendszeres, Erdély minden zsidó orvosát magába foglaló, minden térre kiterjedő orvosi tudományos és szociálhygieniai működésnek.

A Salom páholy, valamint a többi testvérpáholyok is a kórház-egyesület sikereihez igen jelentékeny mértékben járultak hozzá. Nem csak azzal, hogy tagjaik számára kötelezővé tették, hogy a kórház-egyesületet, mint tagok és mint alapítványtevők támogassák, hanem elsősorban avval, hogy a megoldandó kérdéseket állandóan felszinen tartották, megtárgyalták, előkészítették a közvélemény számára, amelyet ily módon könnyebb volt megnyerni az ügynek. A Bné Brith, mely a nyilvánosságot nem keresve végezte ezt a munkát, ezirányu működéséért is a zsidóság minden rétegének az elismerését érdemli ki.

Végig pillantva az elért eredményeken, minden anyagi akadályokon és egyéb természetü nehézségeken keresztül, amelyek egy ilyenmü intézménynél a tapasztalatok hiányában elkerülhetetlenek, büszkék lehetünk az eredményekre és a hála érzése telít el bennünket drága elköltözötteinkkel szemben, akik a nagy münél segítségünkre voltak és azokkal szemben, akiktől még sokat várunk, hogy tovább fejleszthessük azt, amelyről ma már mindenki tudja, hogy mennyire nélkülözhetetlen. Az oly természetü intézményeknél, mint a mienk, a stagnálás visszafejlődést jelent és reméljük, hogy mindazok, akik ezt megértik, tevékenységünket méltányolják, azt tetteikkel, áldozatkészségükkel is beigazolják.

Die Siebenbürgisch — Jüdische Waisenfürsorge und Lehrlingsheime

Dr. W. N.: Cluj

Die älteste und zugleich eines der wichtigsten der von der Schalom-Loge patronisierten Institutionen ist die in der Öffentlichkeit unter dem Namen Waisenfürsorge bekannte Organisation.

Das ursprüngliche Ziel dieser Organisation war die Fürsorge, Erziehung und Ausbildung der Kriegswaisen für produktive Berufe. Dies wurde mit Hilfe der bedeutenden Unterstützung des Joint restlos verwirklicht. Im Laufe der Jahre dehnte sich die Arbeit sozusagen automatisch auch auf die Kategorie der Nichtkriegswaisen aus, da es ungerrecht gewesen wäre, die Kriegswaisen den Nichtkriegswaisen gegenüber zu begünstigen.

Die Tätigkeit der WFS bestand jedoch nicht nur in der Verpflegung der Waisen, sondern stelle das ganze Gesundheitswesen der Waisen unter ihre ständige Kontrolle. Demgemäss wurden die Kinder im Notfalle mit Arzneimitteln versehen; die WFS überwachte ihren Schulun-

terricht und stellte ihnen mit Hilfe des inzwischen ausgebauten Patronagesystems die nötigen Schulbücher zur Verfügung.

Die direkte Befürsorgung der Waisen geschah durch die Ortsgruppen. In allen bedeutenden Ortschaften Siebenbürgens wurde eine Ortsgruppe errichtet deren Zahl in den besten Jahren der Entwicklung bis zu 33 anwuchs.

Vom Jahre 1929, als die wirtschaftlichen Verhältnisse sich zu verschlimmern begannen, sank die Zahl der Ortsgruppen und gleichzeitig schränkte sich ihr Tätigkeitskreis, im Verhältniss zum Rückgang der materiellen Mitteln, ein.

Die Arbeit der Ortsgruppen wurde durch die Clujer Zentrale der WFS kontrolliert. Diese Arbeit bestand anfangs in der Organisierung der Ortsgruppen und in der Verteilung der durch den Joint zur Verfügung gestellten Subventionen, was eine sehr verantwortungsvolle Aufgabe war. Eine wirklich produktive Tätigkeit der WFS begann erst als im Jahre 1925 Br. Expr. Dr. Eugen Kertész das Präsidium der WFS übernommen hatte. Seine Begeisterung, seine Hingabe und seine unbegrenzte Arbeitsfreude hatten in der Arbeit der WFS eine neue Epoche eingeleitet. Br. Expr. Dr. Kertész hat parallel mit der charitativen Arbeit auch für eine erzieherische Fürsorge der Waisen Sorge getragen. Seitdem übt die WFS eine zielbewusste Arbeit aus und wenn auch die arbeitsunfähigen Gruppen mit der Zeit sich auch aufgelöst haben, so entfalten die gebliebenen Gruppen eine umso intensivere Tätigkeit.

In dieser Zeit wurden verschiedene gewerbliche Kurse eingerichtet. Sowohl in Cluj, als auch in der Provinz wurden Mädchen und Knaben in stets wachsender Anzahl, in einem ihren Neigungen und Fähigkeiten entsprechenden gewerblichen Kurse ausgebildet. Ebenso wurden die Clujer, Oradeaer und Satmarer Lehrlingsheime ins Leben gerufen, welche geeignet sind 85 Kindern für die Dauer ihrer Lehrzeit ein Heim zu bieten.

Bei der Gründung der Lehrlingsheime wurde nicht nur die Verpflegung der Lehrlinge berücksichtigt. Der erzieherische Teil der Arbeit war ein wesentlicher Bestandteil ihrer Aufgabe. Diese bestand darin:

1. den Lehrlingen eine entsprechende gewerbliche Ausbildung zu bieten,
2. den Lehrlingen einen, dem gewählten Gewerbebezweig entsprechenden theoretischen Unterricht zu erteilen,
3. den Lehrlingen einen positiv jüdischen Unterricht zu geben.

Dank dieser Ausbildung sind die in den Heimen erzogenen und verpflegten Kinder nützliche und produktive Mitglieder der Gesellschaft geworden.

Die Lehrlingsheime hatten nie einen lokalen, sondern stets einen regionalen Charakter. Die Lehrlinge rekrutierten sich nicht aus den Reihen der Jungen der betreffenden Stadt, da die Ausbildung der städtischen Jugend von den Familien und Angehörigen geleitet werden konnte, welche selbst die Möglichkeit gefunden haben, die Ausbildung ihrer Kinder zu besorgen. Die Lehrlingsheime waren Sammelplätze und Zentralstellen für jene armen Kinder, welche in den versteckten Dörfern und Städtchen lebten, wo sie nie Gelegenheit haben konnten, sich ein Fach anzueignen. Ohne die heilsame Hilfe der WFS wären diese Kinder einer vollkommenen Entsittlichung verfallen und hätten nur das jüdische Proletariat und Elend vermehrt.

Die Aktivität der WFS war eine ähnliche auch bezüglich der Aus-

bildung der Mädchen. Sie hat in den verschiedenen Ortschaften Werkstätten errichtet, in denen Hunderte von Mädchen beschäftigt waren. Sie lernten dort Nähen, Handarbeit, Weberei und Stricken und als später die WFS ihnen die Anschaffung von Werkzeugen und Maschinen ermöglicht hatte, konnten sie sich selbstständig machen und für sich und ihre Familie das tägliche Brot verdienen.

Von allen Aktionen der WFS dürfte vielleicht in erster Reihe die Sommerfrischeaktion erwähnt werden, welche in diesem Jahre zum 13-tenmal durchgeführt wurde. Seitdem diese Aktion ins Leben trat, haben an ihr ca 2800 Kinder teilgenommen, und die zu diesem Zwecke verwendete Summe beträgt ca 3.000.000 Lei, nicht inbegriffen die Kosten der Halbsommerkolonien. — Diese Aktion wurde anfangs auf gepachteten Kolonien abgewickelt, bis die WFS im Jahre 1927 die jetzige Kolonie in Tihuta für einen Kaufpreis von 280.000 Lei angekauft hat.

Für viele der befürsorgten Kinder bedeutet die Sommerfrische eine wahre Lebensrettung, wo die Kinder gesund und arbeitsfähig gemacht werden.

Der Erfolg dieser Aktion gab uns den Ansporn, diese Organisation intensiver zu entwickeln und so haben wir im Jahre 1935 einen neuen Pavillon mit 80 Betten zugebaut. Die Kolonie kann jetzt 170 Kinder beherbergen, so dass wir nunmehr im stande sind, in zwei Folgen 340—350 Kinder in die Sommerfrische zu schicken. Die Baukosten betragen ca 130.00 Lei, jedoch musste die Einrichtung des neuen Pavillons, infolge des Mangels an Mittel bis zum nächsten Jahre verschoben werden.

Das ursprüngliche Ziel und die Aufgabe der WFS, die Hilfe und Erziehung der Kriegswaisen, war vollkommen abgeschlossen. Diese Kategorie existiert heute nicht mehr. Die Befürsorgten sind heute selbst Familienerhalter geworden. Die WFS hat sich aber als neues Ziel die Befürsorgung der breiteren Schichte der Nichtkriegswaisen gesetzt, welche Aufgabe nun ihrer Lösung harret.

Vom Standpunkte des Judentums sind zwei Tatsachen sicher:

1. dass die berufliche Umschichtung unaufschiebbar geworden ist,
2. dass die Beschäftigung der umgeschichteten Jugend in erster Reihe in Palästina möglich ist. Demnach besteht unsere Aufgabe darin, bei der Ausbildung der Jugend auch die industriellen Bedürfnisse Palästinas vor Augen zu halten. Dies ist aber nur in den Industriezentren durchführbar. Unsere Heime entsprechen diesem Zwecke vollkommen. Hätten wir heute nicht diese Heime so müssten wir sie schleunigst errichten. Woher könnten wir aber jzt die nötigen Mittel aufreiben?

Die bestehenden Lehrlingsheime haben eine Aufnahmefähigkeit von 85 Personen. Man könnte jedoch eine Standeserhöhung in allen drei Lehrlingsheimen durchführen, und wir bestreben uns auch die Ausbildung von 150 Lehrlingen zu ermöglichen. Dies gedenken wir durchzuführen, indem wir 2—3 Zimmer eines Nachbarhauses des unter der Leitung des Br. Josef Löbl stehenden Clujer Lehrlingsheimes in Anspruch nehmen.

Mit der Ausarbeitung des Erziehungsplanes der Jugend wurde Br. Mark Antal betraut, welcher auch in den Vorjahren an allen organisatorischen und Kulturarbeiten der WFS an leitender Stelle teilgenommen hat.

Auf dem Gebiet der charitativen Tätigkeit setzen die Ortsgruppen ihre bisherige Tätigkeit fort. Der edukativen Arbeit werden sie sich in

der Form anschliessen, dass sie die Kinder in das nächstliegende Lehr-
lingsheim schicken werden, und anstatt sie mit Spenden zu unterstüt-
zen, werden sie einen Teil der Kosten der Heime decken.

Auf die Entwicklung der WFS zurückblickend, dürfen wir mit innerer
Befriedigung feststellen, dass, den Mitteln und den Umständen
entsprechend, hier wahre und aufopferungsvolle Ordensarbeit geleistet
wurde. Es hat weder an Arbeitsfreude und Anteilnahme der Brüder ge-
fehlt, noch versagte der Opfermut der Schwesterlogen, beson-
ders in Oradea und Sätmar, welche unter dem Ansturm der Krise so
oft in Anspruch genommen wurden. Nichts wurde bisher unversucht ge-
lassen, um beide Gebiete der WFS zielbewusst und intensiv auszubauen
und wenn diese Versuche nicht immer vom gewünschten Erfolg ge-
krönt wurden, so muss uns dies ein um so stärkerer Ansporn sein, un-
sere ganze Kraft zusammenzunehmen und sie in den Dienst des Ju-
dentums und seiner Jugend zu stellen, denn nur durch Zusammenarbeit
und engen Zusammenschluss werden wir imstande sein, alle Hindernisse
zu beseitigen, welche der Verwirklichung unserer Ideale im Wege
stehen.

Die jüdische Gärtnerei und landwirtschaftliche Farm „Hercules“ Timișoara

Br. Präs. KARL SPERLING, Timișoara

Die Benennung der Farm bedarf wohl einer kurzen Erklärung.
Die Benennung „Hercules“ ist nicht planmässig entstanden.
Vielmehr wurde sie durch Sparrücksichten bestimmt, welche mit
der Übernahme eines schon bestandenen juristischen Rahmens zu-
sammenhängen. Dennoch hätten wir den Namen nicht adoptiert,
wenn er irgendwie im Gegensatz stünde zu den Aufgaben und
Zielen der Farm. Da dies nicht der Fall ist, haben wir ersparnis-
halber den Namen angenommen, statt eine jüdische Benennung
zu suchen.

Mit der Organisation, Einrichtung und den Zielsteckungen
der Farm haben wir uns auf den Seiten dieser Revue schon be-
schäftigt. Wenn wir diesmal wiederum Raum für diese Frage bit-
ten, so geschieht dies aus zwei Gründen. Erstens, weil diese un-
ter der Patronanz der Arbeitsgemeinschaft der transsylvanischen
Bnei Brith Logen erstandene Institution, als jüngste, gewiss im
Brennpunkt des Interesses der Bruderkette steht und daher in die-
ser Jubiläums-Festschrift Platz für sich beanspruchen kann, zwei-
tens weil die Farm nun schon seit einem Jahre besteht, seit ein-
em halben Jahre ihrer Aufgabe praktisch entspricht und es da-
her als ihre Pflicht erachtet, über ihre bisherige Tätigkeit zu be-
richten. Das verflossene Jahr, die Gesichtspunkte, Pläne und Aus-
sichten, welche im Laufe des Jahres im Wege der praktischen Er-
fahrung aufgeworfen wurden, verdienen es, vor der Bruderkette
der transsylvanischen Logen öffentlich besprochen zu werden.

Die Farm begann ihre Existenz am 1. Oktober 1934, als das

gekauft Grundstück in Besitz genommen wurde. Das erste halbe Jahr nach der Übernahme stand im Zeichen der Vorbereitung für die Erziehungsaufgaben. Zum Leiter der Farm wurde Herr Obergärtner Alexander Schwartz verpflichtet. Sein Bericht bildet die Grundlage zu diesen Zeilen, insoweit sie sich auf gärtnerische, berufliche Fragen beziehen. Herr Obergärtner Schwartz ist diplomierter Gärtner, der seine Fachstudien in dem Königl. Ungarischen Staatlichen Gärtnerei-Institut in Budapest abgestattet und sein Gärtner-Diplom dort im Jahre 1920 erworben hat. Er begann seine Praxis in der hiesigen landesbekanntesten Gärtnerei Niemetz, welche besonders auf dem Gebiete des Baumpflanzens (Baumschule) anerkannt war. Er arbeitete ferner in der Blumengärtnerei Arpad Mühle, deren Name auch über die Grenzen des Landes hinaus berühmt gewesen ist. Herr Schwartz kam später nach Arad, wo er im Jahre 1930 zum Obergärtner der Stadt gewählt wurde und dieses Amt bekleidete er bis zum 30. September 1934, als er die Leitung unserer Farm übernahm. Als städtischer Obergärtner oblag ihm in Arad auch die gärtnerische Pflege des städtischen Friedhofes, und die Aufgabe der Ausbildung von Gärtner-Gehilfen.

Unter Leitung des Herrn Obergärtner Schwartz erfolgte die Umbildung und Vorbereitung des von uns erworbenen Grundstückes zum Zwecke der Ausbildungs-Stätte. Wir wollen nicht über die Arbeiten sprechen, welche die Nutzbarmachung der Gebäude zum Zwecke der Farm in Anspruch nahm, oder über die Einrichtung der Räumlichkeiten, um sie zur Beherbergung der Zöglinge in Stand zu setzen. Dieser Teil der Arbeiten hatte doch weniger fachlichen Charakter, — die Ausführung stand eher mit materiellen Fragen in Verbindung. Über die materiellen Seiten des Farm-Ausbaues haben wir in unserem, zu Beginn dieses Jahres publizierten Farm-Memorandum ausführlich berichtet. Wir wollen nur soviel erwähnen, dass sich die Ausgaben sehr genau in dem Rahmen bewegten, welchen wir uns gezeichnet haben. Bisher haben nur zwei Punkte unseres Programmes eine zeitweilige Einschränkung erfahren, infolge des Umstandes, dass die Schwesterlogen — mit Ausnahme von zweien — die votierten Beiträge bisher nicht überwiesen haben. Die eine Einschränkung war der Verzicht auf eine Gebäude-Erweiterung, welche dem Zwecke der Einstellung des im Frühling 1936 eintretenden zweiten Jahrganges dienen sollte. Durch diesen Verzicht wird das Platzmachen für den zweiten Jahrgang sehr schwer und kann gar nicht zufriedenstellend gelöst werden, wenn bis dahin keine Abhilfe geschaffen wird. Die zweite Einschränkung war die Unterlassung des Baues eines zweiten Blumenhauses, welches ursprünglich für den Herbst 1935 geplant wurde. Das Blumenhaus wird übergangsweise durch die Einstellung von 50—60 Warmbeeten ersetzt. Dieser Ersatz ist besonders vom Gesichtspunkte der Ausbildung der Zöglinge nicht gleichwertig und hat auch praktisch Nachteile. Für den Winter

1936, zu welchem Zeitpunkte schon 2 Jahrgänge an der Winter-Beschäftigung teilnehmen werden, muss dieser Mangel unbedingt behoben werden, da sonst die Tätigkeit der Farm unterbunden wäre.

Wir kommen nun zurück auf die Arbeit der Farm in der Herbstsaison 1934 und im Jahre 1935. Das Herbst- und Winterprogramm bestand in der Einteilung und Vorbereitung des Grundstückes zum Zwecke der 4 Gärtnereizweige: Blumengärtnerei, Gemüsegarten, Obstgarten und Baumschule. Das Grundstück wurde laut dem Verwendungszweck in Parzellen eingeteilt und der Boden der Parzellen zweckentsprechend vorbereitet. Es erfolgte der Einkauf und das Einsammeln des notwendigen Samen- und Pflanzenmaterials und die Lagerung des Materials, teilweise im neuerbauten Blumenhause. Die Obstbäume wurden im Herbst gepflanzt und während des Winters erfolgte im Blumenhause die Erziehung der Blumen- und der Gemüsepflanzen. Im Frühling wurde die Pflanzung des Materials der Baumschule u. von 10.000 Wild-Rosensträuchen durchgeführt. Bis zum 1. April 1934 wurde die Arbeit von 3—5 Tagelöhnern versehen. Am 1. April traten die 4 ersten Zöglinge ein und am 1. Juli war die Zahl des ersten Jahrganges mit 8 Jungen komplett. Dementsprechend wird die Garten-Arbeit ausschliesslich von den Zöglingen versehen. Die Farm beschäftigt nur einen ständigen Arbeiter-Angestellten, der die Bewirtung der Pferde, die Arbeit im Wirtschaftshofe und dergleichen versieht. Seit dem Eintritt der Zöglinge wurde zu Studienzwecken ein kleiner Park angelegt, welche Arbeit in allen Einzelheiten von den Zöglingen geleistet wurde. Desgleichen versehen sie alle Arbeiten in der Baumschule, die Pflege des Gemüsegartens mit bulgarischem Bewässerungssystem, die Arbeit im Blumenhause und an den Warmbeeten, ferner die Veredelung der gepflanzten Baum- und Blumenwildlinge. Diese Arbeit betraf die oben erwähnten 10.000 Rosensträucher, 3700 Obst-Wildlinge, 2000 Zierbaum-Pflanzen und 2000 Nadelbaum-Pflanzen. Im Frühling wurden auch 1000 Weinstöcke verschiedener Sorten gepflanzt. Im Laufe der Arbeit besorgt der Herr Obergärtner auch die Vermittelung der theoretischen Kenntnisse, welche sich auf den betreffenden Zweig der Gärtnerei beziehen. Die Jungen arbeiten täglich 10 Stunden. Sie haben sich physisch und geistig bisher alle bewährt, was dem Umstande zu verdanken ist, dass die Auswahl sehr sorgfältig vorgenommen wurde. Wir haben bezüglich physischer Eignung auf das Zeugnis eines von uns bestellten Arztes bestanden und forderten den Nachweis der erfolgreichen Beendung von wenigstens 4 Mittelschulklassen oder 7 Elementarschulklassen. Die Jungen sind im Alter von 14 bis 17 Jahren. Sie werden auf der Farm unentgeltlich verköstigt. Für ihre Kleidung müssen sie selber sorgen. Es ist gewiss von Interesse zu erwähnen, dass sich 30 Kandidaten für die 8 Plätze beworben haben. Hievon entsprachen 14 allen Bedingungen, 7 waren älter, als 17 Jahre und 9 besaßen die nötige Vorbildung nicht. Jene 6,

die wir wegen Platzmangel abweisen mussten, haben in der nächstjährigen Bewerbung den Vorrang. Die aufgenommenen Zöglinge stammen aus allen Teilen Transsylvaniens, wie: Mureş, Satumare, Aiud, Făgăras, Bihor, Arad und Timis. Nach den ersten Monaten der überwiegend praktischen Betätigung folgen nun die Herbst- und Wintermonate, deren Programm auf 2 Teile zerfällt. Der eine Teil bezieht sich auf die theoretischen Fachgegenstände über Gärtnerei und Landwirtschaft, wie:

Ziergärtnerei; Gartenbau, Planzeichnen, Bodengeometrie,
Obst- und Gemüsegärtnerei: Pflanzung und Pflege, Verwertung, Beförderung, Verpackung,
Pflanzen-Krankheiten und Pflanzen-Schutz,
Fremdnamen.

Es sei zum Abschluss dieses Kapitels erwähnt, dass die Jungen durch einen Sachverständigen in der Bienenzucht unterrichtet wurden. Die Einrichtung einer Bienenzucht wurde auch praktisch demonstriert, dank der Gastfreundschaft des Eigentümers einer benachbarten Bienenzucht.

Die Opferbereitschaft einiger Brüder machte es möglich, dass die Jungen in der Farm auch mit der Geflügelwirtschaft bekannt werden. Es werden in bescheidenem, namhafte Risiken ausschliessendem Umfange, aber mit moderner Einrichtung Geflügel gezüchtet und Eier-Wirtschaft betrieben.

Der zweite Teil des Herbst- und Winterprogrammes bezieht sich auf die allgemeine Fortbildung der jungen Leute, welcher wir ein jüdisches Gepräge geben werden. Die Jungen werden ausser den allgemeinen Lehrgegenständen Unterricht in jüdischer Sprachlehre, jüdische Literatur und Geschichte und Geographie Palästinas erhalten. Die Farm hat von dem Palästinaamte Zertifikat-Berechtigung für die Zöglinge der Farm verlangt, damit ihnen auch dieser Weg offen stehe. Der zweite Teil des Unterrichtsprogrammes entspricht daher, ausser allgemeinen jüdischen Gesichtspunkten, jenen Anforderungen, an welche die Erteilung der Zertifikat-Berechtigung gebunden ist. Es wurde hiebei auch der wichtige Umstand in Betracht gezogen, dass von zuständigen Stellen der Wunsch geäussert wurde, den Jungen eine derartige Ausbildung zu geben, welche sie befähigen soll als Leiter der, von der zionistischen Organisation erhaltenen Hachscharah-Kolonien angestellt zu werden.

Als nächster Programmpunkt der Farm wurde die Übernahme der Pflege des jüdischen Friedhofes unserer Stadt beschlossen. Wir stützen uns hierin auf die wohlwollende Unterstützung der Chevrah Kadischah. Dieser Beschluss hat zwei Beweggründe: Auf unsere Einladung konnten wir vor kurzer Zeit den Herrn Obergärtner Izsák von der Mikéfe aus Budapest bei uns begrüßen. Er hat diese Frage, auf Grund seiner Erfahrungen als Leiter der Pflege des jüdischen Friedhofes der Ofner Kultusgemeinde, einer eingehenden Prüfung unterzogen und ist zu dem Schlusse gelangt, dass diese Aufgabe einen materiellen Nutzen für die Farm

abwerfen wird. Darüber hinaus löst sie aber zum grössten Teile die Frage der Verwertung der Blumenproduktion der Farm in einer natürlichen Weise und bietet den im nächsten Jahre auf 16 anwachsenden Zöglingen Arbeits- und Studiengebiet. Der zweite Gesichtspunkt ist, dass die Erfahrung und Übung auf diesem Gebiet den Zöglingen, zumindest einem Teil, den Brotwerb sichern kann, nach Verlassen der Farm. Wir hoffen, dass es gelingen wird durch entsprechende Aufklärung die grösseren jüdischen Gemeinden des Landes dazu zu bewegen, dass sie die Pflege ihrer Friedhöfe den bei uns ausgebildeten jungen Leuten übergeben. Massgebend war für uns auch der Umstand, dass der Leiter unserer Farm, Herr Obergärtner Schwartz auch persönlich Erfahrungen auf diesem Arbeitsfeld besitzt.

Es bleibt dem nächsten Jahre vorbehalten, die Aufgabe der Einrichtung einer kleinen Milchwirtschaft. Hiezu bedarf es einer entsprechenden Eigenproduktion von Futtermitteln. Auf dem derzeitigen Farm-Grundstück hat aber dieser Zweig der Landwirtschaft keinen genügenden Platz. Wir beabsichtigen daher zu diesem Zwecke ein Grundstück in Pacht zu nehmen. Es wird im weiteren daran gedacht, ein solches Pachtfeld später einigen der jungen Leute zur Alleinbearbeitung zu übergeben, die aus der Farm nach Beendigung der Lehrzeit austreten, damit sie dort das Gelernte praktisch erproben.

Was wir Ihnen von der Farm Hercules erzählt haben, zeigt, dass die Richtung der Institution auf das Erlernen der, zur Leitung einer kleinen Wirtschaft notwendigen Kenntnisse gerichtet ist, mit Unterstreichnung der Gärtnerei. Diese Vorbereitung ist auf zwei Jahre geplant. Das dritte Jahr soll dem Erlernen der Kenntnisse einer grösseren Wirtschaft gewidmet sein, welche sich mit Getreideproduktion und Viehzucht befasst. Zu diesem Behufe steht uns vorerst kein anderer Weg zur Verfügung, als dass wir die jungen Leute in einigen jüdischen Wirtschaften der Umgegend als Wirtschafts-Praktikanten unterbringen. Es würde dem Zwecke besser entsprechen, wenn die Jungen auch das dritte Jahr unter der Leitung eines Lehrers, in unserer Obhut verbringen könnten. Für eine solche Lösung stehen jedoch materielle Bedingungen, die wir heute noch nicht erfüllen können, im Wege.

Das verflossene Jahr und seine Erfahrungen beweisen, dass die Farm zur Erreichung des verfolgten Zieles geeignet ist. Ob die Ausbildung auch den Lebensunterhalt der Zöglinge sichern wird, kann heute noch nicht gesagt werden. Aber auch bis heute schon haben sich praktische Möglichkeiten in diesem Belange gezeigt und wir hegen die Zuversicht, dass sich bis zur Entlassung der ersten Serie unserer Zöglinge noch weitere Gelegenheiten bieten werden in der Richtung, welche unser wesentliches Bestreben ist: der jüdischen Jugend auf einem neuen Gebiete Lebensmöglichkeiten zu sichern. Tatsache ist ferner, dass die Farm im allgemeinen ein ausgezeichnetes Schulbeispiel und eine Versuchsbasis

darstellt zur Klärung der Frage, ob es möglich ist, ob es richtig ist und in welchem Masse es zweckmässig ist, die jüdische Jugend des Galuth für dieses Arbeitgebiet zu orientieren.

A Diáksegélyző ötödik esztendeje

Irta: SZIRMAI ISTVÁN, az E. Zs. D. titkára

1930-ban szervezte meg a csak néhány hónappal azelőtt létrejött M. K., az Erdélyi Zsidó Diáksegélyzőt. Az 1935—36-os tanév megnyitásával az ötödik évébe ivelt ennek az azóta is BB. támogatással működő nagyfontosságú országárszi intézménynek az utja, amelynek vázlatos ismertetése, a mult tanulságainak helyes értékelésével irányt mutathat a jövőre is. A megalakulás szükségességének jegyzőkönyvi indokolása világosan rámutat azokra az erőkre, amelyek sürgetik a megoldást, társadalmi feladattá emelik azt, de rámutat a megalakítók emberbaráti és ifjuság iránti szeretetének mélységére is.

„A diáksegélyezés intézményesítését a zsidó társadalom egyik állandósult jelensége váltja ki: a zsidó diáknymor. Ennek a diáknymornak a leküzdésére kell, hogy megteremtse és fenntartsa az erdélyi zsidó közösség az Erdélyi Zsidó Diáksegélyzőt.“

Társadalmi bajok leküzdésére, közösségi célok elérésére azonban gyenge fegyver csak a humanizmus, mint ahogy nem egyetlen baj a nyomor. A társadalom irányítói mélyebben látnak bele az erdélyi zsidóság bajaiba és amikor a diák-kérdésről van szó, megállapítják, hogy „nincs utánpótlás zsidó intellektuellekben és a most tanuló generáció helytelenül irányított, súlyos gondokkal telített“. Ennélfogva — folytatja a jegyzőkönyvi indokolás —:

„Az intellektuális utánpótlásról való gondoskodást a zsidóság szociális feladatának kell tekintenünk, amely nem oldható meg lokális keretek között és alkalmi adományokkal, hanem csak állandó jellegű diákjóléti intézménynek a létesítésével és fenntartásával.“

A diáknymornak a társadalom felé való kihangsúlyozása nem szentimentális jellegű többé, nem könyöradományokat kérnek és nem meghatni akarnak, hanem rámutatnak reálistan és célszerűen a diáknevelés kérdésével kapcsolatos komoly népi érdekekre.

„A holnapi zsidóság sorsa a diáksegélyezés kérdésének megoldásától függ. A társadalmat ugyan nem az intellektuellek adják, de ők irányítják. Ha mi oly diákságot engedünk holnap az irányító posztokra, amely ma koldulni kénytelen és a legminimálisabb fegyverekkel kell, hogy neki induljon az életnek, ez rá fogja ütni bélyegét egész társadalmunk életére.“

Ma, öt év után látjuk csak igazán, hogy milyen értékkel gazdagodott társadalmunk a Diáksegélyző intézményével. Csak most tudjuk felmérni a szükségesség indokainak igazát, a négy éves gyakorlat után tudjuk csak megállapítani az alapító indokok minden vonalon való helyességét.

Az elmúlt évek óta csak mélyült, fokozódott a diáknyomor. Veszélyeztetettebb az egyéni és a társadalmi létünk. De milyen volna a mai helyzet intézményeink, szervezeteink nélkül?

1931, a megindulás éve óta sokat romlott az erdélyi zsidóság helyzete, úgy társadalmi, mint politikai és gazdasági viszonylatban. Az a szükségesség, amely parancsszerűen hozta létre négy évvel ezelőtt a Diáksegélyező intézményét, ma, az ötödik esztendőben még élesebbé és parancsolóbbá vált. A zsidó diákság az a rétege népének, amely az idők társadalmi és politikai változásait elsősorban érzi és az ellenünk irányuló minden támadásnak mindig az első vonalában áll.

Mennyi előrelátás, mennyi szeretet ifjúságunk iránt nyilatkozott meg négy évvel ezelőtt a megalakítók részéről és mily lelkiismereti megnyugvással látjuk annak az intézménynek a működését, természetes fejlődését, amely egyedül áll ma védőként és támogatóként egyetemi ifjúságunk mögött.

A gyakorlati esztendők megmutatták a segélyezési munka helyes irányát és azokat a területeket, ahol intézményünk be kell, hogy töltsen hivatását. Ezek a területek:

1. Clujon egyetemi diák-menza fenntartása;
2. tandij és vizsga-segélyek nyújtása;
3. külföldön tanuló diákjaink segélyezése;
4. a Bucurestiben tanuló erdélyi szegény zsidó diákok támogatása;
5. egyetemi ifjaink judaisztikus nevelése;
6. a komoly szakkiképzés elősegítése;
 - a) könyvek beszerzése,
 - b) gyakorlati munka-helyek beszerzése által.

A cluji menza a zsidó diáknyomor legégetőbb pontján fejt ki segítő munkáját. A mindennapi kenyeret, a szükséges napi kalória-mennyiséget nyújtja az anyagi bázist nélkülöző diáknak, aki csak ezzel a minimális fizikai erőpótlással képes megbirkózni tanulmányával és a zsidó diáksors szomorú adottságaival.

A menza szükségességét az alábbi két táblázat illusztrálja a legbeszédebben: A menzafenntartás terhehez a Diáksegélyező hozzájárult: 1932-ben: 42%-kal, 1933-ban: 62%-kal, 1934-ben: 71%-kal.

Az ingyenesen eltartott diákok számának növekedésére jellemző a következő táblázat, amely a menzán történt ingyenes étkezések számát mutatja: 1932-ben: 8.400, 1933-ban 12.400 és 1934-ben 14.200 ingyenes étkezés.

Ezek a számok azonban nem csak azt mutatják, hogy a diáknyomor az elmúlt négy év alatt milyen arányban nőtt, hanem mutatják a Diáksegélyező intézményének fejlődését és dokumentálják a komoly teljesítményt is.

De teljesítette a Diáksegélyező a ráháruló feladatokat a többi területen is. Ugyanilyen felfelé fejlődő táblázatokban tudjuk kimutatni a külföldi segélyeknél, mint a tandij-segélyeknél produkált eredményeinket.

Ezeknél az eredményeknél is kiemelkedőbb, hogy diákságunk életében egyre jobban kidomborodik a zsidó népi jelleg és megindult a

menza-diákságnak egysége, pozitív zsidó munkássága. A fejlődés egyik lemérhető eredménye, hogy teljesen megszűntek a „menza-harcok“, elsimultak a diákság különböző csoportjai közötti ellentétek és egy harmónikus, termékeny együttműködés folyik a diákság és a Diáksegélyező vezetősége között.

Négy esztendő gyakorlati munkájának tudhatjuk talán be, hogy a diáksegélyezési munka ma már koordinált az általános érdekű zsidó társadalmi munkákkal és a maga szerény erejével is segíti a zsidó ifjúság átrétegeződési folyamatát, favorizálván azokat az akadémikus pályákat, amelyek a termelésbe való bekapcsolódást teszik lehetővé. Ennek a koncepciónak az eredménye, hogy mind kevesebb lesz a jogászunk, de annál több a felsőipariskolásunk.

Az 1931—32-es tanévben még csak egy diákunk volt a Scoala de Conductor Technic hallgatója, ma, a tervszerű diáksegélyezés ötödik évében, 14 hallgatóját segélyezzük ugyanennek az iskolának.

A szakkiképzés elősegítése terén különösen a medikusoknak tudtunk segítségére lenni. Az 1934—35-ös tanév nyarán az ugyancsak BB. patronátus alatt álló zsidó kórház elnökségével együttműködésben 8 felsőbbéves medikust helyeztünk el ebben az intézményben gyakorlati kiképzés céljából.

A fentiekben csak nagyon általános képet adtunk a Diáksegélyezőről. Az elmúlt négy év minden erőfeszítése, a fejlődés, a megismerések minden etapja ezen a pár oldalon fel sem vázolható. Fontosabb talán ennél a jövő és még égetőbb a közvetlen jelen, a Diáksegélyező ötödik működési évének kérdése.

Ez az esztendő is a továbbépítés éve kell, hogy legyen. Ugyanugy, ahogy négy évvel ezelőtt, fel kell mérnünk a szükségleteket és ezeknek megfelelően kell megoldást keresnünk.

Ebben az évben meg fogjuk nyitni diákságunk tanuló termét, ahol fűtött, világos szobában tanulhassanak. Ezzel a szegénységük miatt fűtetlen, rosszul világított szobákba kényszerült diákságunknak lehetőséget nyújtunk a tanulásra, védelmet adunk a hideg és hüléses megbetegedések ellen.

Meg kell nyitnunk még ebben az évben a Diáksegélyező szakkönyvtárát, hogy ezzel pótoljunk egy másik nagy hiányt: diákjainknak nincs könyvük, mert a könyvek nagyon drágák és az egyetemi könyvtárban egy-egy tankönyvből csak igen kevés példányszám van meg. A továbbképzés szempontjából nagy szükség van segédkönyvekre, medikusoknak atlaszokra annál is inkább, mert a mi diákjaink nem boncolhatnak.

Ujabb alapot kell teremtenünk azoknak az itt végzett diákoknak a részére, akik az átlagon jóval felülemelkedők és akiknek külföldön való továbbképzése társadalmi érdek.

Emelnünk kell költségvetésünk menza-fentartási tételét, mert a szükséglet növekedése tovább tart. Az idén még több az ingyenesünk, még több a teljesen nincstelen diákunk.

Tovább folytatjuk a diákság körében megkezdett kulturmunkát, még közelebb hozandó őket egymáshoz és a zsidó társadalomhoz.

Az itt adott program is vázlatos csak, de ezen a kis vázlaton is

látható, hogy az eddigi működési terület keretén túl is mennyi gyorsan megoldható feladat áll előttünk. Feladatok, amelyek ugyanazon elgondoláson alapulnak, mint a négy év előtti célkitűzés és amelyek megoldásában az élen lesznek az alapító testületek és személyek is.

Öt év rövid idő, de a tapasztalatok hasznosítására a jövő munkájának felépítéséhez szükséges komoly visszatekintésre, az intézmény eredményeivel való nagyobb áldozatokra és további feladatok vállalására való serkentésre az ötödik esztendő is alkalmas időhatár kell, hogy legyen.

A Goldmark Filharmoniai Társaság

Irta: Dr. VASS ZOLTAN tv., Cluj

Az érd. Salom-páholy patronátusa alatt alig másfél évvel ezelőtt alakult meg Clujon egynéhány lelkes testvér és páholyon kívülálló zenerajongó kezdeményezésére a „Goldmark“ Filharmoniai Társaság. Ennek az alakulatnak a jelentősége — már az eddigi eredmények is bizonyítják — túlnő a helyi kereteken és az egész erdélyi zsidóság történetében fontos kulturtörténeti állomáshely marad.

Bialik mondja, hogy „a kultura minden ágazata, nevelés, irodalom, tudomány, művészet, feltétlen és elválaszthatatlan szerves része az építőmunkának.“ A nagy zsidó költő szavait a palesztinai építőmunkára értette ugyan, de vonatkoztathatjuk éppen úgy arra az építőmunkára is, amelyet e komor időkben a diaszporában folytat a zsidóság magáratultságában, mellőzöttségében, szomszédtalanságában.

Éppen ezért többszörös a cél, mely a Goldmark Társaságot életre hívta. Elsősorban a zsidó psychétől annyira elválaszthatatlan művészetszeretet, a zsidó és általános zenekultura fejlesztése és terjesztése, belevinni komoly értékű előadásokkal a nagyközönségbe a zsidó és általános zeneművészet kincseinek ismeretét és zsidó dilettánsoknak kilélesi és fejlődési lehetőséget nyújtani.

Nevelő és önnevelő munkája keretében maga köré gyűjti ez az egyesület az ifjúságot, egyrészt, hogy elvonja más, kevésbé hasznos szórakozásoktól, másrészt a mai zsidó ifjúság sivár jelenében és kilátástalan jövőjében egy megnyugtató, reményt és derűkeltő fénysugár akar lenni. A mi generációnk még valahogy erőt merit az elmúlt időkből a szép és dus emlékekből, amikor még Goldmark és Mahler zenét szereztek és Gundolf Goethet magyarázott. De a fiataljainknak ez sincs már meg.

A Goldmark Társaság jelenleg 14 szegénysorsu zsidó ifjut tanítat — dilettánsok által elhanyagolt — fuvós hangszerekre, akiket ezáltal igyekszik kenyérkereseti célt szolgáló eszközhöz juttatni és ilymódon vesz részt a mostanság annyira fontos és annyit emlegetett átrétegezési munkában. A fuvósokat fokozatosan — tanulmányaiknak előrehaladási arányában — természetesen saját zenekarába bekapcsolja.

Magá elé tűzte a Társaság a zsidó népi zene kultiválását — mife-

lénk még ugyyszólván terra incognita — ismeretlen népi motivumok felkutatását és a még fel nem dolgozottak összegyűjtését, egy zsidó ének-kórus alakítását és kamarazene-esték rendezését, mely utóbbiak már folyamatban vannak és nevelő hatásuk éppen abban nyilvánul meg, hogy bizonyos rendszer mutatkozik meg bennük és magyarázó előadások kísérik.

Eddig három nyilvános zenekari koncertje volt a Goldmark Filharmóniai Társaságnak. Mindegyik igazi élményszámba ment, nemcsak a művészi felkészültséget és fegyelmzettséget illetőleg, de abból a szempontból is, hogy megmozgatta a város egész zsidóságát, sőt feltűnően nagy számban a nemzsidó közönséget is.

Külön öröm és a páholyszellem diadala, hogy a Társaság sokszáz támogatója sorában mindazok szerepelnek, akik a zsidó közéletben, különösen pedig a páholyéletben nevükkel, munkájukkal, egyéniségükkel számottevő tényezők és ezzel az egyesület tekintélyének emeléséhez nagyban hozzájárultak. Mert egy ilyen alakulathoz nem elég a megfelelő művészi felkészültség, de bátorító, buzdító mecénásokra is szükség van, akik az anyagi alátámasztás áldozatos, de hálás feladatát vállalják.

„A zsidó zene chalucainak“ nevezném legszívesebben a Goldmark Filharmóniai Társaság muzsikusait és ha igaz az, hogy egy alakulat jövője, sikere a megalakítók egyéniségétől függ, akkor biztos, hogy a kitűzött célt teljes egészében el is éri, mert a Goldmark Filharmóniai Társaságot zsidó energiával, zsidó ésszel és zsidó szívvel indították el kulturát terjesztő útjára.

A Zsidó Ápoló és Gondozó Nővérek „Eszter“ Rendje

Irta: Dr. ELEKES MIKLÓS tv., Cluj

Jubiláris évében és mintegy a viszonyoknak meg nem felelő külsőséges ünnepi rendezvény helyettesítésében, egy igen korszerű intézmény alapjait vetette meg a Salom-páholy. A cluji zsidó közkórházzal kapcsolatosan a zsidó Ápoló és Gondozó Nővérek „Eszter“-Rendjét hivta életre, amely értékes gyarapodást jelent a *páholy által patrónizált intézmények sorában* azon sokirányú és a BB-szellemnek nagyon is megfelelő célkitűzései folytán, melyek létrehozását szükségessé tették és életképességét biztosítják. Az intézmény egyrészt a zsidó közösség higienikus, szociálegészségügyi viszonyainak segítését, gyakorlati téren való javítását állította be feladatául, amennyiben gondozónővérek kiképzése által, távoli területeknek rajonok szerinti megszervezésével azoknak közegészségügyi viszonyain kíván segíteni gyermekek gondozása, anyáknak tanáccsal, felvilágosítással és effektív orvosi segítséggel való ellátása útján. Más részről a zsidó egészségügyi intézmények, kórházak, menhelyek, dispensairek részére képez ki szakavatott, hivatásuk etikai és szociális értékének tudatában levő ápolónővéreket. Amíg tehát a zsidó közösség szolgálatában állva igen

érezhető hiányt pótol, egyben égető problémáknak, a zsidó átrétegződésnek nagy feladatában is hatalmas lépést jelent, amennyiben a dolgozó zsidó nők számára erkölcsi és anyagi perspektívában értékes új területeket nyit meg. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen sokirányú rendeltetésű, reális szükségleteket fedező intézményre fel kell figyelnie a lokális érdekűség keretein túlemelkedni tudó, egész szorongatott zsidó közösségnek, amely feladatának tekinti a konstruktív zsidó élet céltudatos kiépítését.

Az intézet szervezetileg a cluji zsidó kórház keretébe tartozik. Vezetése a kórház és patrónizálása a BB. kezébe van letéve. Rendi jellege szoros családi kapcsolat kialakítását célozza az intézmény tagjai között, mely megmarad akkor is, amikor tagjai a kiképzés befejeztével elhelyezkednek a gyakorlati életben, ami a mi széthuzó, tulságosan individualista életünkben magában véve is nagy nyereség s komoly nevelő hatást jelent.

Az intézetben ezidő szerint 8 fiatal zsidó nő kapott elhelyezést. A BB. és a kórház anyagi segítségével modernül berendezett helyiségekben a bennlakó növendékek harmonikus családi együttest képeznek, önkéntesen vállalt és a feladatok természetéből folyó emelkedett fegyelem kötelékeivel is összefüzve. Két évi kiképzésük alatt a gondosan összeállított program alapján igen alapos elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek. Az első évben a tulajdonképpeni általános orvosi elméleti és gyakorlati ismereteket sajátítják el, a második évben pedig speciális, (Röntgen, laboratórium, gondozónővéri stb.) a növendékek hajlamának és képességeinek megfelelő ismereteket szerzik meg. A második év végétével letett vizsga után elnyerik az ápoló és gondozónővéri képesítésüket s az intézet gondoskodik is elhelyezésükről, ami a zsidó közösség ezirányú nagy szükséglete mellett biztosítottnak is látszik. Természetesen minden évben újabb és újabb raja a növendékeknek kapcsolódik be az intézetbe, hogy néhány év alatt a zsidó közegészségügy minden területe szakképzett, szellemileg és emberileg egyaránt hivatott nők értékes munkásságát élvezze.

Die jugoslawische Grossloge des Bene Brith und ihre Vorgeschichte

von Br. Dr. LAVOSLAV SIK Arie Jehuda, Zagreb

Zur selben Stunde, wo wir uns mit Gottes Hilfe zur zehnjährigen Gründungsfeier der würdigen Loge Schalom in Cluj, dem so berühmten Sitze der einstmaligen Grossfürsten Siebenbürgens, versammeln, und besonders wir Delegierte der jugoslawischen Logen das grosse Glück haben werden, auch persönlich nunmehr in grosser Anzahl die Brüder des mit unserem jugoslawischen Staate so innig verbundenen Rumäniens kennen zu lernen, zur selben Stunde versammeln sich in Beograd die Vertreter unserer sechs jugoslawischen Logen, und es wird die Grossloge unseres

Ordens gegründet.*

Als im Jahre 1907 der Leiter der Hilfsvereinsschule in Jerusalem Ephraim Cohn auf der Rückreise aus Berlin eine Zeitlang Aufenthalt in Beograd nahm, fand er hier ganz eigenartige Zustände. Wohl waren die Namen der grossen Beograder Rabbinen Juda Lerma, Joseph Almoslino und Simcha Kohen nicht vergessen — ihr Wirkungskreis erstreckte sich ja bis nach Saloniki, ferner dem damals türkischen Ofen, bis nach Venedig und Amsterdam, dem Jerusalem des Nordens — aber das Studium der hebräischen Wissenschaft hatte ganz nachgelassen. Die berühmte hebräische Buchdruckerei, von Fürst Milosch im Jahre 1837 unter Leitung des berühmten jüdischen Schriftstellers Chaim Davico gegründet, deren Bücher den ganzen Orient beherrschten, hatte ihre Tätigkeit eingestellt. Im Judenviertel, der alija, ging das Leben wohl noch in altpatriarchalischer Weise seinen Gang und auch die Tätigkeit des grossen Zeitgenossen Herzls, des Grossrabbiners Jehuda Hai Alkalay, der ganz in der neuen Zeitidee wurzelnd zielbewusst die Wiederansiedlung der Juden in Palästina und — gleich seinem Vetter Mosche Alkalay — die Wiederauffrischung der hebräischen Sprache anstrebte, war durchaus nicht ohne Spuren geblieben. Schon beim ersten Zionistenkongress in Basel waren die Präsidenten der sefardischen und aschkenasischen Beograder Gemeinden Dr. David Alkalay und Dr. Samuel Pops anwesend.

Dennoch waren gerade in der Zeit, als es zur Gründung der Loge „Srbija“ kam, die Gegensätze besonders heftig. Der Kampf zwischen Alten und Jungen hatte seinen Höhepunkt erreicht, das Judeo-Espanol, die sefardische Umgangssprache, verschwand langsam aus den Familien und machte dem Serbischen Platz. Es war — mit Ausnahme etwa des rein Religiösen — jeder Kontakt mit der alten Mahala, mit dem Tikun-Chacot abgebrochen. Noch grösser war der Gegensatz zwischen den ja doch immerhin in den Traditionen wurzelnden sefardischen und den aus den verschiedensten Ländern eingewanderten aschkenasischen und meistens gar nicht religiösen Juden, die eine eigene kleine Gemeinde bildeten und auch im Privatleben fast garkeine Beziehungen zu den Sefardim unterhielten. Es schien, wie es in den Annalen der Beograder Loge heisst, ganz vergessen, dass sie alle Söhne des jüdischen Volkes sind. Die Gespräche mit Ephraim Cohn hatten eine tiefe Wirkung, und da gerade damals nach der bosnischen Annektion die Gegensätze Serbiens mit der Habsburger Monarchie besonders gross waren, andererseits aber Deutschland in der weiten Welt als Zentrum jüdischen Lebens und Forschens galt — long, long it's ago!! —, so wandten sich 20 Beograder sefardische und aschkenasische Juden an die deutsche Grossloge und forderten die Gründung einer Loge in Beograd. Das war im Jahre 1908. Zwei Jahre dauerte es, bis die Kompetenzfrage gelöst war. Der Balkan gehörte ja nicht zum Arbeitsgebiet Deutschlands. Dann delegierte die Exekutive in Chicago den Berliner Br. Dr. Siegmund Bergel zur Gründung der Logen im Orient. So wurde am 8. Februar 1911 die Loge Nr. 676 „Srbija“ ins Leben gerufen. Es war die erste Loge der Welt, in der in grösserer Anzahl sefardische und aschkenasische Juden miteinander arbeiteten. Die anfängliche Mitgliederzahl betrug 21, 2 Jahre später waren es 38, während es heute 80 sind.

*Der Artikel war für die am 25. Oktober 1935 geplante zehnjährige Gründungsfeier der w. „Schalom“ bestimmt.

Wohl eine der ersten Aufgaben der neuen Grossloge, vor deren Gründung wir stehen, wird es sein, die Geschichte des Ordens im allgemeinen und speziell in Jugoslawien darzustellen. Es kann aber ohne Übertreibung in dieser kurzen Übersicht betont werden, dass, was immer für das Judentum und die Judenheit im vorkriegerischen Serbien und heute in Jugoslawien geschaffen wurde, mit und durch die Loge *Srbija* und die anderen Logen Jugoslawiens geschehen ist. Die gewaltige Entwicklung des jüdischen Lebens, das stolze jüdische Selbstbewusstsein und dadurch die ja heute trotz mancher Anfeindungen und von aussen hereingetragener Versuche bestehende vollste Gleichberechtigung der Juden in Jugoslawien sind zu einem grossen Teile auf die immer einsichtsvolle und doch energische, zielbewusste Tätigkeit der Loge zurückzuführen.

Ungefähr zur gleichen Zeit wie in Beograd, tauchte auch in Zagreb, und zwar von Wien aus kommend, der Gedanke des Bene Berith auf. Hier war damals der Gegensatz zwischen der zionistischen Jugend, die teils schon selbst im Lande geboren oder doch aus slawischen Ländern gekommen, und der älteren, meist aus Ungarn stammenden Generation, die zum Teil kroatisch-assimilatorisch eingestellt war, zum Teil aber besonders als Grundbesitzer, Eisenbahner usw. magyarisch oder mindestens magyaronisch gesinnt waren, besonders gross. Die ungarische Regierung, die in jeder Weise die Magyarisierung der Juden begünstigte, erkannte bald, dass der Gedanke des Bene Berith eine Hinderung dieses Zieles bedeutete. Da nun Kroatien *via facti* und zum Teil auch dem Gesetz nach eine ungarische Provinz bildete, so kam es hier nicht zur Gründung einer Loge. Ich selbst konnte am 8. Januar 1912 nur unter der Fiktion, als hätte ich in Wien meinen Wohnsitz, Mitglied der Wiener „Eintracht“ werden. Auch nach dem Kriege und der Umwandlung der staatsrechtlichen Verhältnisse dauerte es doch noch viele Jahre, bis es am 20. November 1927 zur Gründung der Loge „Zagreb“ kam. Trotz der verschiedenen Peripetien bedeutet heute auch unsere Loge auf allen Gebieten ein Zentrum jüdischen Wollens und jüdischer Tätigkeit.

Einen Höhepunkt in der Entwicklung unserer Loge „Zagreb“ bedeutete die glänzend verlaufene fünfjährige Stiftungsfeier am 8. Jan. 1933. Es kamen Brüder von nah und fern. Es ist ein besonderer Stolz unserer Loge, dass sie stets und immer, besonders jetzt den Brüdern aus Deutschland, in jeder Weise mit Rat und Tat an die Hand geht. Die Zagreber Loge ist bisher die einzige Loge in Jugoslawien, die anlässlich ihres fünfjährigen Bestehens eine wertvoll ausgestattete Denkschrift im Druck veröffentlicht hat.

„Sarajevo“, der Gründung nach die dritte Loge in Jugoslawien, hat einen gewaltigen Klang im Judentum. Hier gab es Juden schon in unvor-denklichen Zeiten, lange vor der Einwanderung der Exulanten aus Spanien. Immer war dort ein Zentrum jüdischen Lebens. In Sarajevo befindet sich unser Rabbiner-Proseminar, und gerade in Sarajevo gibt es für die am 6. Januar 1933 gegründete Loge in kultureller und sozialer Beziehung ein ungemein ausgiebiges Feld.

Am 24. Dezember 1933 wurde die Loge „Dr. Salomon Alkatay“ in Novisad gegründet. Sie führt den Namen eines unvergesslichen Grossen in Israel, den Namen des früheren Präsidenten der Beograder Gemeinde und der Loge „Srbija“. Novisad, das unter den Magyaren Ujvidék hiess

ist ein historisch ungemein interessanter Boden. Vor den Schanzen Petrovardins am linken Ufer der Donau gegründet, war es immer ein Brennpunkt der serbischen Wissenschaft und ein Hochburg serbischen Selbstbewusstseins, führte es doch das stolzen Epiteton des serbischen Athens. Novisad war eine der wenigen Kommunen der alten Monarchie, in welcher aschkenasische und sefardische Juden lebten aber nicht wie in Wien und Zemun in eigenen Gemeinden, sondern vereint. So kam es zu einem eigenen Ritus, den man nach dem ersten Präsidenten Simon Hirsch den Minhag Hirschl Wardein nannte.

Die neue Loge im stolz aufblühenden Sitze des Donaubaunates hat ihre eigene Bedeutung. Novisad ist in seiner Art ein Mittelpunkt der jüdischen Bildung geworden. Es gibt hier ein eigenes jüdisches Kulturheim, es gibt bedeutende Versammlungen und Kongresse. Die Loge zählt 34 Mitglieder.

Ganz anders sind die Verhältnisse in Subotica, der Gründung der uns Juden einst so feindlich gesinnten österreichischen Kaiserin Maria Theresia. Hier herrschte seinerzeit fanatischer magyarischer Chauvinismus, und es gab fortwährend bei den kleinsten Steuerdifferenzen Drohungen mit dem Austritt aus der Gemeinde.

Zudem besteht in Subotica ein scharfer Gegensatz zwischen Neologen und Orthodoxen. Es ist ein ganz grosses Verdienst der Loge „*Matnath Jad*“, dass sie alle diese Gegensätze überbrückt u. Angehörige aller Richtungen in ihren Reihen vereint. Gegründet wurde diese Loge am 6. Januar 1934. Sie zählt 40 Mitglieder.

Die jüngste und sechste Loge in Jugoslawien ist die „*Menora*“ in Osijek mit derzeit 27 Mitgliedern. Sie wurde am 9. Mai 1934 unter dem Präsidenten der Kultusgemeinde Dr. Hugo Spitzer gegründet, der selbst schon seit 1913 Mitglied der Wiener „*Eintracht*“ war. Auch er musste einen Wohnsitz in Österreich, in seiner Villa in Mödling angeben. Im jüdischen Leben Kroatiens und Slavoniens kam Osijek grosse Bedeutung zu. Hier fand der erste zionistische Studentenkongress im Jahre 1904 statt, hier erschien Jahre hindurch unser damaliges jüdisches Wochenblatt „*Zidovska smolra*“, und hier findeten seinerzeit die ersten gemeinsamen Besprechungen der jüdischen Gemeinden im neuen Königreiche statt. Mag auch heute die wirtschaftliche Situation dieser Stadt und damit auch der Juden schwierig geworden sein, so gibt es zweifellos auch hier ein genügendes Feld erfolgreichen Tätigkeit für die junge Loge.

Die nächste Loge dürfte wohl in Skoplje, dem Zentrum Südserbiens gegründet werden, also in einer Gemeinde, wo es, wie die Ruinen von Stobi beweisen, schon seit zwei Jahrtausenden Juden gibt, und wo — gleich dem benachbarten Bitolj — zum Teil noch sich jüdisches Leben in altpatriarchalischer Weise erhält u. vollster Sinn für hebr. Sprache u. Zion herrschen. Auch die beiden uralten Gemeinden Split (Spalato) und Dubrovnik (Ragusa) werden wohl — und sei es auch nur in kleiner Anzahl — Juden als Brüder des Bene Berith vereinigen können, so dass dort unter den Aegidien unserer Grossen der jüdischen Vergangenheit Dalmatiens Didakus Pyrrhus, Amatus Lusitanus und Daniel Rodriguez eine Loge entstehen wird.

Doch wozu in die Zukunft schweifen? Es ist ein stolzes Bewusstsein für alle Brüder und überhaupt für alle Juden, dass es nun zur Gründung einer jugoslawischen Grossloge gekommen ist. Dankbar müssen wir uns

der Konstatinopeler Grossloge erinnern, bei der wir für unsere Logen und jeden Einzelnen immer Verständnis gefunden haben. Die Zeiten haben sich geändert. Konstantinopel ist nicht mehr der Ort, auf den die Augen der Judenheit und der jüdischen Logen von Beograd bis Bagdad gerichtet sind. Unser Gefühlszentrum ist wieder wie vor 2000 Jahren Palästina, und unser Blick richtet sich auf den Berg Zion. Nicht nur unsere Gedanken wandern dorthin, ein grosser Teil unserer kulturellen und wirtschaftlichen Tätigkeit kommt immer mehr mit Palästina in Verbindung. Selbstredend wird die Grossloge trachten, wie dies bisher die Einzellogen getan haben, dass in jeder Weise im ganzen Staate die Juden in allen geistigen und sozialen Belangen am Leben des jugoslawischen Staates teilnehmen, dass in allen jüdischen Kreisen die Zugehörigkeit zum jugoslawischen Staat auf das kräftigste, aber immer in jüdischem Selbstbewusstsein, betont wird.

Unsere grossen christlichen Freunde, der bedeutende Rechtshistoriker Dr Vladimir Mazuranic und der Domherr Dr. Franje Bulic, der Entdecker der berühmten Menora auf dem Fiedhof in Solin bei Split, der heute schon ein Jahr nach seinem Tode von ganz Jugoslawien als legendäre Gestalt verehrt wird, haben immer wieder betont, dass die wirtschaftlichen und kulturellen Möglichkeiten der Jugoslawen im nahen Osten zu suchen sind, u. dass es gerade Aufgabe der jugoslawischen Juden und Mohammedaner sei, hier die Verbindung zwischen dem Heimatlande und der Levante zu schaffen.

Die Persönlichkeit des ersten Präsidenten der jugoslawischen Grossloge Dr. Bukió Pijade, dessen unermüdlicher Tätigkeit die Gründung aller sechs jugoslawischen Logen zu danken ist, bietet aber volle Gewähr dafür dass bei aller nutzbringenden und notwendigen lokalen Arbeit die einzelnen Logen und die Grossloge immer den Blick auf die Ziele der gesamten Judenheit richten werden, und dass unser Motto: „Kol Jisrael Chaverim“ immer und immer wieder zum Ausdruck kommt.

I. Silone: Fontamara

Nemrégén igen érdekes könyv jelent meg a könyvpiacón. A mű szerzője egy emigrációba menekült kiváló olasz író, I. Silone. A könyv címe: Fontamara.

E könyv a *Kohányi* könyvkiadó első köteteként jelent meg. Kohányi Rezső elhunyt tvünk neve ékesíti hát az elindított gyűjteményt, azé a férfiúé, aki a haladó szellemnek, a legmagasabb értelemben vett intellektusnak és a minden iránt érdeklődni tudásnak volt a jelképe körünkben.

Fontamara egy olasz falu. Olyan falu, amely sok van Olaszországban. A Fontamara egy falu története, de egy kicsit a fasiszta sorsra került egész olasz hon története is.

Minden bizonnyal vádirat. De nem epébe és keserűségbe mártott vádirat, amilyen publicisztikai sikon képzelhető el, nem banális — fájdalom, már ezzel a jelzővel kell élnünk — felhördülés, nem is mennydörgés a hatalom birlalói ellen — egyszerű eszközökkel megrajzolt falu-arckép, a maga csöndes hétköznapióságában, ahol a forradalmi események

ugy történnek meg, mint a tragikus élet természetes jelenségei.

Kilenc iv regény, de minden figurája külön-külön él. A Fucino-tói történet cselekménye nincs kipoentírozva, nincsenek benne kimódolt feszültségek — mint egy riport, oly hiteles, tárgyilagos és szuggesztív. Valahogyan így írta meg Móric Zsigmond is a Boldog ember történetében a magyar zsellér, a sok százezer magyar ember történetét.

„Ember, állat és a föld élete örökös körforgásban az idők hullámzásában, természetes változásban.“

Ez a mondat a könyv előszavában áll és valóban: „az idők hullámzásában“ történik a cselekmény — de ezek az idők tajtékosan hullámoznak, mint vad vizek és vészjósól felhők. A fasizmus drámája ez. A belső törvényszerűségénél fogva háborus kijut keresésére kényszerült fasizmúsé, amely a keletafrikai hadjárattal sietett igazolni a könyv eszmei tartalmát. Sokkal inkább a fasizmus drámája ez, mint bármelyik könyv, amely ezt akarta megírni, de hiányzott hozzá az *igazi* művész istenáldotta tehetsége.

KULFOLDI ÉLET

Negyven éves a „Wien“-páholy

1935 októberében ünnepelte fennállása 40. évfordulóját a bécsi „Wien“ páholy. A jubileum alkalmából a páholy az elhunyt tv-ek emlékezetére a Seitenstetten-templomban emlékünnepelet rendezett, amelynek keretében Dr. Feuchtwang főrabbi tv. emlékezett meg a „Wien“ halottairól, a páholy elnöke pedig kadisch-imát mondott értük. A másnap este megtartott diszülésen Prof. Dr. Braun nagyelnök tv. ünnepi beszéde során Prof. Sigmund Freud tv-nek, a világhírű tudósak, a „Wien“ páholyhoz intézett következő levelét olvasta fel:

„Kedves Testvérek!

A n. é. nagyelnök, aki fel szokott keresni visszavonultságomban. közölte velem, hogy a páholy alapításának negyvenedik évfordulóját szándékoznak megünnepelni. Ez alkalmat ad nekem arra, hogy eszükbe juttassam magamat és szívélyesen üdvözljem Önöket.

Nem voltam kezdettől fogva tagja a páholynak, talán másfél évvel később léptem be Dr. Edmund Kohn ajánlása folytán, aki bizonyára mincnyájuk számára feledhetetlen maradt. Az első, akivel a fiatal „Wien“-ben összekerültem, Wilhelm Knöpfmacher régi barátom volt, akivel együtt virrasztottam át az érettségi előtti éjszakát, hogy kijavítsuk felkészültségünk néhány gyengébb pontját.

Csakhamar egy lettem Önökkel örvendtem szimpátiáiknak, úgy szólván sohasem mulasztottam el, hogy egy többnyire ellenséges környezetben felkeressem azt a helyet, ahol biztos volt, hogy barátokat találok, előadásokat tartottam a páholyban, meglehetősen gyakran szólaltam fel a fehér asztalnál és élveztem a sok jótakaró, szellemes, tanult emberrel

való érintkezést, akik a „Wien“-ben összejöttek. Sok éven át tartott ez így, míg a munkával való túlhalmozottság, a háboru rendetlensége és végül súlyos megbetegedésem lassanként ki nem szorítottak a meghitt körből.

Előbb még egy barátomat vezettem Önök közé, akit később elnökké választottak: Leopold Königsteint.

De az Önökkel való együvértartozási érzésem azután sem szűnt meg, hogy nem járhattam többé el összejöveteleikre. A kulturális és humanitárius idálok messzemenő egybehangzása, valamint a zsidó származás és a zsidó lényeg örömmel való azonos vállalása ébren tartották bennem ezt az érzést.

Nálam semmi sem fog ezen többé változtatni; csaknem kétszer oly idős vagyok, mint a „Wien“. És Önök is, a páholy, amely mindig újból megfiatalodhatik, hüek fognak maradni ehhez az érzéshez.

Szívélyes üdvözléssel a J. T. és E. jegyében az Önök

Sigm. Freud-ja.“

A levél felolvasása után Prof. Braun nagyelnök tv. az alábbiakban kivonatossan közölt beszédet mondotta:

A jövő előcsarnokának neveztem munkatermünket és meg sem kelene ezt indokolnom, mert életünk értelme lényegében mindig a jövőben van. Csak tevékenységünk különössége igényel indokoló szavakat.

A ben brith-ség volt, ma élő és jövőző nemzedékeknek a hosszú sora, ugyszólván százados életegység tehát, békére és összhangra beállított lelki alapiránnyal. Individuális szabadság, sőt csoportképzésre való tendencia ellenére is az *univerzális egységet* kell itt elérnünk. Ez helyes *lelki propaganda* útján történhetik, amennyiben nálunk, mint Wilhelm Jerusalemben mondotta, mindenki tanító is, tanuló is egyszerre, mindenki szívesen hallgatja meg és igyekszik meggyőzni a másikat, miközben lelkileg közeledni igyekszik hozzá.

A zsidó léleknek a béke az alapirányzata. „Az utjai kedves utak és valamennyi ösvénye béke.“ De a szüntelenül törekvő zsidó szellemhez mozgékonyosság, sőt nyughatatlanosság in tapad, mely önálló célokat akar, nagyobbítani szeretné az élettartalmat és eredményesen tudja ütni a nagydobot.

Hiszzen gyakran kényszerül a zsidó arra, hogy új eligazodást keresen, amikor elvonják tőle az életlehetőséget és akadályt akadályra tornyosítanak előtte.

Reánk ben brith-ekre, a *nagyobb kötelezettségek számára kiválasztottakra*, hárul azonban a feladat, hogy a zsidóság környezetében a semlegesség felett örködjünk és pedig nem, mint negatívum, hanem mint erős, pozitív, ható elem felett, amely mindent, ami zsidó, világszemléletileg egyesít, amennyiben tisztáz minden szétválasztó és kiemel minden egyesítő momentumot.

A béke, amelyet elveszítettek az emberek, bárcsak vonulna be közénk tartós, boldogító, felszabadító jelenségképpen. A zsidóságról, amely a sabbath békéjét ajándékozta a világnak, áldólag fog akkor majd kiterjedni az emberiségre az ige teljesedésekképpen: „Légy áldással!“

INHALT:

Br. Grosspr. Senator Dr. J. Niemirower: Schalom. — Br. AG-Vizepr. Dr. Josef Fischer, Cluj: Die organisatorische Entwicklung der AG. — Br. Expr. Dr. Eugen Kertész, Cluj: Können die siebenbürgischen BB-Logen ohne AG ihre Mission erfüllen? — Br. Präs. Dr. Alexander Weiss, Cluj: Logenaufgaben einst und jetzt. — Br. Dr. Josef Fried, Oradea: Die Bedeutung der durch die Loge auf auswärtige Posten gestellten Brüder. — *Begrüßungsschreiben der Schwesterlogen an die jubilerende „Schalom“*. — Br. Dr. Ernest Deutsch, Brasov: Zur Vorgeschichte der Logengründungen in Transsylvanien und im Banat. — Br. Prot. Sekr. Dr. Desider Engelberg, Târgu-Mures: Brudergruss an die jublierende „Schalom“. — Br. Präs. Karl Sperling, Timisoara: Jubiläumsgedanken. — Br. Präs. Dr. Wilhelm Molnár, Oradea: „Zum Jubileum der w. „Schalom“. — Br. Expr. Dr. Paul Markovits, Oradea: Der Mutter „Schalom“ die Tochter „Jezirah“. — Br. Dr. Izsó Kacz, Sätmar: An die jublierende Schalom-Loge. — *Die Zehnjährige Schalom-Loge*: — Br. Ernest Ligeti: Die verewigten der w. „Schalom“. — Br. Ernest Ligeti: Bericht über die Tätigkeit der w. „Schalom“ 1925. — 1935. — *Die Transsylvanischen BB-Logen*. — Ahava—Brasov. — Avoda—Târgu-Mures. — Emuna—Timisoara. — Jezirah—Oradea. — Or—Arad. — Unitas—Sätmar. — *Die unter der Patronanz der Arbeitsgemeinschaft und der Schalom-Loge stehenden Institutionen*. Schw. Dr. Margarete Schreiber: Bericht über die Schwesternorganisation. — Br. Expr. Dr. Josef Sebestyén, Cluj: Die Institutionen des Clujer jüd. Spitalvereins. — D. W. N., Cluj: Die Siebenbürgisch-Jüdische Weisenfürsorge und Lehrlingsheime. — Br. Präs. Karl Sperling, Timisoara: Die jüdische Gärtnerei und landwirtschaftliche Farm „Hercules“ Timisoara. — Stefan Szirmai, Cluj: Das fünfte Jahr der Studentenhilfe. — Br. Dr. Zoltan Vass, Cluj: Die „Goldmark“ Philharmonische Gesellschaft. — Br. Dr. Nicolaus Elekes, Cluj: Die „Esther“-Krankenschwesternorganisation. — Br. Dr. Lavoslav Sik, Zagreb: Die jugoslawische Grossloge des BB und ihre Vorgeschichte. — I. Silone: Fontamara. — Die 40 jährige w. „Wien“.

